

DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

STUDIJSKA KNJIŽNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtak — Posamezna številka 15 din — LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej — Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 ameriške dolarje — TEKOCI RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Stev. 17-18 (527-528) Leto XI.
NOVO MESTO, 26. APRILA 1960

UREJUJE uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg št. 3 (vhod iz Dilančeve ulice) — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročnih rokopolov in fotografij ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje »Delo« v Ljubljani

xa in Engelsa postaja v Jugoslaviji stvarnost in zato je Prvi maj v Jugoslaviji še prav posebno velik praznik vseh delovnih ljudi. Praznujemo ga s petjem in cvetenjem in z veselimi srci ponosnih svobodnih ljudi.

Tik pred našim velikim praznikom je končal V. kongres Socialistične zveze delovnih ljudi Jugoslavije svoje delo. Mogočno zborovanje te naše vseljidske socialistične organizacije, ki so mu prisostvovala delegacije sorodnih organizacij domalo vsega sveta, se je končalo z zmagovalnim obračunom našega dosežanega dela za boljše in še lepše življenje našega delovnega ljudstva, za utrditev bratstva med narodi in za utrditev miru v svetu. Jasne, odločne in vedre besede našega velikega delovnega človeka, maršala Tita, so zmagovalno pripovedovale, kaj vse lahko dosežejo ljudje, ki si sami svobodno kujejo svoje usode. Delavec pri stroju ni več samo številka v tovarni, ampak je človek, ki soodloča o usodi svoje tovarne, ki soodloča o dobičku, ki ga pomaga ustvarjati s svojimi rokami. Nič več samo mezdni delavec, ampak človek — ustvarjalec, ki soodloča o življenju svoje komunne. Delavec ni več samo garaž,

TONE SELISKAR

ampak soupravljač vsega življenja, ki ga obdaja. Zaveda se, da mora biti to življenje vedno lepše, kulturnejše. Vsa vrata so mu odprta. Tudi univerza mu je odprla vrata na stežaj. Naš delovni človek se dviga nezadržno v ponosnega, svobodnega in izobraženega graditelja velike, mogočne socialistične družbe, v kateri bo vsak naš delovni človek užival s polnim zamahom vso našo veliko kulturno dediščino in v kateri lahko sodeluje povsod, kjerkoli se kaj usodnega odloča zanj in za njegove otroke.

Ali me ni malce preveč zaneslo od navdušenja? Morda celo prefriram? Kar sami presodite, da sem pravzaprav še premalo vsega tega povedal. Oziroma se okoli sebe! Petnajst let je minilo od osvoboditve. Ali se pomnite, recimo, kakšno je bilo Novo mesto takrat in še dokaj let po osvoboditvi — in kakšno je danes? Saj ga ni več poznati! Ali še pomnite, kakšna je bila še nedavno tega cesta iz Ljubljane do Novega mesta? Toliko, da si vrata nisi polomil — in kakšna je danes? Stari ljudje še pomnijo, koliko naših ljudi je moralo v tujno prav z Dolenjske, ker doma ni bilo kruha zanje. Iz nekaterih dolenjskih občin se je izselilo v Ameriko trideset do petinštrideset odstotkov vseh ljudi. A danes? Vsakomur, kdor hoče delati, so vrata v tovarne odprta. Neka rojakinja iz Amerike, doma iz Žužemberka, mi je lansko leto, ko je bila tu na obisku, pripovedovala:

»Pri nas doma je bilo troje deklet. Imele smo en sam par čevljev. K prvi maši je šla z njimi ena, k drugi druga... Danes pa so dekleta v Žužemberku lepše oblečena kot pri nas v Ameriki!«

Ne, pa kaj bi naševal, saj vsi dobro vemo, da smo si lepo postilali in da si bomo lahko še lepše uredili svoje življenje. Začeli smo in ne moremo nehati. V tem mlinu naših delovnih ljudi je morda koga tudi priškrnilo, zlasti tiste, ki so takrat, ko je naš delavec stradal, imeli vsega v izobilju. Nič zato, če javka. A če bo rokave zaviljal in z nami vred počeno delal, mu ne bo nič hudega. Saj jim tudi ni; če pa stoka za izgubljenim, naj le stoka, to nas ne bo ganilo, ker nas nima zakaj ganiti, kajti mi vsi, ki delamo, smo dobre volje, ker vemo, da s svojim delom ne moremo in tudi nečemo nobenega ogoljufati, tako kot so to delali nekdanji izkoriščevalci delovnega ljudstva.

Če kje na svetu, tedaj si delovno ljudstvo v Jugoslaviji lahko s ponosom potrka na prsi nad doseženimi uspehi, nad svojimi zmagami. In če je bil poprej Prvi maj simbol junaške borbe delavskega razreda proti izkoriščevalcem, tedaj je to v Jugoslaviji že za nami. Mi v Jugoslaviji smo v tej borbi zmagali. Naša socialna revolucija je bila zmagovalna tako temeljito, da nas ne more nobena sila več omajati v našem pohodu v socializem. — Ako pomislimo, da je še nedavno tega po stezah dolenjskih host storkljalo le nekaj komunistov s puškami na rami in smelo dvigalo upor po vsej naši zemlji, ki se je razplamtel v mogočen obračun z okupatorjem in z vsemi domačimi izdajalci in pijavkami, tedaj se lahko veselimo Prvega maja kot veličastnega praznika vseh naših borbenih delovnih ljudi, kot veličastnega praznika naših zmag na poti k sončnemu socializmu. Vsa Dolenjska do zadnje hribovske vasi Bele krajine in Spodnjega Posavja prižiga v ta praznik delovnih rok in borbenih src svojo veselo pesem vstajenja in zmagovalstva.

OBNOVLJENA ZVESTOBA

mladine in naroda Korduna, Like, Žumberka, Bosanske Krajine, Banije, Gorskoga Kotara, Kozare, Podgrmeča, Bele krajine in osrednje Dolenjske naši socialistični domovini, visokim idealom bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in dragemu tovarišu Titu

Le še mesec in pol nas loči od glavnih prireditev VII. zleta bratstva in enotnosti, ki bodo od 17. do 19. junija v Novem mestu. Za nami so že nekatere prireditve kot pohod na Triglav, obisk Baze 20 in zimski izlet s smučarskim tekmovanjem na Gorjancih. Prvega junija bo krenila s partizanskega Roga »Stafeta bratstva in enotnosti«, ki bo v devetnajstih dneh obšla vse kraje, ki sodelujejo na tem zletu. Krenila bo z Baze 20 in se preko Ogulina, Bihača, Drvarja, Banje Luke, Prijedora, Siska in Karlovca vrnila v Novo mesto, kamor bo prispele na dan glavnih prireditev. V času, ko bo štafeta tekla preko znanih partizanskih pokrajin: Korduna, Like, Žumberka, Bosanske Krajine, Banije, Gorskoga Kotara, Kozare, Podgrmeča, Bele krajine in ostale Dolenjske, bodo šte-

vilna mladinska tekmovanja v raznih športnih in drugih panogah v Krškem, Crnomlju in v Novem mestu. Ponosni smo, da je prav ob 15. obletnici osvoboditve jugoslovanskih narodov ta velika prireditev v našem okraju; na njej bo sodelovalo okoli 15.000 članov raznih telesno-izrednih in drugih organizacij iz osmih okrajev Hrvaške, Bosne in Slovenije.

Zleti bratstva in enotnosti imajo že dolgoletno tradicijo. Njihov predhodnik je bil zlet v vasi Trnovo in občini Glna leta 1944, ki je bil odločen odgovor vsem tistim, ki so hoteli sejati razdor in sovraštvo med naše narode. Na njem so sodelovali razen mladine Banije, Korduna in Bosanske Krajine še pripadniki VII. banjske in VIII. kordunske divizije ter drugih vojaških enot, ki so se borile v tem ča-

su na tem področju. Po osvoboditvi so bili zleti v krajih, ki so znani iz narodnoosvobodilne borbe, kot so Vel. Kladuša, Slunj, Cazin, Vrgin most, Bihač in Sisak. Letos, ob 15. obletnici osvoboditve, bo taka prireditev pri nas. Znano je, da so bili naši predniki med narodnoosvobodilno borbo čvrsto povezani z goraj navedenimi kraji. Kdo se ne spominja napada IV. kordunške brigade na italijansko kolono pri Dragatušu leta 1942, skupne akcije XIII. proletarske in naših brigad na belogardistično postojanko Suhor istega leta, napada na Pleterje, napada naših brigad v Žumberku, borb naše XVIII. divizije v Gorskem Kotaru in nepozabnega jurisa Cankarjeve brigade na ustaško postojanko v Bosiljenu? Poleg skupnih vojaških akcij smo imeli prav na teh področjih

skupne bolnišnice, pomagali smo drug drugemu pri prehrani, prebivalstvu, ranjenecem in vojske. Tudi nešteto drugih stvari nas veže prav iz časov teh najtežjih dni v zgodovini naših narodov.

Zato ni čudno, da je na prošnjo organizatorjev prevzel pokroviteljstvo nad to prireditvijo predsednik Centralnega odbora Zveze borcev tovariš Aleksander Ranković. To pokroviteljstvo pomeni za udeležence veliko priznanje, hkrati pa je to spodbuda, da se na ta zlet vestransko in kar najbolje pripravimo.

Udeleženci zleta iz sosednjih republik pričakujejo, da jih bo naša partizanska Dolenjska sprejela v Novem mestu, Krškem in Crnomlju s tisto gostoljubnostjo, kot so nas sprejeli oni na zletih v Bihaču in Sisku. Zato pozivamo vse organizacije in vse prebivalce našega okraja, da se aktivno vključijo v delo pri pripravi zleta in da se v čim večjem številu udeležijo te svestnosti.

NIKO BELOPAVLOVIC
predsednik pripravlj. odbora za VII. zlet bratstva in enotnosti

Pozdravi XI. novomeške MDB

Prisrčne prvomajske čestitke in lepe pozdrave vsem bralcem Dolenjskega lista pošiljajo brigadirji XI. novomeške MDB Janjo Brodrič iz Srbije. V minulem tednu so dobili novo priznanje za dobro delo na cesti: imenovani so bili za drugič udarno brigado!

Jutri seja obeh zborov ObLO Novo mesto

Jutri, 29. aprila, bo ob 9.30 v dvorani Doma JLA v Novem mestu skupna seja obeh zborov ObLO. Pregledali bodo, kako izpolnjujejo podjetja družbeni plan, kako napreduje nagrajevanje in izobraževanje delavcev. Posebej bo razprava o gospodarskem stanju in razvoju IMV Novo mesto, na dnevnem redu pa so tudi poročila komisij za pravne predpise, za gospodarstvo in za volitve ter imenovanja.

Zdravstveno zavarovanje kmetov

NAD 70.000 NOVIH ZDRAVSTVENIH IZKAZNIC RAZDELJENIH KMETIJSKIM PROIZVAJALCEM IN ČLANOM NJIHOVIH DRUŽIN — KMETJE SE ZE POSLUŽUJEJO PRAVIC, KI JIH JIM DAJE NOVI ZAKON O ZDRAVSTVENEM ZA VAROVANJU KMETIJSKIH PROIZVAJALCEV

To, česar ne bi nikdar čakali v stari državi, so kmetje naše republike doživeli letos s 1. aprilom: začel je veljati zakon o zdravstvenem zavarovanju kmetijskih proizvajalcev. Uresničitev novega zakona so kmečke družine v našem okraju toplotno pozdravile že ko so pristojni organi zakon pripravljali, še bolj pa zadnje tedne, ko so dobili prve zdravstvene izkaznice v življenju. Okrajni zavod za socialno zavarovanje je s svojimi podružnicami v Crnomlju, Brežicah, Vidmu-Krškem in z izpostavo v Sevnici skupaj z ObLO in s krajevnimi uradi opravil v preteklih mesecih ogromno delo. Zbrati je bilo treba precej podatkov in opraviti marsikaj, da so ljudje dobili v roke zdravstvene izkaznice. V vsaki občini je delalo po 10-15 komisij. Izdajanje izkaznic je potekalo na splošno zelo dobro. V občini Novo mesto, Žužemberk in dr. so kmetje doslej dvignili 95 do 96 odstotkov izkaznic. Nekolikanj slabše je šlo v nekaterih predelih občine Videm-Krško (Sutna, Crneča vas), v okolici Vinice pri Crnomlju in še kje. Tam, kjer posamez-

ni kmetje so se medtem že začeli posluževati pravic, ki jih jim daje novo zavarovanje: obiskali so zdravnike, več jih je bilo sprejetih v bolnišnice, kupili pa so tudi že precej zdravil v lekarnah. Veliko je zanimanja, koliko prispevajo novi zavarovanci za posamezne zdravstvene usluge, zato bomo o tem v prihodnji številki Dolenjskega lista obširneje pisali.

Ugotoviti je treba, da je bilo opravljeno s tem pomembno delo in da so na splošno ljudje povsod pozdravili skrb socialistične skupnosti za zdravstveno zavarovanje kmetijskih proizvajalcev. Prav gotovo smo s tem v splošni skrbi za ljudsko zdravje naredili velik korak naprej. Skupnost bo s težkimi milijardami dinarjev pomagala, da bo novo zavarovanje zaživelo, ker samo prispevki kmetov in njihovih delna plačila posameznih uslug nikakor ne bodo dovolj za kritje tako obsežnega zavarovanja.

1. maja — nova kočna na Toplem vrhu!

Pod pokroviteljstvom predsednika Lovske zveze Slovenije dr. Jožeta Benigerja bo 1. maja ob 10. uri pri novi koči na Toplem vrhu proslava z otvoritvijo koč.

Ze 30. aprila ob 20.30 uri bo taborni ogenj in spuščanje raket ob ognju lovške šale, 1. maja ob 5. uri budnica, ob 7. uri zbor članov LD Loka, ob 9.30 sprejem gostov, ob 10. uri bodo zatrobile lovške fanfare iz Ljubljane, nato pa bodo slavnosti govori s kratkim kulturnim sporedom.

Po zaključku programa bo prvomajsko rajanje in športna tekmovanja. Vabimo prebivalstvo, da se prvomajsko proslavo na Toplem vrhu v čim večjem številu udeležijo!

PRIHODNJA ŠTEVILKA

Dolenjskega lista bo izšla za radi prvomajskega oddiha v četrtek 12. maja 1960.

VREME

ZA CAS OD 28. APRILA DO 8. MAJA:

V splošnem bo prevladovalo lepo vreme. Padavine pričakujemo okrog 29. in okrog 3. maja. Dr. V. M.

PLANINCI IN LJUBITELJI GORJANCEV!

Obiščimo Gorjance 1. maja — na naš največji praznik!

Da bo omogočen obisk čim večjemu številu ljubiteljev narave, je avtobusno podjetje »Gorjanci« uvedlo na prošnjo odbora Planinskega društva na prog Novo mesto—Gabrje, posebni avtobus, ki bo vozil v nedeljo 1. maja 1960 ob 8.15 s trga v Novem mestu in v ponedeljek 2. maja 1960 ob 8.15 ter se obakrat vračal iz Gabrja ob 20.30 v Novo mesto.

Voznja v obe smeri z rezervacijo prostora stane 180 din. Na svidenje pri Gospodini!

Odbor PD Novo mesto

Najlepši praznik delovnih ljudi

Vsa Dolenjska je danes prepletena s cvetenjem. En sam bujen cvetoč vrt je ta lepi kos naše domovine ob Krki, ti naši ljubi griči in naše zlahne vinske gorice, te naše lepe bujne hoste, mirne doline ter bajni Gorjanci in tajinstveni roški gozdovi, belokranjski brezovi gaj in zasanjana Kolpa, prostrano Krško polje in kraji vzdolž Save. In ko človek potuje ob mirnih vaseh po avtomobilski cesti, ki so jo zgradile zveste roke naše mladine, bi mislil, da je to deželica večnega miru, kjer ljudje od pamti-veka žive v miru, da je to deželica, ki nikdar ni okusila okrutnosti vojne. Pa vendar je tudi ta kos naše zemlje preživljal enako usodo vse Jugoslavije. Kamorkoli se ozreš, si povsod v spomin: glej, tamle na hribu je kličerka Cankarjeva brigada uničila kolono italijanskih fašistov; vidiš, ob tisti hruski so ustrelili Italijani prve slovenske talce; glej, požgani grad, tamkaj je Gubčeva brigada uničila gnezdo belogardistov; na pogled tisto vasico pod Gorjanci, tamkaj so zaradi izdaje Nemci in belogardisti presenčili bataljon partizanov na spanju in jih poklali... Ni za kraja na Dolenjskem, kjer ne bi s krvjo pisali zgodovino tistih usodnih časov. Vasi so gorele, na vejah so viseli obešenci, grobovi so se odpirali... Bil je žalostnih časov se človek nerad spominja, toda tisti časi za nas borce niso bili žalostni, čeprav sta ogenj in smrt botrovala vsem našim ljudem, kajti brez žrtve bi ne bilo našega najlepšega praznika — Prvega maja, praznika delovnih ljudi. Na koledarju bi sicer bil prvi maj, toda če bi ostalo po starem, bi bil ta prvi maj z lece preklet in zastražen od žandarjev, kot je bilo v stari Jugoslaviji in kot je še danes mnogokje na svetu. Zaslužjen jugoslovanski delavski rod bi stiskal pesti, trgjal verige in okove in prav na ta dan bi se ječe spet polnile z uporniki, z borci za pravičnejši svet, za svobodo in pravico.

Toda ta skozi stoletja preleteti, tolikanj ponižani, ta skozi stoletja brezpravni delavski rod, ki sta mu leta 1848 Marx in Engels napisala »Komunistični manifest«, ta bojni program vseh delovnih ljudi na svetu, da, ta skozi stoletja tolikanj zaničevana raja, je pod tolikanj preganjano in zaničevano zastavo Komunistične partije prevzela vso Jugoslavijo v svojo oblast. »Komunistični manifest« Mar-

SVETLA
IN
SREČNA
BODOČNOST
JE
NJIHOVA —
RADOST
IN
VESELJE
STA
NJIHOV
POZDRAV
PRAZNIKA
DELA

Rdeči prapori, vihrajte!

Pred sto leti so v zahodni Evropi in Ameriki rasle tovarne, ki pa niso bile last delavcev in jih delavci niso upravljali. To so namesto njih delali lastniki tovarn — kapitalisti. Ti so delavcu plačevali le toliko, da se je lahko preživljal, ostali denar pa so pobrali zase, za svoje potrebe in nove tovarne — oboje je hitro raslo, medtem ko je delavec delal po 14, 16 pa tudi 18 ur na dan za zelo skromno plačo in hušlal.

Naš planet Zemlja takrat kapitalistom še ni bil premajhen. Tržišča še niso bila zasičena. Kapitalistom se v skladiščih še ni kopilo blago, ki ga ne bi mogli prodati. Temu obdobju kapitalizma pravimo zato tudi obdobje »mirnega« razvoja (in se razlikuje od nekega desetletja kasnejšega vojnega — imperialističnega, ko je hotela Nemčija z vojno dobiti nova ozemlja, kamor bi nemška industrija prodajala svoje izdelke).

Delavci so delali v sramotno težkih pogojih, plače so bile nizke, delovni čas pa neomejen. Razen tega delavci tudi niso imeli nobenih političnih pravic in sploh nobenih pravic. Kljub temu so ustanovljali svoje organizacije, ki so se borile v začetku za manjše pravice potem pa za vedno večje. Buržoazija jih je sicer preganjala, toda sindikalne in delavske politične organizacije so se v teh bojih krepile. Resnice ne moreš za vedno skriti in pravice ne za vedno premagati!

Delavci so dobili prvo svoje mednarodno združenje in krepko vodstvo leta 1861, ko so v Londonu ustanovili Prvo mednarodno. Postajali so vedno bolj razredno zavedni.

Ideja, ki je prebudila v delavcih razredno zavest in dala prvo smernico, za kaj naj se delavci bore, je bila: osemurni delavnik. Ta misel je bila stara sicer že nad 200 let, vendar je šele takrat, ko je bila ustanovljena prva mednarodna, dobila svoj revolucionarni pomen in vsebino. Kajti kaj nam pomagajo zamisliti, če pa ni nikogar (nobene organizacije), ki bi jo izpeljal?

Za osemurni delovni dan se je zavzel tudi Karel Marx, vendar pa Prva mednarodna ni sprejela sklepa o osemurnem delavniku. Temu so namreč nasprotovali prudenisti. Sprejet je bil le sklep, »da je omejitev delovnega časa nujno potreben pogoj, brez katerega se ni moč premakniti na poti osvoboditve delavskega razreda.«

»ALLONS ENFANTS DE LA PATRIE...«

Leto 1871. Pariška komuna, komuna delavcev in napredne inteligence, ki se niso hoteli več boriti za buržoazijo, ampak zase, za svoje pravice. Kaj bi se borili za buržoazijo? Njim je dobro v vojni in miru.

Boj je bil težak. Po komunistični je tolka francoska in pruska buržoazija. Buržuji, pa čeprav med sabo sovražni, so se vedno strnili v borbi proti delavcem, medtem ko je delavec tega ne moremo reči.

Pell so marseljezo in padali. Jean — delavec — borec na barikadi, Marcel — otrok, ko je nabiral za komunistične kroglice, Marie — Jeanova žena, ki je nesla borec komo. Pell so marseljezo, ko so jih streljali na pariškem pokopališču... Pariška komuna je propadla, z njenim padcem pa je bilo praktično onemogočeno delo Prve mednarodne.

KRVAVI MAJ V ZDA

Mem tem časom je v Združenih državah Amerike delala sindikalna organizacija Vitezi dela. Kljub temu, da je njeno vodstvo obsojalo stavke, so bili člani zelo revolucionarno razpoloženi. Leta 1872 je v New Yorku stavkalo nad 100.000 delavcev, ki so delali po več kot 14 ur na dan. V jeseni 1876 so v St. Luisu oboroženi delavci prevzeli oblast in se umaknili šele po krvavem boju z vladnimi četami. V dveh letih je padlo samo v stavkah nad 100 delavcev, kakih 1000 je bilo ranjenih, 10 voditeljev pennsylvanijskih rudarjev pa so obsodili na smrt in obesili.

Konec leta 1881 je nekaj sindikalnih voditeljev ustanovilo Federacijo strokovnih sindikatov, ki se je pet let kasneje preimenovala v Ameriško federacijo dela (AFL). Ta je zahtevala na svojem prvem kongresu, naj v vsej državi uvedejo osemurni delavnik. Na svojem četrtem kongresu (1884) je pozvala vse sindikalne organizacije v boj za uvedbo osemurnega delavnika, ki naj bi ga uveljavili v vseh tovarnah 1. maja 1886.

Prvega maja 1886 je stavkalo 340.000 ameriških delavcev. Moč, ki so jo pokazali delavci, je prestrašila kapitaliste. Ze istega dne je izbojevalo kakih 200.000 delavcev osemurni delavnik. Ta uspeh je spodbudno vplival tudi na delavska gibanja v drugih državah.

V Chicagu so istega leta 1. maja, pa tudi drugod in tretjeje, stavkali. Tretji večer je prišlo do spopada med delavci in stavkokazi. Policaji so streljali in obeležalo je šest delavcev. Naslednjega dne je demonstriralo proti nasilju policajev na trgu Haymarket 30.000 ljudi. Vse je že kazalo, da se bo zborovanje mirno končalo, ko je počila bomba. Policaji so začeli streljati in nastal je strašen pokol. Ne ve se, koliko delavcev je takrat padlo — ranjenih je bilo nad 200 —, nemože pa je bilo tudi ugotoviti, kdo je vrzel bombo. Verjetno je bil atentator agent tovarnarjev in banikirjev, ki so že dolgo iskali vzrok za napad na delavce. Vojska je zasedla chicška delav-

ske četrti, zapirali so delavce, pet pa so jih obsodili na smrt.

Pokol v Chicagu je odjeknil po vsem svetu. V spomin na ta dogodek še danes praznujejo vsi delavci sveta 1. maj kot svoj praznik in praznik boja proti kapitalističnemu izkoriščanju.

Leta 1888 je sklenil kongres AFL, da bodo ameriški delavci v spomin na krvave chicške dogodke organizirali vsako leto prvega maja množične manifestacije in stavke za zaščito interesov delavskega razreda.

PRVI MAJ TUDI URADNO MEDNARODNI PRAZNIK DELAVCEV

Na ustanovnem kongresu Druge internacionale (1889) v Parizu je bil sprejet sklep, da je 1. maj mednarodni praznik delavskega razreda. V resoluciji, s katero poziva Internacionala proletariata sveta, naj praznuje 1. maj v znamenju boja za osemurni delavnik, je med drugim rečeno:

— Potrebno je, da se določena dne organizira velika mednarodna manifestacija, tako da bi tega dne v vseh deželah in mestih poslali državnim oblastem zahteve, naj uvedejo osemurni delovni dan in uveljavijo ostale sklepe Mednarodnega kongresa v Parizu. Ker je Ameriška federacija dela na svojem kongresu v St. Luisu decembra 1888 sklenila, da bo podobno manifestacijo organizirala 1. maja 1890, sprejmemo ta dan, kot dan mednarodnih manifestacij.

Ta sklep Druge internacionale je bil od delavcev vsega sveta navdušeno sprejet. Revolucionarji v delavskih strankah so ga sprejeli najbolj navdušeno, ker so vedeli, da si bodo z enotnim nastopom priborili več političnih in gospodarskih pravic. Oportunistični voditelji nekaterih evropskih socialnodemokratskih strank pa so že tedaj menili, naj delavci praznujejo svoj praznik prvo nedeljo v maju, ker se bodo tako izognili sporom z delodajalci. Kljub tem oportunistom so praznovali delavci 1. maj in sicer ne samo kot dan boja za osemurni delavnik, ampak tudi kot praznik boja za osvoboditve delavcev izpod oblasti kapitalistov, se pravi za razredno osvoboditev.

PRVIČ: VSI DELAVCI SVETA ...

O praznovanju 1. maja 1890 (praznovali so ga prvič skupno ameriški in evropski delavci) pravi Engels:

— Danes, ko pišem te vrstice, pregledujeta evropski in ameriški proletariati svoje prvi mobilizirane borbene sile, mobilizirane kot ena vojska, pod eno zastavo in za en bližnji cilj: zakonsko potrditev osemurnega delovnega dne, ki ga je proglasil že ženevski kongres Internacionale 1866 in ponovno pariški kongres 1889. Danes bodo spoznali kapitalisti in teleposistniki, da so proletarci res združeni...

Enoten nastop proletariata je povzročil paniko v vrstah buržoazije. Avstrijski kapitalisti so dvigali vloge iz bank in posiljali družine na deželo. Policaji so zapirali socialiste in razganjali delavske zborovanja. Praznovali so delavci vse Evrope (razen Španije in Anglije, ki sta praznovali prvo nedeljo v maju) — tudi v Ljubljani in drugod po Slovenskem. Na Hrvaškem je proslavljalo prvi maj 2500 delavcev.

PROSLAVE S SPOPADI

Kljub krvavemu nasilju buržoazije se je praznovanje 1. maja razširilo po vsem svetu. Nobeno zlo ne more streti pravice!

V Fourniesu so policaji ubili 1. maja 1891 10 delavcev in delavci v Parizu jih je zborovalo 100.000. V Rimu so napadli stavkajoče vojake, zato so jim ti zažgali nekaj vojašnic. V Belgiji so delavci minirali neko skladišče. V Španiji so se borili na barikadah. Proslave, stavke, zborovanja...

Leto kasneje spet stavke, proslave, zborovanja... Delavskemu gibanju se priključujejo novi delavci. Vse to buržoazijo vedno bolj straši in v strahu za svojo lastnino (ki si jo je nagrabila tako, da je plačevala delavcem le toliko, da so komaj lahko živeli) se zateka k nasilju.

TUDI RUSKI PROLETARIAT JE ZAČEL PROSLAVJATI — JAVNO BIČANJE

V prvih letih dvajsetega stoletja so se razredna nasprotstva v Ameriki in Evropi tako povečala, da so postajale proslave 1. maja, kljub oportunizmu nekaterih strank Druge internacionale, vedno bolj revolucionarne. Leta 1900 je zborovalo povsod že precej več delavcev kot prej. To leto so prvega maja stavkali tudi nemški, angleški, španski, belgijski in avstrijski delavci. Tudi na ulicah ruskih mest so se tega leta pojavili prvi prvomajski sprevodi. V Rusiji je prišlo do spopadov. Veliko delavcev so aretirali, skoro vse, ki so sodelovali v sprevodih, pa odpustili.

Lenin je dejal, da mora biti ruski prvi maj demonstracija proti absolutizmu in zahteva po politični svobodi, kajti ni dovolj poudarjati samo internacionalni pomen praznika. Leta 1902 so ruski socialni demokrati razdelili več milijonov letakov, s katerimi so pozivali vojake, naj odložijo orožje, če jih bodo pozvali, naj nastopijo proti delavcem. Sodišča so organizatorje demonstracij obsodila, v Vilni pa so skupno demonstrantov javno bičali.

TRAGEDIJA V PRVI SVETOVNI VOJNI

Nemčija je v proizvodnji dohitela in prehitela stare kapitalistične države (Anglijo, Francijo itd.), kolonij, kamor bi prodajala svoje izdelke, pa ni mela kot so jih imele one. Okoli leta 1910 so se ta nasprotja posebno zaostri. Pretela je vojna za ponovno razdelitev sveta (kolonij).

Proletariat je živel takrat v vedno slabših razmerah. Delavci so bili proti vojni in militarizmu. V prvomajskih proslavah, ki so bile v teh letih naperjene proti vojni, je sodelovalo vedno več ljudi.

Leta 1914 se je kljub vsemu začela prva svetovna vojna. Voditelji nekaterih najvišjih delavskih strank Druge internacionale so za ministrske stolčke izdali delavce. Proglasili so državljanski mir (namesto državljanske vojne), glasovali za vojne kredite in ukinitelj prvomajske proslave.

Spet so bili delavci tisti, ki so nosili svoje glave v borbo za kapitaliste. Spet so si kapitalisti vsega sveta meli doma na toplim roke in gladili tolste trebuhne ter sčuvali svoje delavce na delavce druge države:

— Le naprej! Za domovino! Dajte jih! Sami zase pa so si mislili:
— Naj poginejo, proletarska svojati!
In delavci, namesto da bi planili vsak po svojih kapitalistih, so se streljali med seboj. Nemški prostak-delavec je meril v glavo francoskega prostaka-delavca, baje za domovino in ne vem kaj še vse, v resnici pa za kapitaliste, kateri bo imel več kolonij, več ozemlja, kamor bo lahko prodajal izdelke.

Po vojni bo vse razbito. Ljudje bodo morali marsikaj kupiti in nekdo bo pri tem spet zaslužil. Kapitalistom bo spet cvetel posel, spet se bodo redili, delavec pa bo, če bo seveda prinesel iz vojne celo glavo (morda bo samo invalid), spet revež. In tako je tudi bilo.

»ŽIVELA SVETOVNA REVOLUCIJA!«

Vendar vsa vodstva delavskih strank le niso bila tako pokvarjena, da so sodelovala z buržoazijo (saj bi to pomenilo, da človeštvo nima pameti). Ruski, Leninovi boljše-viki in srbski socialisti (ter še nekatere skupine revolucionarnih marksistov v evropskih deželah) so tudi v vojni ohranili revolucionarni pomen 1. maja in začeli spreminjati imperialistično vojno v državljansko vojno. (Tako bi lahko takrat naredil proletariat vsega sveta...)

Leta 1917 je ruski proletariat prvič svobodno proslavil 1. maj. Več milijonov ljudi z delavskimi zastavami je šlo v povorki in vzklikalo:

— Živela svetovna revolucija!
— Dol z imperialistično vojno!
— Vso oblast sovjetom!
— Mir, kruh, zemlja!

Prič v zgodovini delavskega gibanja je bil proslavljen svobodno 1. maj v državi delavcev in kmetov — Sovjetski republiki. Leta 1919, takrat je bila ustanovljena tudi Tretja internacionala (komunistična internacionala ali Komintern), je dejal Lenin:
— Ni se samo pri nas spreminjala slika proslavljanja prvega maja. V vseh deželah so delavci stopili na pot borbe proti imperializmu. Osvobodjeni proletariati zmagovito pripravljajo svoj dan, svobodno in odkrito, ne samo v sovjetski Rusiji, temveč tudi v sovjetski Madžarski, sovjetski Bavarski...

Prve zmage delavcev pa žal ni videl človek, ki je delavcem kazal pravo pot do njihove osvoboditve in jim razložil tudi zakaj imajo pravico do tega. Karl Marx, ki je imel večkrat v zastavljalnici svoje zadnje hlače, ko je pisal Kapital, je prej umrl...

Proletarci vseh dežel združite se!

Prvi maj je proslavljalo po svetu vedno več držav, vedno več ljudi. Razen Evrope, Amerike in Avstralije so ga praznovali tudi že v Aziji. Delavci so zdaj že imeli moralno oporo v Sovjetski zvezi, mlada sovjetska republika pa v delavcih vsega sveta, saj so prav ti zahtevali od svojih vlad, naj umaknejo iz Rusije svoje intervencijske čete. Delavci so si pridobivali vedno več pravic (in jih je verjetno marksije prav to uspevalo, da niso bili več tako revolucionarni in dosledni na svoji poti).

HITLER: »1. MAJ — NACIONALNI DAN DELA«

Komaj je leta 1933 prišel v Nemčiji Hitler na oblast, že je spremenil 1. maj, praznik razrednega boja proletariata, v »nacionalni dan dela«, dan sodelovanja med razredi (kapitalisti in delavci). Socialni demokrati so poskabili tej »modri-Hitlerjevi odločitvi in pozvali člane svojih sindikatov, naj praznujejo, kakor zahteva Hitler. Ze 2. maja pa so nacisti vdrli v sindikalne domove, zaplenili njihovo imovino, zaprli sindikalne voditelje in razpustili sindikate. Začela se je doba fašizma, najvišje oblike vladavine finančnega kapitala.

Nemčija si je po porazu v prvi svetovni vojni spet opomogla, celo več: v gospodarstvu je spet prehitela druge države, medtem ko kolonij še vedno ni imela, vendar Hitler ni pretel samo s tem, da si bo pridobil določeno ozemlje, ampak tudi z iztreljenjem nekaterih narodov in zasuzenjem celih kontinentov. Nasilje pa ne more nikoli zmagati, vsaj za dolgo časa

ne, ker nujno izzove odpor... Večina narodov, ne glede na politično ureditev, se je združila v borbi proti skupnim sovražnikom-fašistom in jih protoklika...

BORBA JUGOSLOVANOV

Prvomajski proglas CK KPJ leta 1941: Delovno ljudstvo Jugoslavije! Trinpetdeseti praznik proletariata proslavlja delavski razred vsega sveta v jeku najstrašnejšega vojnega pokola in pustošenja, kakršnega se ne spominja zgodovina človeštva... Imperialistični razbojniki so razdelili našo deželo in zasuznjili jugoslovanske narode... Delavci, kmetje, državljani — vsi rodoljubi! V teh usodnih dneh je treba združiti vse vaše sile v boju za vaš obstoj. Váš obstoj in vaše nacionalne pridobitve so ogrožene od vaših stoletnih sovražnikov... Boj kakor kdaj koli je potrebna narodna solidnost v teh težkih časih. Ne klonite, vztrajajte v boju, v katerega vas poziva in ki ga vodi avantgarda delavskega razreda — Komunistična partija Jugoslavije...

Borci naše osvobodilne vojske so vsa leta vojne praznovali 1. maj z juristi in ofenzivami, v okupiranih mestih pa z akcijami. Kar spominamo se naših mest na prvega maja zjutraj, kako so bila pospana z letaki, z zastavicami, z visoko izobešenimi rdečimi in nacionalnimi zastavami...

Tudi pri nas v Jugoslaviji smo izgnali domače in tuje sovražnike. Pri nas in po svetu se je marsikaj spremenilo. Mi smo dosegli, kar smo želeli in za kar smo se bojevali.

SPUSTILA SE JE ŽELEZNA ZAVESA

Po vojni je bil proglašen 1. maj za delavski in državni praznik v večih (tudi nekaterih kapitalističnih) državah. Številne dežele so krenile na pot socialističnega razvoja, okrepile so se socialistične sile v kapitalističnih deželah, mnoge azijske in afriške dežele pa so se otresle kolonializma ali pa se ga otresajo.

Med zavezniki pa so kmalu izbruhnila stara nasprotja. Med socialističnim in kapitalističnim blokom se je začela hladna vojna. Leta 1948 so iz Svetovne sindikalne federacije izstopile skoro vse zahodnoevropske in ameriške sindikalne organizacije in ustanovile Mednarodno konfederacijo svobodnih sindikatov.

Delavske organizacije so se pozabile bojevati za koristi proletariata, za mir in napredek v svetu. Delavci kapitalističnega in socialističnega bloka so se raje borili in zagovarjali svoj blok, koristi svoje države in bloka, ne pa koristi vseh delavcev, vseh ljudi, vseh držav...

OZIRMO SE NA PREHOJENO POT

Se malo in spet bo prvi maj — maj štrajkov, borb za osemurni delavnik, krvavi maj, pomladni maj, borbeni maj, svobodni maj... Pred sto leti so delali delavci še po 16 ur na dan, danes po 8, ponekod pa tudi že manj. Toda proletariati je že zahtevali več: svobodo organiziranja, nacionalizacijo najvažnejše industrije, povečanje mezd, pravico sodelovanja in kontrole v gospodarstvu itd... Nove zahteve — nove borbe za pravice...

Pri nas teh borb ni treba več. Prvi maj svetu smo pred desetimi leti uresničili Marxovo geslo »Tovarne delavcem«. Vsak človek je pri nas soodgovoren za vse kar se dogaja. Vsak lahko na zboru volivcev, sestanku v podjetju, sestanku SZDL in drugod pove, kaj bi lahko po njegovem mnenju še izboljšali in kako. Vsi naši državljani imajo pravico in morajo odločiti o vsem, kar se pri nas dogaja, ker se vse tiče tudi njih, se pravi vseh državljanov. Pri nas sicer še ni, ampak stremimo za tem, da bo VSAKA KUJARICA POLITIK IN EKONOMIK, kakor je nekoč podobno dejal veliki Lenin.

PRAKSA JE PREHITELA TEORIJU

Marx je rekel, da kapitalizem kopije sam sebi grob, ker ima vedno manj ljudi (kapitalistov) v rokah vedno več proizvodnih sredstev (bogastvo), na drugi strani pa je vedno več delavcev — grobarjev kapitalizma. Po tej teoriji bi morali prevzeti oblast najprej delavci Amerike, Anglije, Nemčije in Francije. Zgodilo se je pa prav narobe, saj so se prve otresle kapitalistov prav tiste države, kjer se je kapitalizem šele začel. Te države, med katerimi je tudi naša, so morale tovarne šele graditi (kar jih je bilo, so bile skoro vse med vojno podrtje), solati strokovnjake, skratka zgraditi vse tisto, kar so imele kapitalistične države že pred skoraj 100 leti...

...in vednar se je zgodil čudež. Ruski strokovnjaki so poslali v vesolje prvi satelit. Rusija, ki je bila v vseh vojnah porušena, je na tem področju že premagala tisto Ameriko, ki je takorekč skoraj mirno prepala obe svetovni vojni. Hruščev pa pravi, da bodo tudi v gospodarskem oziru kmalu pred ZDA... Cela vrsta mladih in novoosvobodjenih držav nezadržno koraka po poti napredka, k socializmu.

Ob vsem tem se nujno postavlja vprašanje, kaj vse bi človeštvo že danes doseglo, kaj vse bi imelo, če bi postale najprej socialistične tiste države, ki so v kapitalizmu najbolj napredovale?

ČLOVEK NAJ POSTANE ČLOVEK

»Živimo v najbolj usodnem in najbolj veličastnem času dosedanje zgodovine človeštva. Današnja dela človeškega razuma in rok prekašajo tudi najdrznejša vizije sanjarjev: človek osvaja vesoljstvo; praktično postaja gospodar neslutnih energij, dovolj velikih, da vse človeštvo osvobodijo vseh ponižanj, pomanjkanja in revščine, vseh dosedanjih materialno-tehničnih omejitev.

...Usmerjanje dosežkov jedrske fizike, elektronike in avtomatizacije k izpopolnjevanju proizvodnje, odpira slehernemu posamezniku perspektivo, da do maksimuma razvije svoje ustvarjalne sposobnosti. V takih pogojih postaja degradiranje človeka na položaj meznega delavca in mehaničnega strežnika strojem še bolj nesmiselno. Človekova moč in ustvarjalna sila sta se tako razširila, da so jima postali kapitalistični družbeni odnosi nevzdržne spono. Dosedanji odnosi med državami so zmerom bolj v nevdžnem nasprotju s razvojem proizvajalnih sil. Ekonomska, tehnična in znanstvena moč realno in v vseh pogledih zmerom bolj omogoča in kategorično zahteva uresničenje enotnosti sveta. Vsa ta veličastna materialna in tehnična napredka ustvarja zmerom hitreje in v vedno večjem obsegu materialne predpostavke za komunizem. Samo zaostali družbeno-politični odnosi na svetu so krivi, da moč atomske energije vzbuja tudi strah

pred prihodnostjo, da se je pošastna grožnja vojne in uničenja sgrnila nad današnje človeštvo.

Živimo v času, ko so navedene ali sužnost, revščina ali bogastvo, zaboravanje ali napredek, vojna ali mir v kakšni deželi ali na kakšni meji neposreden pogoj za življenje in prihodnost vseh ljudi in narodov, vsega človeštva.

Živimo v času najglobljih, najbolj vmesrskih revolucionarnih sprememb v človeški družbi. Socializem v najrazličnejših oblikah postaja zaradi delovanja objektivnih zakonov družbenega razvoja in revolucionarnih akcij delavskega razreda svetovni sistem. Uresničevanje socializma, porajanje novega sveta in novih oblik življenja ni in ne more biti brez bolečin in dram, trpljenja in utrujenosti, zakaj tako je bilo vselej, ko se je v življenju in družbi porajalo in ustvarjalo kaj velikega...

...Zmerom smo se borili, da bi bili enakopravni del mednarodnega delavskega gibanja, socialističnih in vseh progresivnih, mirolnih in demokratičnih sil sveta; idejno smo se solidarisirali in smo vedno pomagali po svojih močeh in zmožnostih sleherni akciji za mir, svobodo in socializem; veselili smo se vseh zmag svobode, demokracije in socializma in črpali iz teh zmag moralno moč in izkušnjo za nadaljnje delo...

(Če bi bila na primer Francija kolonija Alžirije — kar bi se lahko zgodilo, če bi razvoj človeštva pred sto in morda tisočletji krenil drugo pot —, bi mi danes pomagali Franciji, naše simpatije bi bile na njeni strani, kakor so naše simpatije na strani vseh zatiranih. Francijo Francozom, Alžirijo Alžircem, Jugoslavijo Jugoslovonom... vsemu svetu mir, vsem ljudem človeško dostojanstvo. Zakaj bi nekateri, ki so pravtako ljudje kot drugi, živeli bolje?)

...Nič, kar je bilo ustvarjenega, nam ne sme biti tako sveto, da bi ne moglo biti preseženo in da se ne bi umaknilo tistemu, kar je še bolj napredno, še bolj svobodno, še bolj človeško.

Tako govori o sodobnem svetu in silah, ki gibljejo množice naprej, naš Program Zveze komunistov Jugoslavije. Ta Program pa je naša pot, naša vsakdanja praksa.

NAŠA PETNAJSTA POMLAD

Leto bomo praznovali petnajsto pomlad. Petnajsti 1. maj v svobodi, deseto obletnico odkar upravljajo s tovarnami delavci in še več posameznih in skupnih obletnic. Naši ljudje se bodo spominjali kako so včasih stavkali, demonstrirali, zborovali, kako so se borili v vojni in pred vojno. Danes upravljajo tovarne in vse naše bogastvo; samoupravljanje je vedno širše. V začetku je šlo težko, zdaj gre vedno lažje in lažje, vedno bolje. Lani je dosegla naša država največji industrijski porast na svetu.

Ko bomo torej ob letošnjem prazniku dela pregledovali svoje velike uspehe, bomo nanje upravičeno ponosni. Posebno pa smo jih veselili še zato, ker bomo vse osnovne postavke našega petletnega plana izpolnili že letos, se pravi v štirih letih...

Zato vihrajo rdeči prapori te dni po vsej širni domovini in v srčih je prava pomlad. Ponos nas navdaja nad prehojeno potjo: zlasti še zato, ker smo dosegli razdobje, v katerem smo s trudom milijonskih množic našega ljudstva ustvarili materialno podlago za našo socialistično skupnost. S temi uspehi vred je rastele in se razvijali naši novograditelji socialističnih družbenih odnosov. Delavsko samoupravljanje je prav v zadnjem obdobju doseglo takšne uspehe, da je — kot je dejal na zadnjem kongresu Socialistične zveze tovarjanski Tito — bistveno spremenilo družbeni položaj delavskega razreda, ki je zdaj dejanski in neposredni nosilec gospodarskega in političnega boja v izgradnji socialistične družbe. Družbeno samoupravljanje pa se je pravtako po svoji vsebini in oblikah močno razvilo v enoten sistem, ki je zdaj trdna družbeno-politična podlaga naše socialistične demokracije.

V tem pa je zmaga in pomen naših prvih majev. S tem so uresničene želje in hrepenenje številnih pokolenj pred nami. Naša generacija je skovala v trdem in krvavem boju novo domovino svobodnih, ponosnih ustvarjalcev, upravljavcev in gospodarjev svoje usode.

Zato naj vihrajo prvomajske zastave: ZA SVOBODO, ZA MIR, ZA USTVARJALNO SOZITJE MED NARODI VSEGA SVETA, ZA BRATSTVO VSEH DELOVNIH LJUDI!

Socialistična zveza – skupščina samoupravljanja

Po petdnevem zasedanju je V. kongres SZDL Jugoslavije v petek končal delo. Kongres je soglasno odobril poročilo komisij, ki so razpravljale o organizacijskih vprašanjih, o družbenem sistemu in gospodarstvu ter o politično ideoloških vprašanjih. Sprejeti so bili tudi sklepi V. kongresa. Na ta dan so se delegati spomnili tudi 90. letnice rojstva velikega Lenina.

Na zadnji popoldanski seji, ki ji je predsedoval Josip Broz-Tito, so delegati poslušali tudi poročilo vojnih komisij. Delegati so navdušeno pozdravili ponovno izvolitev Josipa Broza-Tita v Zvezni odbor.

Ko je dolgotrajno klicanje Titu ronehalo, je imel sklepni govor. Zahvalil se je za zaupanje in dejal, da je kongres ponovno manifestiral politično in idejno enotnost naše Socialistične zveze, saj je na tem kongresu prišla le-ta bolj do izraza kot kdaj koli doslej. Razumljivo, da so bili uspehi, kakršne smo dosegli, možni samo ob taki enotnosti, ki je kot je dejal predsednik jantvo vseh naših zmag v socialistični graditvi. Želel bi tovariših in tovarišice, da dejal predsednik Tito, da bi tudi pri izpolnjevanju nalog, ki smo si jih zadali na tem kongresu vladala prav takšna enotnost...

Predsednik je zatem govoril o nalogah novega petletnega načrta, ki bo zelo obsežen in bodo za njegovo izpolnitev potrebni veliki napori, vendar pa bomo načrt lažje izpolnili, kakor smo take plane izpolnjevali v preteklosti. Predsednik je zatem govoril še o k i ventarjih – objavili so jih v tujini – češ, da pri nas ni jasno kaj je Socialistična zveza in kaj je Zveza komunistov. Dejaj je, da pri nas v državi ni nič nejasnega. Zveza komunistov je prav tako kolektivno včlanejna v Socialistično zvezo delovnega ljudstva Jugoslavije in ima dolžnost idejno usmerjati proces socialističnega razvoja. Po svoji odgovornosti in po svojih obveznostih ima avantgardno vlogo. To pa ne daje članom Zveze komunistov kakih posebnih pravic in prednosti. Enake pravice imajo kot tudi vsi ostali člani Socialistične zveze, je dejal tovariš Tito. Ob koncu je zaželel delegatom mnogo uspeha pri delu, gostom iz tujine pa se je zahvalil za prisostvovanje na kongresu, ki jim je dal vsaj približno sliko o življenju in delu v naši socialistični državi.

Takoj po zaključku kongresa je v Zvezni odbor sestel na prvo sejo, kjer je bil za predsednika Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije ponovno izbran Josip Broz-Tito. Poleg izvršnega odbora je bil izvoljen za generalnega sekretarja tovariš Aleksandar Ranković, za sekretarja pa tovariša Veljko Vlahović in Krsto Popivoda. Na seji Izvršnega odbora SZDLJ so izvolili tudi sekretarjat in k i nisi je.

Posrednik vseh težej, vplivov in načrtov

Organizacijska komisija je razpravljala predvsem o vlogi Socialistične zveze, ki naj postane posrednik težej in vplivov množic na vse politično in gospodarsko življenje, precej pa so govorili tudi o spremembah statuta, ki bo Socialistično zvezo še bolj približal njenim članom in življenju v občini.

Socialistična zveza je v minulem obdobju uspešno ugotovila mehanizem socialistične demokracije in je odločno vplivala na oblikovanje socialističnih družbenih in osebnih odnosov. Skratka, uveljavila se je kot organizacija, ki podpira razvoj najnaprednejših idej. Socialistična zveza je postala na eni strani najvažnejši prenašalec težej in vplivov delovnih množic na družbene organe, obenem pa je uspešno idejno usmerjati množice pri oblikovanju njihove socialistične zavesti. Komisija je ugotovila, da se je vloga Socialistične zveze povečala potem ko smo uveljavili spodbudne delitve dohodka med družbo in podjetjem in še zlasti potem, ko smo izpodjetili delitve dohodka znotraj podjetja. Zato posebno dobro delajo organizacije Socialistične zveze v mestih in industrijskih središčih, na vasi pa je delo vedno boljše, ker tudi tam nastajajo novi proizvodni družbeni odnosi.

Kot že rečeno, so precej razpravljali o spremembah statuta. Socialistična zveza mora prilagodevati organizacijske oblike čedalje bolj razvitemu sistemu samoupravljanja. Kar zadeva članstva je treba ugotoviti, da ne smemo jemati za osnovno, koliko je član aktiven in koliko ni, samo njegovo udeležbo na sestankih, marveč je treba nredvsem ceniti njihovo dejavnost v družbenem samoupravljanju, v vseh tistih organih, ki neposredno odločajo o političnem, gospodarskem in družbenem življenju.

Zlasti važno pa je prilagodevanje Socialistične zveze samopravnim ureditvi v občini, kajti ob delavskem upravljanju postaja Socialistična zveza čedalje močnejši družbeni faktor, ki omogoča vsklajevanje osebnih in skupnih koristi državljanov, smotrno kritiko in politično kon-

Samoupravljanje prinaša velike uspehe

V komisiji za družbeni sistem in gospodarstvo so s praktičnimi izkušnjami in mnogimi primeri iz življenja potrjevali osnovne postavke, ki jih je nakazal referat tovariša Tita ter razpravi tovariša Evarda Kardejla in Avda Huma.

Posebej je bil poudarjen pomen nadaljnega razvoja delavskega in družbenega samoupravljanja ob izvajanju načela nagrajevanja po delu in ekonomskem učinku vsega podjetja. To je namreč osnovni pogoj za nadaljnji razvoj proizvodnje, storilnosti in socialističnih odnosov. Skratka, sistem delitve znotraj podjetja ne vpliva le na produktivnost dela in na boljše poslovanje v podjetju, pač pa tudi na premagovanje birokratizma kot družbene kategorije, kot ostanka državnolastniških odnosov. Smotrna in pravilna delitev, ki bo upoštevala načelo vsakomur po njegovem delu in dohodek podjetja, ki bo odvisen od celotnega poslovanja, bo vplival na stabilizacijo socialističnih odnosov in na ustvarjanje čedalje bolj svobodomiselnih odnosov med ljudmi. To seveda ne bomo uresničili v enem samem letu. Toda, če bo orientacija jasna, če bomo pravilno delili dohodka, ki ostanejo podjetju, je to pot, ki bo kmalu dala sadove.

Razprava je brez dvoma potrdila, da ima prav delavsko samoupravljanje največji zaslug za vse velike uspehe, ki smo jih dosegli v gospodarstvu. Vendar pa so tu še problemi, ker sistem ni do kraja izdelan in to moti razvoj samoupravljanja ter nagrajevanja. To so zlasti problemi s področja delitve dohodka med gospodarskimi

Tisoče in milijone nit in nitk potrebujejo naši tekstilci, da nam stikejo na stotisoče metrov blaga, zaves in plenjen. Prihodnje dni pa bodo utihnili tudi njihovi stroji – prvomajski oddih bo naš veliki praznik. Praznik milijonov pridnih, ustvarjalnih rok, ki gradijo veliko, svetlo bodočnost, je naš najlepši in največji dan...

tem delu vsaj približno enake pogoje, ker bo to zagotovilo, da bodo prišli delovni uspehi najboljših res do veljave. Kar pa zadeva notranje delitve pa bi lahko dejali, da je po tem kongresu povsem jasno, da tu ne kaže odlašati, marveč da je treba takoj začeti uvajati nagrajevanje, ki se je že marsikje obneslo. V tej ali oni obliki lahko ta sistem uporabimo v vseh panogah našega gospodarstva, v vseh podjetjih, v bančinstvu, državni upravi itd. Seveda ne gre za prepisovanje, toda vsebina, bistvo je uporabno povsod.

Veliko je bilo govora tudi o proizvodnosti dela. Delegati so opozorili na izrabljanje vseh rezerv, na izkoriščanje razpoložljivih kapacitet. Med drugim so, denimo, govorili o tem, da bi lahko stroje z uvajanjem druge izmene marsikje boljše izkoriščali. Pri tem, kako organizirati poslovanje in kako uvajati sodobne tehnološke postopke, imajo še zlasti velike naloge strokovna združenja, pa tudi vse zbornice. Zbornice bi se morale veliko bolj zavzeti za to, da bi nudile gospodarskim organizacijam praktično pomoč.

Razprava je opozorila, kako potrebne so večje investicije v promet, v razvoj metalurške in kemične industrije in končno ne nazadnje tudi v kmetijstvo. V praksi smo našli možnosti za učinkovito moderniziranje kmetijske proizvodnje. Pred nami pa je naloga, da zagotovimo pametno nalaaganje denarja v to važno gospodarsko dejavnost. Razvoj kmetijstva mora biti vsklajen z drugimi gospodarskimi panogami. Ko bomo nalagali denar v kmetijstvo, moramo presojati, kako bo to vplivalo na notranji trg in koliko nam bodo take naložbe pomagale pri izvozu, kajti še vedno računamo, da bomo prav z izvozom kmetijskih pridelkov in izdelkov ustvarili precej deviznih sredstev.

Kar zadeva komun, je bilo ugotovljeno, da bo treba uveljaviti načelo, da postane okraj mesto, kjer bomo koordinirali, to se pravi, vsklajevali vse naloge. Z drugo besedo, na komunah bo treba prenesti še več nalog, obenem pa tudi še več materialnih sredstev. Okraj naj bi opravljal predvsem tiste naloge, ki jim jih bodo

komune prepuščale na osnovi svojih sklepov. Tako bo okraj postal tisto, kar smo želeli – skupnost komun. Obenem pa je zelo važno tudi proučevanje odnosov med komunjo in podjetji. Treba je zagotoviti materialno povezovanje podjetij in komun, tako da bodo ukrepi za povečanje storilnosti in za hitrejšo naraščanje narodnega dohodka skupni vsem proizvajalcem občine. Obenem pa je treba preprečiti vmešavanje občinskih organov v sklepe delavskih svetov v okviru pravic, ki pripadajo le tem. Vsekakor pa je že sedaj razširjena materialna osnova komun omogočila razvoj novih oblik samoupravljanja, čeprav bo treba še mnogo nalog prenašati na posamezne svete in zagotoviti večji vpliv zborov volivcev.

kreditne in davčne politike, politike cen, razporeditve in najbolj smotrni odnosov med centralnimi in decentraliziranimi družbenimi skladi, financiranjem investicij itd.

Kongres ugotavlja, da je potrebna pomoč manj razvitim področjem in da je to ena glavnih nalog v politiki družbeno ekonomskega razvoja dežele. Investicije v ta področja naj bodo donosne in učinkovite zato, da bomo zagotovili naglo naraščanje proizvodnih sil in narodnega dohodka. Gospodarstvo pa terja tudi širo uporabo sodobnih tehnoloških procesov ter zato bolj intenzivno znanstveno raziskovalno delo.

Krepitev novih socialističnih odnosov v kmetijstvu, je rečeno v sklepih, se razvija ob zamotanih družbeno ekonomskih procesih, ki narekujejo potrebo po nenehnem spremljanju in preverjanju izkušenj ter neprestani dejavnosti vseh zavestnih socialističnih sil. Te globoke spremembe in procesi so politična vsebina dela organizacij Socialistične zveze na vasi. Krepitev zadrug in socialističnih gospodarstev, poglobljanje samoupravljanja v kmetijskih organizacijah in čedalje širša orientacija individualnih kmetov na kooperacijo, terja bolj intenzivno politično in družbeno dejavnost Socialistične zveze kakor tudi drugih organizacij.

V zaključke kongresa je prišla tudi ugotovitev, da mora biti izobrazba tesno povezana s proizvodnjo. To pa terja, da se vse gospodarske organizacije zanimajo za šolanje strokovnih kadrov, pri čemer naj bi se predvsem naslonile na Delavsko in Ljudsko univerze. Tako izobrazbo terja nagel razvoj gospodarstva in uvajanje sodobne tehnike v proizvodne procese.

Posebne naloge Socialistične zveze so v nadaljnjem usmerjanju družbenih sil k čim popolnejšemu uresničevanju socialističnih družbenih odnosov v podjetjih, zadrugah, komunah in razprednem sistemu družbenega samoupravljanja na vseh področjih.

Razvoj v komunah pa terja krepitev stanovanjskih skupnosti, krajevnih odborov in drugih oblik neposrednega sodelovanja državljanov. Vse življenje v komunji mora biti namreč neposredni odraz potreb, koristi in volje državljanov. Ob vsem tem postaja Socialistična zveza še širša politična platforma za izmenjavo mnenj ter oblikovanje gledišč in odločitev državljanov v raznih vprašanjih družbenega in političnega življenja. Vodilne sile socialistične družbe bodo tako uspešneje uveljavljale čedalje višje oblike socialističnih družbenih odnosov.

Organizacija Socialistične zveze v občini pa mora ob tem postati osnovno mesto družbeno politične dejavnosti in pobude državljanov. Občinske organizacije Socialistične zveze naj bi se skupaj s krajevnimi organizacijami v svoji politični dejavnosti še bolj naslanjale na razpredni sistem družbenega samoupravljanja. Pri tem naj organizacije uveljavljajo čim tesnejše sodelovanje tudi z drugimi družbeno političnimi organizacijami.

Socialistična zveza meni, da je odprava kolonializma in vseh oblik narodne nenakopravnosti eden najvažnejših pogojev za enakopravno mednarodno sodelovanje, mir in napredek v svetu. Zato bo tudi v prihodnje razvijala čim tesnejše sodelovanje s temi narodi in gibanji. Uveljavilo se je spoznanje, da v sodobnih odnosih spornih vprašanj ni mogoče urejati s silo. S sporazumevanjem pa bi prenehali tudi škodljivo tekmovanje v oboroževanju, dosegli prepoved atomskega in vodikovega orožja, kar naj privede do splošne razorožitve v svetu. Kongres prisoja največjo važnost tudi nadaljnemu razvijanju sodelovanja z vsemi delavskimi in drugimi naprednimi gibanji v svetu. V odnosih s temi gibanji si bo Socialistična zveza prizadevala, da bi vedno izmenjavala koristne izkušnje.

Mednarodni odnosi pa morajo vselej sloneti na enakopravnosti in medsebojnem spoštovanju vseh narodov, ne glede na barvo, raso in družbeno ureditev. To je izhodišče, ki bo krepilo mir in prineslo zmago sil, ki v to verujejo. Zato si bo Jugoslavija tudi v prihodnje prizadevala, da razširi mednarodno sodelovanje na takih odnosih. V čim tesnejšem sodelovanju s socialističnimi deželami bomo lahko hitreje uresničevali skupne cilje, to je graditev socializma v vsaki deželi, skladno z njenimi lastnimi pogoji.

Ko bomo proučevali kongresno gradivo, bomo ugotovili, kako smotrno in plodno je ta pomemben zbor izkušil mnoge izkušnje iz minulega obdobja ter zgradil na tem osnovno za nadaljnjo gospodarsko in politično graditev, za razvijanje socialističnih odnosov med svobodomiselnimi ljudmi, ki v svoji deželi gospodarijo sami.

Socialistična zveza - vseljudska tribuna

V komisiji za politična in ideološka vprašanja so ugotavljali, kakšna je vloga Socialistične zveze pri vzgoji članstva, kajti Socialistična zveza se mora kot subjektivni činitelj uveljavljati na vseh področjih, če hočemo uresničiti vse naloge. Z drugo besedo pomeni to, da sama sredstva, denar še ne pomeni tudi uresničenje nalog. Socialistična zveza mora uspeti, da bodo državljanji seznanjeni z bistvom in smerjo našega socialističnega sistema in mednarodnim dogajanjem.

Zdaj nas čaka naloga, je bilo rečeno v uvodnem referatu za delo v tej komi-

Najoprijemljivejše napolilo za delo

Sklepi V. kongresa Socialistične zveze nam bodo za daljši čas najoprijemljivejše napolilo za delo, saj opozarjajo na vse tiste bistvene naloge, na katere je opozoril referat tovariša Tita, referat drugih političnih voditeljev in delegati, ki so razpravljali v treh komisijah.

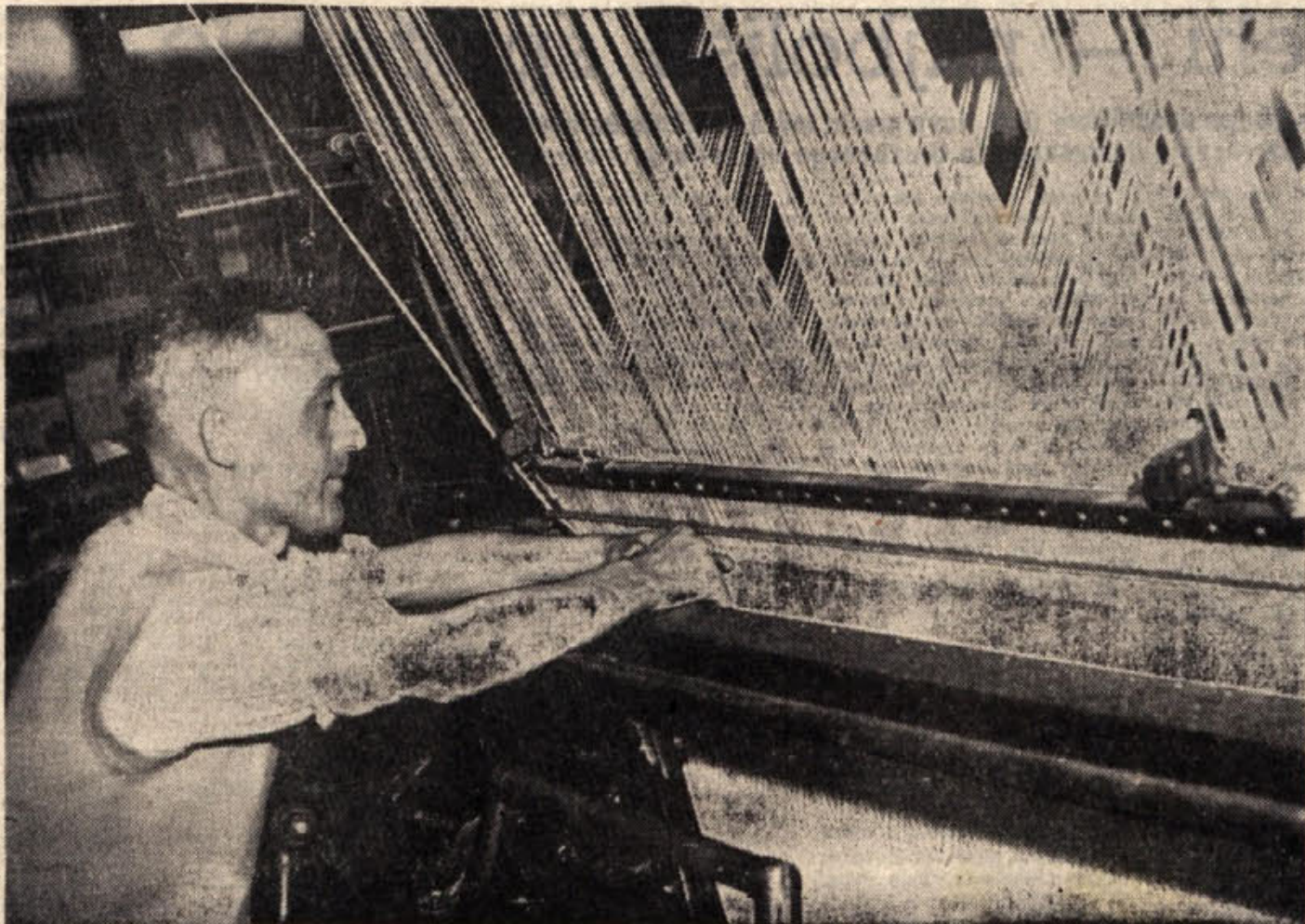
Kongres ugotavlja, da smo na področju gospodarstva dosegli velike uspehe, zlasti pa skladnejši razvoj. Take uspehe beležimo tudi na vseh drugih področjih, zlasti pa pri kulturni preobrazbi dežele, v šolstvu, prosveti, zdravstvu in drugod. Uveljavljanje socialističnega načela razdelitve je omogočilo, da dobiva delavsko samoupravljanje čedalje bolj konkretno družbeno ekonomsko vsebino. Prav to je utro pot hitrejšemu razvoju socialističnih družbenih odnosov. Na nagel napredek in utrjevanje delavskega razreda vpliva tudi nenehno spreminjanje sestave prebivalstva. Tak razvoj je največ prispeval k enotnosti socialističnih sil.

V minulem obdobju si je Jugoslavija prizadevala za miroljubno in aktivno koeksistenco ter za enakopravne odnose med narodi in državami, za mirno urejanje vseh spornih problemov in mednarodno sodelovanje. Ob takšni politiki so si ju-

goslovanski narodi pridobili ugled v svetu. Prav tako smo si tudi prizadevali, da bi v boju za mir združevali vse socialistične in napredne sile človeštva. Kongres je ugotovil, da Socialistična zveza sodeluje z mnogimi naprednimi političnimi organizacijami v svetu. Bogate izkušnje iz minulega obdobja so pobuda za še bolj smelo lotevanje novih nalog.

V sklepih so v posebnem poglavju poudarjene osnovne naloge naše politike v prihodnjem obdobju. Predvsem bomo morali poskrbeti za nagel in skladen razvoj gospodarstva, povečanje delovne storilnosti, nenehno naraščanje življenjskega standarda in nadaljnjo razširitev materialne osnove samoupravljanja.

Vzpredno z naraščanjem proizvodnih sil in delovne storilnosti, je treba izpolnjevati sistem razdelitve med delovnimi kolektivi in skupnostjo, kakor tudi sistem delitve znotraj samih kolektivov, da bi čimbolj dosledno uveljavili socialistično načelo nagrajevanja po delu in načelo sodelovanja kolektivov in komun pri razdelitvi družbenih skladov. Zato je treba tudi v prihodnje izpopolnjevati gospodarski sistem, zlasti pa na področju planiranja,

Delavci-upravljalci o svojem delu

Kupca želimo lepo postreči

● LUDVIK ŠOLN, predsednik delavskega sveta Trgovskega podjetja Preskrba na Senovem:

— Trgovina naj nudi potrošniku izbiro blaga, kupec pa mora biti lepo postrežen. To sta dve važni načeli naše trgovine, ki ju stalno ponavljamo. Kolektivni trgovskih podjetij ju uresničujemo na razne načine. Mi smo našli najboljšo pot, ko smo lani uvedli nagrajevanje po učinku.

Prodajalci so plačani od ustvarjenega prometa. Če želijo, da bo večji, se morajo potruditi in ponuditi potrošniku blago, ki ga želi. Zato je izbira v naših prodajalnih zdaj večja, težav je seveda manj in tudi postrežba je boljša. Vsakdo v kolektivu ve: dobil bom toliko, kolikor bom zaslužil, zato smo vsi prizadevnejši in tudi prejemki so večji. Ker se je povečal promet, se hkrati krepijo tudi skladi podjetja. Lani smo iztržili za 31 odstotkov več kot leta 1958, v nemajhnih meri po zaslugi nagrajevanja po učinku. Promet je bil večji, skozi naše roke je

V Jugoslaviji smo prvi v zgodovini dejansko uresničili veliko Markovo misel: Tovarne delavcem!, ko smo leta 1950 uvedli delavsko upravljanje. Kapitalist je nekdanji tovarne in stroje vrednotil le kot sredstvo za ustvarjanje dobičkov, življenje delavcev pa mu ni bilo mar. Tudi novi upravljalci so leta 1950 prevzeli tovarne kot sredstvo za proizvodnjo. Spoprijeli so se s težavami, z gospodarskimi nalogami in s številkami. Toda v računih delavskih svetov so bili najvažnejša postavka ljudje; zato so, čeprav brez izkušnje, zmagovali. Iznad srih

VPRAŠALI SMO JIH: Kako ugotovite nagrajevanje po učinku? — Kako vzdržuje vaš delavski svet stike s kolektivom? — Kaj je bila največja težava doslej? — Ali razmišljate o potrebi vzgajanja novih kadrov? — Kako delite sredstva v kolektivu, ali skrbite pri tem dovolj za krepitev skladov? — Kaj štejete za največji uspeh, ki ga je delavski svet dosegel v zadnjih 10 letih? — Povejte, kako dosegate letošnji proizvodni plan

novih, vse večjih in obsežnejših obratov, so rasli visoki tovarniški dimniki, množila so se stanovanjska naselja, v gorah in ob morju so nastajali domovi oddiha. Delavce-upravljalce je uresničil vse naloge in podsesteril imetje, ki ga je prevzel. Zato smemo danes trditi, da so se delavci naučili upravlja-

ti. Naporna, deset let trajajoča šola, je za njimi. Delo je bilo njihov najboljši učitelj; dajalo jim je samozavest, v njem so hkrati našli neuhajljiv vir načrtov in nalog, ki jih dan za dnem izpolnjujejo. Na njihovi poti ni več neznank, čeprav vedo, da vseh strmin še niso premagali. Podobni so vztrajnemu gorniku, ki je v

želji za soncem, svežim zrakom in razgledom osvajal visokine. Nevešč plezanja v previsne stene se je sprotil, in vsakem vzponu, tudi učil. In kakor gornika, jih razgled v desetletno preteklost, polno zmag in uspehov, poplavlja za prestani trud in jim hkrati odkriva nova, doslej neznan obzorja.

Znižali smo stroške

● JUSTIN FACEK, predsednik delavskega sveta na Zadrženem kmetijskem posestvu Matija Gubec v Leskovcu:

— Vprašujete za največji uspeh našega delavskega sveta? Dred-

vo raste počasi, krivi se in zvija, pri tem se na neprestano dviga kvišku. Enako je bilo z nami. Sadno drevje gojimo, zato sem uporabil to primerjavo. Dolgo je raslo, preden je rodilo prvi sad. Veliko naporov in potrpežljivosti nas je stalo, toda dočakali smo in vendar to ni največ, kar smo dosegli.

Nagrajevanje po učinku je naš največji uspeh. Ni dovolj pridelovati sadje, ki je lepo in okusno. Umjetnost je proizvajati poceni sadje. Tu nam je lahko pomagalo le nagrajevanje po učinku. Ko smo ga uvedli, smo takoj znižali stroške. Obdelava s kmetijskimi stroji nas stane zdaj povprečno za 27 odstotkov manj, osta-

la obdelava pa povprečno za 12 odstotkov manj. Kako, boste vprašali. V našem tarifnem pravilniku so prejemniki vsakogar odvisni od stroškov dela, ki ga opravi. Traktor znamke Deutz je imel predvideni letni stroški 1600 delovnih ur. Traktorist je naredil z njim vse v 1506 urah. Vrednost ene efektivne ure dela s traktorjem se je tako znižala od 690 dinarjev na 550 dinarjev, traktoristovi prejemki pa povečali od 78 din na uro na 92 din.

Plan proizvodnje smo lani presegli za 34 odstotkov, letošnji pa je v primerjavi z lanskim za 76 odstotkov višji, čeprav se kolektiv ne bo povečal. Vse to smo dosegli, ker nagrajujemo po učinku, to pa je največji uspeh delavskega sveta.

VEČ MLEKA — VEČ PLAČE!

● HENRIK GUNDE, predsednik obratnega delavskega sveta pri KZ Kostanjevica:

— Na sejah se pogovarjamo o živinoreji in o tem, kako bi več priradili. Plačani smo vsi po učinku. Več ko je mleka, več je plače, več ko priradimo mesa, več dobimo. Jaz redim vse v 1506 urah. Vmes je 9 mlekarič, ostalo je v pitanju. 28 din dobim od prirastka na kilogram teže, 4 dinarje pa od litra namolzenega mleka. Le-

to je bolj slabo, premalo krme je bilo lani, pa otrobov in ovsina in ječmena nam je že zmanjkalo. Besede pa ne zaležejo za krmo, saj veste. Nove hleve odprte vrste bomo gradili za pitanje mlade živine. Nekaj krav mlekarič bomo še kupili, za pitanje pa priredimo sami dovolj.

Pomagamo pri elektrifikaciji

● ŠTEFAN ŠUNTA, član delavskega sveta Elektro Videm-Krško:

— O delavskem upravljanju je bilo pri nas doslej težko govoriti. Razpolagamo s smajljastimi sredstvi, zato smo se vedno potrudili, razdeliti jih kar najbolj gospodarsko. Električno energijo dobivamo samo kot posrednik. Elesa. Rači bi ostali samostojno podjetje, tem smislu, da bi električno energijo kupovali in jo nato prodajali naprej svojim potrošnikom. To bi bila velika spodbuda vsem kolektivom Elektro podjetij, v prazdelovanju za zmanjšanje stroškov. Nagrajevanje po učinku je pri nas problem. Uvedeno je le v tokovnem oddelku, v oddelku za vzdrževanje naprav, ki ima največ težavskih del in v postrojskih dejavnostih. Pri razdeljevanju

električne energije s tem se ni smelo prečiti, ker rešujemo to vprašanje v merilu republike. Po mojem bi bilo pri nas največ uspešnejše nagrajevanje po ekonomskih enotah. Pri razdeljevanju električne energije bi bila osnovno merilo količina prodanega toka, v ostalih dejavnostih, pravimo jim postrojske, pa obsegu dela, opravljene za elektrifikacijo. Če sedaj ni način nagrajevanja sil ljudi k zniževanju stroškov in jih spodbujajo, da napake pravočasno previdijo in preprečijo. Posebna težava je s prehrano delavcev. Naše področje je veliko, obsega 13 rajonov, 3 montažne skupine in še upravo. Dovož hrane na teren bi bil predrag.

Komuni smo dali 5 milijonov in pol

● MIRO MIKOLAVČIČ, predsednik delavskega sveta Konfekcije papirja Videm-Krško:

— Naša zgodovina ni dolga, saj smo še mlad kolektiv. Ker nas je bilo v začetku manj kot 30, smo bili vsi člani delavskega sveta. Povečevati proizvodnjo in dvigati kvaliteto je bila prva naloga. Največji uspeh smo dosegli lani, ko smo uvedli na-

ga bomo 1 milijon 900 tisoč prispevali za odkup enega stanovanja, za dve pa imamo sredstev na skladu.

Tudi na razvoj proizvodnje v bodočnosti mislimo. Čeprav je povpraševanje po naših izdelkih veliko, bomo v prihodnje izdelovali še lepšine papirje in izdelke iz papirjev boljših vrst. Nagrajevanje po učinku je vzbudilo v ljudeh čut odgovornosti, vestnejši so pri delu. Proizvodi so zato boljše in kupci nam jih sproti odnašajo izpod strojev.

in zračnovalke toka, pripravljamo pa še seminar za skladničnike. Obratni delavski svet pri nas najbrž ne bodo potrební, ker je v delovnih enotah le po 5 do 6 ljudi in ker jih z našim delom dobro seznanjamo. Vsaka enota dobi zapisnik seje, ki ji ga prebere in razloži; predstavnik delavskega sveta ali pa vodja enote.

Močni skladi

● ANTON ŠEPEC, član delavskega sveta Podjetja za popravila voz, Dobova:

— Naša največja letošnja naloga je pravilna razdelitev sredstev na sklade podjetja. Temu je bilo v merilu FLRJ doslej danega že dovolj poudarka in tudi naš delavski svet je spoznal velik pomen notranjega gospodarjenja v podjetju. Stroji in vsa osnovna sredstva se obrabljajo, obnova obojega pa je možna samo s pravilnim razporejanjem sredstev na sklade.

82 do 85 odstotkov vseh del nagrajujemo po učinku. To je pri železnici že tradicionalna stvar, saj segajo prvi začetki že v leto 1945. Takšen način nagrajevanja ima velik neposreden vpliv na povečanje proizvodnje in storilnosti. Lani smo v našem podjetju na ta račun za 4,5 odstotka povečali proizvodnjo v primerjavi z letom 1958. Ljudje delajo v

Uspeshi -- najboljše spričevalo

Razgovor s podpredsednikom OLO Novo mesto tov. Ludvikom Golobom o dosedanjem razvoju delavskega in družbenega upravljanja v okraju

● Tisoče strani smo popisali o štiriletnem boju naših ljudi na življenje in smrt. Človek borec se je prebijal skozi napore, preizkušal smrt in veroval v zmago. Kolone borec so hitele skozi vročino, dež in mraz, pedevni in ponoči, naprej, vedno naprej. V času kratkih odmorov, v hajkah in neprestanih bojih, so boreci vedno našli trdnutek za pogovor o jutrišnjem dnevu. — Potem fantje, potem boste videli! Takrat bo vredno živeti! — Tako so se spodbujali sijočih oči. To je slavno obdobje 1941—1945.

● Dočakali smo zmago, o kateri smo sanjali dolga leta. Dočakali smo dan, o katerem so sanjala pokolenja satiranih pred nami. Dočakali smo ta dan in nismo prikrivali težav, ki so rasle pred nami. Delali smo, izkušnje pa so se množile in nov človek, še polnejši za upanja v jutrišnji dan, se je klesal v novih naporih in izkušnjah. Raslo je novo, tisto novo, ko je človek poprijel s človekom, mislica z mislico, srce s srcem, roka z roko, ko je milce poiskala misel. Zraslo je delavsko upravljanje. Deset let je tega. Delavci upravljajo se v začetku, ko so se pripravila-

li na seje, previdno prevračali papir v okornih rokah. Mnogi izmed njih so brali še črkulice. Premišljali so in se učili, kaj je to konto sklad, bilanca, investicija, prometni davek, proračun, režija, bruto proizvod, narodni dohodek in še mnogo tega. Komaj so se naučili nečesa, že spet so zrasle pred njimi nove neznanke in spet so se učili. Toda prišlo imetje, ki so ga prevzeli v kolektivih pred desetimi leti v upravljanje, so v tem času vedno kot podsesteril. Naš delavski svet upravljajo danes s premoženjem, vrednim milijarde.

● Slavna je desetletnica, ki

Jo praznujemo letos. Ne toliko zaradi bogastva števil, s katerimi lahko prikažemo naš razvoj. Njena slava in najgloblji pomen je v bogastvu ljudi, ki so prešli deset let šole delavskega upravljanja. Verujemo v njih, zaupamo jim in vemo, da bodo izpolnili tudi letošnje naloge, da bodo izpolnili plan do 29. novembra in se tako odzvali pozivu Socialistične zveze.

● Podpredsedniku OLO, tovarniku Ludviku Golobu, smo zastavili nekaj vprašanj o delavskem upravljanju pri nas. Delavski svet bodo našli v odgovorih mnogo nalog, ki jih še čakajo. In spet smo prepričani, da jih bodo izpolnili.

Jaz in kolektiv

Kaj je najpomembnejša naloga delavskega upravljanja v letošnjem letu?

— Zelo rad bi govoril o eni sami nalogi, tako kot je vprašanje zastavljeno, toda nalog je več. Omenil bom le tri najvažnejše.

Izpolniti plan!

Z družbenim planom za leto 1960 skušamo doseči 5-letni perspektivni plan v 4 letih. Socialistična zveza je pozvala kolektive, naj plan uresničijo do Dneva republike. Tu čaka delavske svete vrsta nalog. Proizvodne plane podjetij naj proučujejo časovno z ozirom

na družbene plane svojih komun in okraja. Naloga ni majhna, toda tudi nelikozoriščen rezerv je v kolektivih še mnogo. Delo v tleh ali dveh izmenah, storilnost, izkoriščanje strojnih naprav in organizacija dela so le nekatere izmed mnogih. Mobilizacija teh skritih rezerv je zdaj pomembna družbene plane svojih komun, saj bodo le tako našli dovolj sredstev za kolektiv in širšo družbeno skupnost, in le tako uspešni izpolniti proizvodni plan do Dneva republike.

● Pogledjmo črte v bodočnost

Druge pomembna naloga delavskih svetov je dolgoročne. Še planiranje. Ne smemo in ne moremo več živeti od danes do jutri; gospodarstvo zahteva pogled v daljšo bodočnost. Če se bomo potrudili pogledati kaj bo čez 15 let, kaj bomo delali takrat, kako proučevali, če bomo že danes o tem razmišljali, bomo lažje zmagovali sedanje naloge, razvoj pa nas ne bo mogel neprijetno presenetiti. Zato morajo vsi delavski sveti usmeriti svoje delo tudi v dolgoročne planiranje gospodarstva razvoja kolektivov.

Nagrajujemo po učinku! Nagrajevanje po učinku je že lani močno pritoomglo k

Pozdravi iz Bosiljgrada za 1. maj

Vojak Hočevar Albin, ki služi vojaški rok v Bosiljgradu, čestita za 1. maj in lepo pozdravlja svojega očeta, mamo, sestro Slavko z družino ter ostale sorodnike in znance iz Čuznje vasi, brata Jožeta, sestri Marico in Jožico z družinami iz Ljubljane.

Vsem sorodnikom, fantom in dekletom, kakor tudi vsem bralcem našega lista pošiljajo tople pozdrave domači fantje, ki služijo vojaški rok na romunski meji.

Vlado Špehar, Ivan Spolar in Jože Poklar.

Najprej skrb za ljudi

● EMIL ZVEGLIČ, odbornik OLO Novo mesto in član DS ter UO Rudnika Senovo:

— Kako je delavski svet ustvaril stike s kolektivom, vas zanima. Mnogo nas je in res je bilo dolgo težav preden smo uspeli. Naloga pa seveda še ni opravljena. Udeležba na seji, razprava in dvig roke pri glasovanju, vse to je še majhen del dolžnosti člana delavskega sveta. Imeti mora čim globlje stike z delavci, ki so ga volili, vedeti mora, kaj jih žuli. Kako to doseči? Preden zres na sejo mora sam temeljito proučiti gradivo, ki si ga prejel in se o njem vsaj na grobo pogovoriti tudi z rudarji svoje skupine. Nato ti je bo težko odgovorjati na vprašanja in pogovor pravilno usmerjati, saj rudarji zelo radi razpravljajo na

poti v rov, med odmorom in ko se dela vračajo. Če delat lažje, bo prihajal na seje pripravljeno hkrati pa bo seznanjal kolektiv z delom DS. Tako učimo mi naše rudarske upravljalce. In kako skrbimo za kadre? Zavedamo se, da stroje vodijo ljudje, da mehanizacija torej sama ne pomeni mnogo. Ljudi pa je treba učiti, ker sam stroj še ne pomeni učinka. Siceršnji rudarji odhajajo v polje, prubele so se težave, ker namo prej na to misliti. Nove ljudi, ki naj jih namo učiti, držamo iz vsaj teh, ki so že v proizvodni saj doto že poznajo. Priredili smo vrsto tečajev, 16 novih kopecev se je izučilo v njih. 25 kovinarjev bo kmalu končalo tečaj za visokokvalificirane delavce. Stipendiarimo 1 inženirja, 2 tehnika, 5 jamskih nadzornikov in 1 delovodjo. Pripravljamo tudi dolgoročni plan stipendiarja. Ker vemo, da nam bo izobraževalni center mnogo koristil, ga hitimo graditi. Kaj bi še povedal? O nagrajevanju? V jami je to že dlje časa rešeno, le zunanji obrat še čakajo... Ker vsi stroji niso dovolj izkoriščeni, bo treba razmišljati o sodelovanju z drugim

podjetji. Tudi na občno ne pozabljamo. Iz sklada skupne porabe bomo letos pripevali za ureditve senovske ceste. Naši rudarji jo največ uporabljajo, zato je prav, da pomagamo. Upamo, da bomo tudi že dolgo oprevanje plačilni bazen na Senovem zgradili letos mi, rudarji.

Vojaki v Kragujevcu topio pozdravljajo za praznik dela svoje domače, prijatelje in znance ter domačo mladino, ki gradi cesto Bratstva in enotnosti: Alojz Berkopec, Albin Beke, Milan Zaman in Jože Jeriček.

Bogate izkušnje

desetletja delavskega samoupravljanja

ZAGOTOVITI UČINKOVIT VPLIV KOLEKTIVA NA DELO ORGANOV UPRAVLJANJA

V številnih podjetjih se trudijo, da bi delovni kolektiv sprotil obveščali o odločitvah organov delavskega samoupravljanja. Ponekod izdajajo tovarniške časnike, ki posredujejo bralcem vse tekoče probleme podjetja, podatke o izpolnjevanju plana, zaslužkih, delovni storilnosti in drugem, sklepe

pril sestavljanju poročil za seje delavskih svetov. Najprej so bila poročila preveč učena, polna števil in preprostemu delavcu nerazumljivih besed. Ko so bila zadnje čase taka poročila predmet številnih kritik, so bili v nekaterih podjetjih v drugo skrajnost: poročila so preveč poenostavljena, brez števil, tako da na koncu delavci ne vedo, kdo je pil in kdo plačal. Mislim, da ni treba o sebeje poudarjati, da obstaja med tema dvema skrajnostima

bude, pripombe in kritike. Tudi v naših, predvsem nekaterih večjih podjetjih bi morali razmišljati organizirani informativni službi, ki bi na eni strani obveščala kolektive o problemih podjetja, na drugi strani pa zbirala pobude, predloge in pripombe članov delovnega kolektiva ter jih posredovala organom delavskega samoupravljanja in vodstvu podjetja. Treba se je zavestiti, da se upravljavci ne zadovoljujejo več samo z zapisniki na oglasnih deskah. Delavsko samoupravljanje je v svojem desetletnem razvoju preraslo take oblike obveščanja in terja vedno nove, kvalitetnejše načine, ki ne omogočajo obveščanja samo od zgoraj navzdol, temveč tudi vplivanje od spodaj navzgor.

za sejo delavskega sveta, seveda skupaj z vodilnimi ljudmi iz uprave. Odtlej so bili poročevalci na sejah delavskega sveta člani oziroma predsedniki komisij in ne več vodilni namestenci. To seveda ne pomeni, da njihova navzočnost ni potrebna na zasedanju, toda govorijo naj takrat, kadar žele upravljavci kako pojasnilo ali kaj podobnega.

Izkušnje desetletja delavskega samoupravljanja so bogate in jih s tem sestavkom ni mogoče vseh izčrpati. Eno pa je jasno: upravljavska zavest delavca je že na taki ravni, da beseda DELAVSKO SAMOUPRAVLJANJE vzbuja spoštovanje in pozornost.

Otočec ob prvem maju

Za praznik dela — 1. maj priredi osnovna organizacija ZB Trška gora skupno z organizacijo ZB Otočec partizanski pohod na Trško goro. Kolone bodo šle z vseh strani, svidenje pa bo popoldne ob dveh na Trški gori, kjer bo govor s krajšim sporedom, nato pa veselo rajanje. Obe organizaciji ZB vabita na Trško goro vse prijatelje narave.

Tudi pionirji na Otočcu imajo pionirsko zadrugo. Razen tega so zelo pridni in pomagajo pri proslavah, pri krašitvi partizanskih grobov in drugih akcijah. Za njihovo delo gre priznanje tudi vodstvu šol in učiteljskemu kadru.

G. M.

Čestitka za 1. maj

»V prvi vrsti želim upravi in uredništvu Dolenjskega lista še mnogo uspehov pri razširitev tega časnika, ki je posebno priljubljen pri nas vojakih, hkrati pa čestitam in pozdravljamo svoje starše in prijatelja Jožeta Bučarja, ki je pri vojakih v Požarvcu. Jernej

Šolska zadruga na Mirni

Ze lanske pomlad je bila na Mirni ustanovljena šolska zadruga, ki se imenuje po pionirskem odredu »Fran Lunaček«. Od šole smo dobili nekoliko zemlje, manjkalo pa je vse ostalo. Znašli smo se in sklenili s Kmetijsko zadrugo na Mirni pogodbo, nato dobili denar za najpotrebnejše orodje in semena. Posejali smo hibridno koruzo, koren in po-

sadili krompir. S temi posevki smo dosegli lepe uspehe. Pridelali smo 83,3 q hibridne koruze na hektar. Toliko tudi od kmetov redkokdo pridelava v naši dolini.

Z dobičkom smo v jeseni zadrugi poravnali skorve vse dolg, nekaj malega je še ostalo. Naš inventar je še vedno pomankljiv, toda ne moremo vsega naenkrat kupiti. Kmetijska zadruga nam nudi tudi strokovno pomoč. V zimskih mesecih smo imeli predavanja, ki jih je vodila ing. Tončka Avguštin. Vključili smo se tudi v tekmovalne mladiz družnikov in aktivov LMS. Izdelan imamo načrt za delo: saditev vrtnin, ureditev tople grede, skrb za šolsko dvorišče, n'ava orodja, pridobivanje novih članov itd.

V našo zadrugo je vključenih nad 90 pionirjev, ki z zanimanjem delajo na vrtni. Radi bi si ogledali vsaj eno državno posestvo, kmetijsko šolo ali kaj podobnega, kjer bi videli sodobno kmetovanje. Če bo le mogoče, bomo to svojo zamisel tudi uresničili.

Ludvik Kolenc

Domačih krajev niso pozabili

»Fantje Dolenjci, ki služimo vojaški rok v Virovitici, se večkrat spominjamo domačih krajev ter domačih, sorodnikov in znancev. Dolenjski list, ki ga redno prebiramo in ga komaj čakamo, nam prinaša košček doma. Vedno se prič...mo, kdo ga bo prvi bral. Ko smo z branjem končali, zapojemo prenekatero slovensko pesem, ki se razlega daleč naokrog. Vsem fantom, ki so v vrstah JLA, priporočamo, naj si naroče domači list. Za 1. maj čestitamo svojcem in vsem našim kolektivom! Rado Pižem, Tone Gorc, Martin Šiško in Stanko Hudec.

Spominjam se delavca, ki je pred desetimi leti, ko je dobil vabilo za sejo delavskega sveta, z dolgočasno zamahnil z roko:

»Kaj bomo mi, delavci! S podjetjem naj upravljajo tisti, ki so se za to šolali...«

Desetletje delavskega samoupravljanja je vcepilo v zavest tega delavca, da je upravljavec, torej gospodar podjetja. Nič več dolgočasno ne maha z roko. Včasih do polnoči tišči v papirje, ki jih je dobil, da bi se pripravil na sejo delavskega sveta. Hoče sodrlovati v razpravi, da mu delovni kolektiv ne bi kdaj zabrusil v obraz: »Klimavec ne potrebujemo v delavskem svetu!« Na vsakem zasedanju sodeluje v razpravi, toda nikoli ne mlati prazne slame.

POSAMEZNIKI PROTI VOLJI VEČINE NE SMEJO UKREPATI

Nekdo sem prisostvoval seji upravnega odbora nekega podjetja. Razen enajstih članov upravnega odbora, je bilo na seji tudi pet vodilnih namestencev iz uprave. Ves čas so imeli glavno besedo, pojasnjevali so osnutke raznih načrtov, oblikovali sklepe in spodbujali člane upravnega odbora h glasovanju.

»Kaj vraga tako tiščite v nas,« se je tedaj razhudil član upravnega odbora, delavec srednjih let. »Vi nam pojasnite osnutke, potem pa nas pustite, da bomo sami odločili. Ni nam treba vsiljevati svoje volje.«

Taki primeri niso več tako pogosti, da bi jih lahko posplošili, a vseno zasužijo potrebno pozornost. Res se na nekaterih sejah delavskih svetov še dogaja, da imajo vodilni namestenci glavno besedo. V nekaterih podjetjih so to preprečili tako, da so zadolžili posamezne komisije za izdelavo predlogov in sploh materiala

tudi zlasta sredina, ki jo v podjetjih ne bi smeli prezreti.

ORGANIZIRANA INFORMATIVNA SLUŽBA

V krajskem podjetju »iskra« pripravljajo ustanovitev organizirane informativne službe, ki bo nedvomno vplivala na večji uspeh podjetja, ker bo delovni kolektiv stalno, sistematično obveščala o vseh tekočih problemih podjetja. Informativna služba bo koristila organom delavskega samoupravljanja, ker bo zanje zbirala najrazličnejše predloge, pa-

S prireditvami, kresovi in izleti pozdravljamo Prvi maj!

Aeroklub Novo mesto bo priredil 2. maja ob 9. uri dopoldne v Prečni miting z otvoritvijo letalske sezone. Sodelovala bodo motorna in jadralna letala ter padalci.

V Straži bo 30. IV. pred Novoslovim obratom vezanih plošč miting za delovne kolektive v Straži, TVD Partizan pa bo priredil slavnostno akademijo.

V Dol. Toplicah bo 1. maja v Zadrugnem domu slavnostna akademija in brezplačno predvajanje filma.

Mladina Novega mesta in pripadniki JLA sestavljajo posebno ekipo s kulturnim sporedom, ki bo obiskala med prvomajskimi prazniki Prečno, Stražo, Stopeče in Otočec.

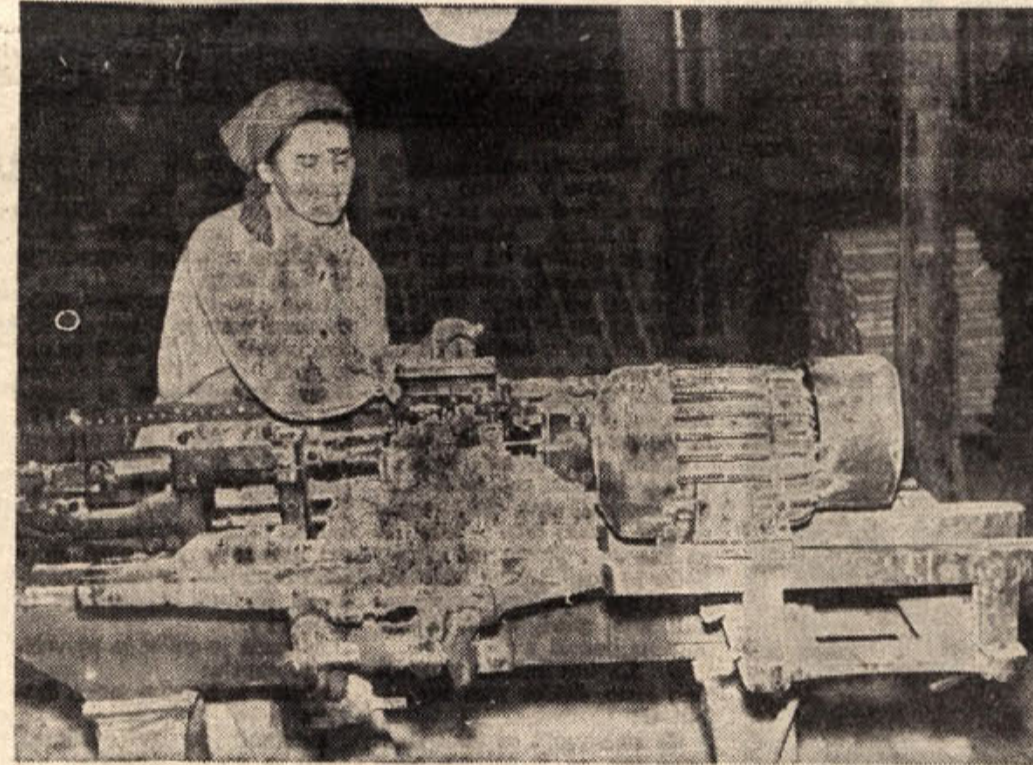
O deležu mladine v letošnjem prvomajskem slavlju so prejšnji teden razpravljali tudi na posvetovanju vseh predsednikov občinskih komitejev LMS. Ugotovili so, da so v vseh občinah izdelali pestre sporede prvomajskih prireditelj, kjer bo povsod sodeloval tudi mladi rok. Posebno slovesna bodo praznovanja v mladinskih aktivih. Aktivni bo-

Mornarski pozdrav Zdelanom

Marjan Novak, ki služi vojaški rok v Veli Luči, se često spominja domačih krajev, sorodnikov in znancev ter jim pošilja s prelepega Jadrana iskrene prvomajske čestitke.

Naši iz Titograda

pošiljajo bralcem Dolenjskega lista, domačim, sorodnikom in znancem tople pozdrave in jim čestitajo za Praznik dela. Jože Skulj, Vinko Potisk, Jože Kavšček, Peter Poglavec, Franc Mihelič, Jože Bajuk.

Dekle za rezkalnim strojem — tudi pri nas ni več redkost. Enakopravno kot tovariši ustvarja in gradi, dela in se trudi, da bo njej in nam vsem jutri lepše...

V Žužemberku kopljejo vožvod

V Žužemberku že kopljejo za napeljava lokalnega vodovoda. Prve so začele kopati dekleta in žene, ki se bodo zaposlile v obratu Industrije za elektrovezve. Vsak dan opravijo okoli 100 prostovoljnih ur.

VZORNO UREJENA ŠOLSKA VRTOVA

Ze pred leti so začeli urejevati šolski vrt na Dvoru, lani pa je bil dokončno urejen. Tudi pri žužemberški osemletki so pričeli letos načrtne urejevati šolski vrt. Uredili so toplotno gredo, zasadili lepotilne grmičevje, uredili zelenjadne in cvetlične grede, sedaj pa delajo na krompirišču. Pri obeh šolah so se zelo izkazali pionirji, ki opravljajo vsa dela. Tudi po drugih suhokranjskih šolah so pionirji zelo delovni in urejujejo okolje šol.

M. S.

Iz Šmarjete se oglašajo

Na pobudo privatnih krojačev in s pomočjo množičnih organizacij je pričelo v Šmarjeti obratovati Krojaško podjetje Šmarjeta. Zaenkrat so zaposleni 4 krojači, predvideno pa je, da se bodo vključili še ostali privatni obrtniki te stroke, ker bo sedanje podjetje kontroliralo vse krojaške šušmarje in jih prijavilo. V to podjetje se bodo lahko vključile tudi šivilje in čevljarji, ker predvidevajo, da bo imeo podjetje sčasoma tudi čevljarški in šiviljski obrat.

Petroleja ni dobiti v nobeni šmarjetski trgovini. Nekaj bo treba ukreniti, da ne bodo prebivalci prisiljeni hoditi ponj v Skočjan ali v Novo mesto.

D. P.

Iz Slavonske Požeje

»Tu smo na služenju kadrovskega roka. Daleč smo od doma, a vendar spremljamo napredek domačih krajev prek Dolenjskega lista, ki ga vedno nestrno pričakujemo. Preberemo ga vsega in se potem pogovarjamo o tem. Za vedno sveže novice se lepo zahvaljujemo uredništvu in vsem sodelavcem Dolenjskega lista ter jim želimo še mnogo uspehov. Vsem delovnim ljudem Dolenjske čestitamo za 1. maj, toplotno pozdravljamo svoje domače: Tone Simončič, Tone Liseč, Karel Kozina, Jože Novak, Lojze Miklavčič in Lojze Kolenc.

Iz Titograda pozdravljajo še vse Belokranjce in domače: Franc Kump, Martin Kastelic, Franc Mihelič, Jože Bujak, Matija Fortun in Bogomir Legan.

slej vabijo na svoja zasedanja. In še ena slabost: delavski sveti iščejo pomoč pri občini le kadar so v težavah. Stiki naj bodo pristnejši in globlji, zato naj delavski sveti dajejo zborom proizvajalcev predloge za razpravo o gospodarskih vprašanjih, ki so že pereča ali bodo pereča postala in naj skušajo gospodarsko politiko v občini spremljati v širšem smislu.

DVE ŠKODLJIVI SKRAJNOSTI IN ZLATA SREDINA

Na nedavni seji okrajnega sindikalnega sveta je tovariš Silvo Gorenc iz Brežic govoril o dveh škodljivih skrajnostih

so se ti močneje kot doslej uveljavili v delu organov delavskega upravljanja. Lahko celo rečemo, da zelo uspešno, čeprav stanje še ni povsem zadovoljivo.

Bi lahko povedal kaj o posebnih pogojih, v katerih se je delavsko upravljanje v našem okraju razvijalo?

— Pri razvijanju gospodarstva smo se morali nujno nasloniti na delovno silo iz domačega področja. Proletariata ni, delavske tradicije šele ustvarjamo, zato so nastopale pri razvijanju delavskega upravljanja razne težave. Vprašanje standarda na primer, je bilo

veseskozi zapostavljeno, to pa je povzročilo znatno prelivanje delovne sile. Človek, ki je svoj obstoj povezal z življenjem podjetja, ima močnejši odnos do kolektiva kot ta, ki išče delo le zaradi zaslužka. Ravnotežje problemom teh vrst so nam pomagali ustvariti številni delavci, ki so kot borec NOV prešli ogenj revolucije in so s svojo revolucionarno tradicijo in politično razgledanostjo pomagali pri utrjevanju delavskih svetov. Prav zato tudi nismo v naših delavskih svetih in pri delavskem upravljanju nasploh na našem področju imeli nikdar bojzani političnih spopadov.

zato več stikov s šolskimi odbori in s pedagogi, težo dela obojih pa bo treba prenesti na družbeno politično usmerjanje pri uresničevanju šolske reforme. Materialna plat je sicer zelo pomembna, vendar pa je drugačna.

Kako smo v organih družbenega upravljanja uveljavili pomlajevanje in vključevanje žena? Ali so rezultati zadovoljlivi? Če niso, kaj je po tvojem mišljenju vzrok?

— Ko odgovarjam na to vprašanje moram poudariti, da smo v svetih naredili za pomlajevanje in vključevanje žena mnogo manj kot v delavskih svetih, čeprav smo se tu di tukaj trudili. V svetih je preveč vodilnih mož in strokovnjakov, čeprav obojim nihče ne odreka sposobnosti. Mislim pa, da bi delo potekalo mnogo bolje, če bi bila v občinskih svetih le ena tretjina vodilnih mož in strokovnjakov, ki bi delo sveta pravilno usmerjala, drugi člani pa bi bili mladi, napredno misleči ljudje in žene, skratka državljani, ki bi delo sveta tudi v praksi uveljavljali in se razen tega še marsičesa naučili.

Kako se bo družbeno upravljanje uveljavilo v novem proračunskem sistemu, saj vsi vemo, da so letošnji proračuni zelo pili? Kakšna je vloga teh organov pri zbiranju samoprispevkov,

novanj, kulturnih ustanov in kako vse te ustanove živijo, saj jih uporabljajo prav tisti delavci in njihove družine, ki v podjetju delajo. Podjetja so v te namene že mnogo prispevala. Tu je torej neizčrpen vir dohodkov in najprijemljivejši način za zblizevanje organov, komune, delavskega in družbenega upravljanja ter vsega prebivalstva. Ni potrebno, da so na ta način zbrana sredstva ne vem kako velika; važno je le to, da jih zbiramo, ker tako povežemo podjetje s komuno.

Drugi vir je samoprispevek državljanov. Tudi tu imamo že številne izkušnje, posebno na podeželju. Ljudje so voljni prispevati, bodisi v denarju, ali s prostovoljnimi delom. Seveda pa je treba obrazložiti za kaj sredstva potrebujemo.

Novi proračunski sistem ima še eno dobro lastnost. Neuporabljena sredstva ne zapadejo več kot so dosedaj, ampak se prenesejo v naslednji proračun. To navaja organe družbenega upravljanja k varčevanju. Trudijo se uporabiti sredstva čim bolj gospodarsko. Občine so storile preveliko v predpisovanju amortizacije za razne komunalne naprave. Predpišejo naj amortizacije in razpolaganje s temi sredstvi prepustijo organom družbenega upravljanja, ki bodo nato smotrneje vzdrževali komunalne naprave.

Omenil si podjetja. Tu je že ena možnost iskanja sredstev, ki jih v proračunu ni. Podjetje mora zanimati, koliko šol je v občini, koliko bolnic, ambulanz, menz, domov oddiha, otroških vrtec, koliko je sta-

Jaz in socialistična družba

Minil je čas, ko so zganjali politiko samo politiki. Politika je grška beseda in pomeni skrb za javni blagor. Vsi smo člani družbe in vsi delamo za boljše življenje nas vseh. Steherji državljani je danes politiki; z močjo svojih rok in s silo svojih misli ustvarja svoj jutrišnji dan in jutrišnji dan svojo družbo. Zato smo podpredsedniku Ludviku Golobu zastavili tudi nekaj vprašanj o družbenem upravljanju.

Tovariš podpredsednik, povej nam kaj o svetih pri ljudskih odborih, kot organih družbenega upravljanja. Mogoče kaj o njihovih nalogah in slabostih hkrati.

ukvarjajo s stvarnimi nalogami. Na splošno je bilo najuspešnejše delo svetov za zdravstvo in socialno skrbstvo, pri občinah pa so zazneli najbolj gospodarski sveti. Pri delu še nismo uspeli ustvariti navpične povezave, namreč povezati delo okrajnih svetov

z delom občinskih in kar je še pomembnejše, povežati delo občinskih svetov z različnimi komisijami, odbori, ostalimi organi upravljanja in z delom družbenih organizacij. Da bo zadeva lažje razumljiva, bom navedel kot primer delo šolskih svetov. Delovali so dobro, le premalo pogumno so se usmerili v uresničevanje šolske reforme. Pri njihovem delu je čutili premalo skrb za to, da bi dali vsebino dela šolskim odborom. Materialna plat šolstva že počasi prehaja na šolske odbore. Šolski sveti pri občinah bi morali imeti

Gospić včeraj in danes

Okraj Gospić ima okoli 119.000 prebivalcev. Družbeni plan razvoja okraja predvideva, da se bo v razdobju 1957-61 povečal brutoprodukt od 13,3 milijarde na 24,6 milijard dinarjev, narodni dohodek pa od 5,1 milijard na 9,3 milijarde dinarjev. Brutoprodukt se bo povečal največ v industriji (od 4 milijarde na 8,1 milijarde), kmetijstvu (od 6 milijard na skoro 12 milijard) in v gostinstvu. Od skupnih investicij, ki znašajo v tem obdobju okoli 5 milijard din, je predvidenih nad milijardo in pol samo za novogradnje, dograditve in rekonstrukcije v lesni industriji in prav toliko za gradnjo novih električnih daljnovodov.

Tam nekje pri izviru Kostelke, morda prej ali pozneje, se začne gospićki okraj. Lika, tista iz ogulinskega okraja, se tu nadaljuje. Kamenje, grmovje, kjer pozimi zavijajo volkovi. Hišice, večinoma lesene, bele in večinoma brez poda.

Pred nekaj leti ni bilo v Liki niti 10 metrov asfaltirane ceste. Tudi danes ni še najboljše. Naleteli smo na nekaj 100 metrov asfaltirane ceste in spet na nekaj kilometrov lukenj... pa spet asfalt... in tam prečka staro cesto inrasa nove

Asfaltirana je že cesta Senj - Zadar, letos pa bodo modernizirali še cesto Vrhovine - Otočac, Gospić - Brušane in Perušić - Jančev. V nekaj letih nameravajo povezati z asfaltiranimi cestami vse važnejše turistične kraje Like. Prav zaradi tega imajo v načrtu modernizacijo cest proti Reki, Karlovcu, Bihaću in Zadru.

Avtomobil vidis na liških cestah bolj težko, najtežje pa privatni. Z leti se tudi to popravila. Lani je dobilo v Gospiću avtomobile 9 privatnikov. Zaradi vedno večje motorizacije ima vedno več posla tudi sodnik za prekrške... Vse je tako, kakor pred nekaj leti pri nas.

Stara proti novemu...

Pečjali smo skozi vas. Okoli hiš imajo posejanih precej sliv, a so vse okužene. In tam paka deklet ovce. V roki ima neko palico, na koncu nje volno in navija... Lika ima približno 200.000 ovc, ki dajejo le po 1,3 kg volne, ki pa je ne morejo industrijsko predelovati. Letos nameravajo merinizirati 131.000 ovc. Te bodo dajale še enkrat več volne kot sedanjost. Ovca, valna - bo trikrat več vredna pa tudi industrija jo bo lahko predelovala. Za uvoz volne daje namreč naša država približno 7 milijard deviznih dinarjev in Lika

bo pripomogla, da se bo ta naš izdelek znižal.

Ze v začetku te velike akcije pa so se po vaseh začele širiti čudne zgodbe. Križane (merinizirane) ovce povzročajo ja-genčke z dvema glavama in ti takoj poginejo. Take zgodbe se pojavljajo tudi pri nas, kadar je treba uvesti kaj novega. Svedoča so hušje in bolj navivne tam, kjer je narod bolj preprost. In kakor pri nas, tako je imela in ima še tudi v gospićkem okraju Socialistična zveza precej dela, da kmetom dokazuje in jih prepričuje o nesmiselnosti takih in podobnih zgodb.

Gospodarstveniki okraja pa mislijo še naprej. Zakaj bi prodajali nepredelano volno? In že pripravljajo elaborat za gradnjo kombinata za predelavo volne...

Lika ima tudi vse pogoje, da bi pridelovala najboljši industrijski ječmen, iz katerega delajo pivo, razen tega pa uspeva na liških poljih naš najboljši krompir. Za vse to (ovce, krompir, ječmen in še travo ter deteljo) bo dajal okraj kmetom vso pomoč, za vse ostalo pa nič. Podpiral bo pridelovanje samo tega, kar se izplača in za kar so pogoji.

Vozimo dalje. Sofer trobi in kolne. Na cesti so ljudje z liškimi kapami, ki se le počasi, nekako obredno umikajo, saj vedo, da jih avtomobil ne bo povozil. In malo dalje smo srečali avtomobil, ki je imel na strehi pravo robo iz Ribnice. Lika, slikovit kraj dobrih in malce čudnih ljudi, ki jih je skozi stoletja tepla revščina. Ličani so se selili v Ameriko in drugam. Ličani so se borili povsod. Franc Jožef je imel Ličana generala in kadet iz Gospića je bil turški mušir - maršal. Ta liški potepuh, ki je bil najprej kapetan, potem major, pozneje pa paša in mušir, je podoben tudi ostalim Ličanom ki so vsi dobri vojaki in oficirji. Tudi takoj po vojni so se Ličani še selili po Jugo-

slaviji, medtem ko danes že ostajajo doma.

Stoleine navade ne umro prek noči

Liški Osik je novo mesto, ki ga pred leti sploh ni bilo. Tu so moderni stanovanjski bloki, asfaltirane ceste, parki, lep hotel in nova tovarna - Marko Oreškovič. Zal manjkajo ponekod na oknih kljuke.

Lepo mesto, lep hotel imate, toda ne čuvate ga dovolj.

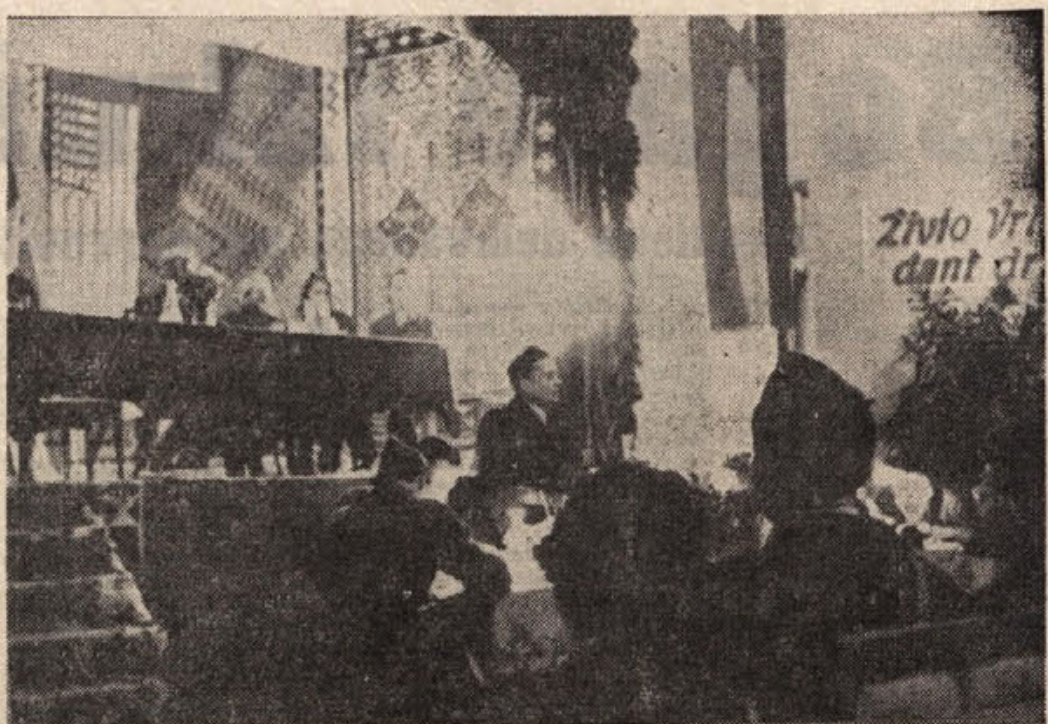
Upoštevatj morate, da so prišli v naše mesto, v nove stanovanjske bloke ljudje iz lesenih hiš, ki še lesenega poda niso imele, ki niso imeli kopalnic in še nujnejših prostorov ne. Ti so pripeljali v bloke prašice, kokoši in kaj vem še vse - skratka, preselili so vse svoje prejšnje borno življenje. No, pa so se tega že odvadili. Težko, pa je le šlo. To je bil velik in boleč skok. Stoletja stare navade so se lomile. Pred sto in sto leti, potem za časa Avstroogrške pa tudi stare Jugoslavije je teko življenje rodov enako. Potem pa v nekaj letih tak skoki! Prej so vse oblasti samo jemale...

Od 2 na 28 milijard dinarjev

Pred tremi leti je imela Lika le nekaj slabih motorjev, ki so proizvajali električno energijo in dajali elektriko, ki je požmigovala. Po vaseh so seveda svetili le s petrolejkami. 1957 je prodril v Liko nekje od Bihaća prvi daljnovod. Danes ni dobra elektrika več redkost.

Danes ima Lika 20 industrijskih podjetij, ki pa se razširjajo in modernizirajo. Okraj ima pripravljene elaborate za 16 novih podjetij, ki jih bodo postopoma gradili. Lika ima za svojo industrijo dovolj surovin pa tudi tržišče za sedanje in bodoče proizvode. Tu so tudi bogati gozdovi, dobra glina, živina. Ko bodo zgrajeni vsi novi objekti in ko bodo razširjeni stari, se bo sedanji bruto produkt, ki je približno 2 milijardi, povečal za približno 14-krat.

Pred kratkim je začela v Gospiću s poizkusno proizvodnjo Tovarna vezanih ploč, ki stoji tam, kjer je raslo lani še grmovje in praproč. V pogon je šla dva meseca pred rokom inženirji, tehniki in delavci za to tovarno so bili na praksi po

Zgodovinska slika iz muzeja NOB v Bihaću: Josip Broz-Tito, vrhovni komandant NOV in POJ, govori na prvem zasedanju AVNOJ

sorodnih jugoslovanskih podjetjih - tudi pri našem -Novolestu-.

Kadri, kadri, kadri!

Nove tovarne pa zahtevajo nove kadre, strokovnjake. Ven-

dar so še podjetja, ki mislijo, da bo šlo pri njih brez kadrov (podobno smo mislili pred leti pri nas). Gospićka »Mehanika« pravi, da ne potrebuje strokovnjakov. In ko odo dobili nove stroje, ne bo znal z njimi nič delati, kljub temu pa jih bodo preizkusali in - pokvarili. Vendar do tega ne bo prišlo, ker bo to preprečil okrajni ljudski odbor. Vedno se še staro upira novemu, tudi v novemu se najde še staro, ki se upira novemu...

Pred kratkim so v Gospiću praznovali 10-letnico gimnazije »Nikola Tesla«. Razen gimnazije imajo še učiteljske, v kratkem pa nameravajo odpreti še

5 srednjih strokovnih šol. Tudi to še okraj, kjer je bilo vedno vojno požganih 90 odstotkov šol, kjer pred vojno več kot polovico otrok ni hodilo v šole in kjer imajo zdaj še vedno premalo šolskih prostorov.

Ličani se uče. Ličani so pametni. Nikola Tesla, eden največjih svetovnih veleumov-fizikov, je bil Ličan, Domovina ni hotela njegovega znanja. Ni ga znala porabiti. Njegove ideje so bile daleč pred življenjem Like, Evrope in sveta. Še danes niso uporabljeni vsi njegovi izumi. Lika (takrat ni potrebovala Tesle, danes pa se poteguje za strokovnjake in jih tudi preplačuje...

Raj na zemlji so Plitvice, 16 jezer. Moderen hotel, ki bi ga bila vesela marsikatera zelo razvita država.

Lepa je Lika in Lika koraka naprej. Nekateri obstajajo ob poti. Preveč naporna je ta pot. Preveč novega se je treba namerati naučiti. Preveč, preveč, preveč...

Ne, tovariši! Tudi ti boš šel z nami. Oproi se name... Neplamen si še? Na, vzemi knjigo, bova skupaj braša, se skupaj učila. In bereta: L I K A G R E N A P R E J...

Pretekli mesec je novinar našega uredništva Jože Prma v družbi člana pripravljalnega odbora za VII. Zlet bratstva in enotnosti Danila Kovačiča in novinarka »Dela« Franca Vrečarja obiskal okraje KARLOVAC, GOSPIĆ, BANJA LUKA, OGULIN, BIHAĆ, PRIJEDOR in SISAK. Tovariši so povsod obiskali predstavništva ljudske oblasti in pripravljalne odbore za junjski zlet v Novem mestu. Pred velikim srečanjem ljudstva in mladine 8 okrajev homo seznanili naše bralce z napredkom in razvojem bratskih okrajev, z glavnimi značilnostmi tamkajšnjih pokrajin in ljudi. Opis potovanja začinjamo danes z vltisi iz okrajev Gospić in Bihać.

Srečanje z Bosno...

Okraj Bihać bo povečal po petletnem planu brutoprodukt od 16 milijard na 27,6 milijard, narodni dohodek pa od 8,4 milijard na 14,5 milijard dinarjev. Samo v industriji naj bi se brutoprodukt povečal za 107,4%. Tj. porast bodo zagotovili z izgradnjo tovarne celuloze v Drvarju, tovarne lepence v Čazini, dveh tovarn lesovinc, tovarn plastičnih mas Bosanski Petrova suhe destilacije drv Bihać in z dograditvijo tekstilne tovarne Bihać. Razen tega je v načrtu še več manjših dograditev, novogradenj in rekonstrukcij. Lesna industrija je bila do sedaj in bo še naprej osnovna industrijska panoga. V okraju imajo še rudnik boksita, ki je bil odprl leta 1953 in je od takrat do leta 1958 povečal proizvodnjo od 5.000 ton na 40.000 ton, že letos pa naj bi dal okoli 80.000 ton rufe. Rudnik barita bo dajal letos okoli 10.000 ton.

ugrabljenim dekletom je šla tudi njena sestra, ki je ni hotela pustiti same.) Oče ugrabljenke je posedoval pri ljudski milici. Miličniki niso hoteli na pot, ker se je med tem znaočilo. Sorodstvo ni hotelo čakati. Stric ugrabljenke je zbral fante, jim pobral nože (da ne bi prišlo do prehudih bojev) in jih vodil proti hiši, kjer so imeli ugrabljeno deklet. Tu so že slavili, pili, jedli in pripravljali vse za poroko. Vendar je tu še en nenapisan zakon: v lastni hiši ni obračuna! Upoštevalo ga vsi, zato niso napadli hiše, pač pa so se razporedili po navodilu voditelja (strica). Ta je obkrožil hišo - oni notri so slavili na dvorišču in niso vedeli, kaj se pripravlja - nekaj fantov, oboroženih s palicami, pa je postavil pri vratih hiše. Sam se je vtihotapil v hišo, nekako po posluhu našel pravo sobo, izbil okno in vrget oteto deklet ven. Za njo je skočila tudi sestra. Sam je tekel skozi vrata - za njim pa vsi svatje. Zunaj so jih bojevnikji dekleta drugega za drugim uspavali (z udarcem palice po glavi). Zenin je pobegnil na delo v Slovenijo. Milica ga je našla. Šele po desetih mesecih...

2051. ustaši odgnali 113 ljudi pobegnulo in bando (ustajen, četnikom) - o.

Ob meni se je ustavil upravnik muzeja: - Vidite, nobeden ni bil v bandi! In takih primerov imamo več. Prav zaradi tega ni bila pri nas med vojno po izdajstvu niti desetina zajeta ali uničena, če odštejemo nesrečno Kozaro. (Kozara je v okraju Banja Luka, vendar jo šteje z svojo tudi Krajina, ker so bili končno vsi »naši«) Bihaćka občina sploh ni imela četnikov in ustašev. Prav zaradi

Spomenik padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja v Gospiću

Pri Plitvicah smo zapeljali v hrib, potem v dolino... in tu sem doživel svoje prvo srečanje z Bosno. Muslimanske hišice so najširše na vrhu pri strehi in najožje spodaj. Vse so enake, vse imajo vse štiri zidove enako velike. Bosanci, dolgi, bolj suhi, koščeni ljudje, so se počasi, a vendar hitreje umikali avtomobilu. Okoli hiš ograjeni vrtovi in pred njimi molče posedajo na tleh ljudje.

«Cesta za Bihać zaprta,» nam je povedal prometni znak. No, zapeljali smo na obvoznico - cesto. Nekaj časa je bila kar za slišo... potem pa luknje! Sofer je vozil, mi pa smo tekli za avtomobilom, preskakovali luže, gazili blato. Srečali smo italijanski avto.

Le kaj hudiča zapirajo ono cesto, dokler niso usposobili te!

Ko smo vozili in tekli skozi neko vas, se je nabralo okoli nas staro in mlado.

Zakaj pa ne popravite te ceste?

Ogovorjeni je skomignil z rameni:

-Tudi mi bi radi videli, če bi bila popravljena, bi se vsaj lahko s kolesi vozili na delo.

Tema je bila že, ko smo prispeli v Bihać, mesto,

ki bo praznovalo letos 700-letnico obstoja, mesto, kjer je bilo prvo zasedanje AVNOJ, kjer je bil prvi kongres Antifašistične mladine Jugoslavije in tako dalje.

Ljudje so bili prijazni. Neki profesor nam je svetoval, kje naj prenočimo, povabil pa nas je tudi na kavo v kavarno Bosna. Povedal nam je marsikaj. O Ostrovcu gradu Bele IV, kjer je bil 1942. leta Vrhovni štab NOV in Partizanskih odredov Jugoslavije, s tovaršem Titom. Tu je zdaj muzej. O kamnu bihacitu, ki ga dobivajo pri Bihaću in je z njim obložena Dunajska opera, prodajajo pa ga tudi v Ameriko in drugam...

Zaigrala je godba in pjevalci, ca je zapela:

«Samo ja nemam jedna dragana...»

Profesor je pripovedoval, kako so včasih ugrabljali dekleta. Ti primeri so vedno redkejši, vendar se še pojavljajo. Pripovedoval je o enem, ki ga je videl.

Moški, žene in dekleta so sušili seno. Moški so šli po vozove. Takrat se je približal ženam in dekletom zaljubljeni fant s svojimi pajdaši, ugrabil deklet in jo odpeljal domov. (Z

SLOVENCIO RASTI NOV MAKEDONIJE

SOUSTVARJALCI velikega napredka

Na nedavni poti po Makedoniji sem srečal mnogo Slovencev, soustvarjalcev napredka makedonskega naroda. Vsi brez razlike so navdušeno pripovedovali o velikih uspehih, ki dan za dnem spreminjajo podobo tega, nekdanj najzaostrejšega predela Jugoslavije. S svojim pripovedovanjem so izpričevali iskreno ljubezen do makedonskega ljudstva, sredi katerega se počutijo kot doma. Skromno pa so molčali o svojem deležu pri graditvi nove Makedonije, ker je ta, kot so dejali, tako majhen v primerjavi s tistim, kar je v petnajstih letih ustvaril marljiv, po napredku hrepeneč makedonski narod.

Alojz Stefančič v Prilepu ni več osamljen. Tu je našel mnogo iskrenih prijateljev, od katerih se ne bi mogel ločiti. Novi Prilep mu je pri srcu; z njim se je zlij v eno. Vsako leto preživi dopust v Sloveniji, toda vedno se rad vrata v svojo drugo domovino - Makedonijo.

Franca Bregarja, oficirja, doma iz Krke na Dolenjskem, sem srečal v Debru, političnem in kulturnem središču Siptarjev. Delila sva si sobo v hotelu in naključje je hotelo, da sva tudi skupaj potovala v Strugo ob Ohridskem jezeru. Med vožnjo z avtobusom, s katerim smo se le s težavo prebijali skozi ovire, ki nam jih je postavljala na pot narasel Crni Drim,

mi je pripovedoval o napredku v teh krajih.

«Naša enota,» je pripovedoval Franc, «ima prisrčne stike z okoljskimi siptarskimi vasm. Letos smo zanje pripravili že šest kulturnih prireditev. Nazadnje smo bili v Veleštu. Solski razred je bil nabito poln. Ko so se po končani predstavi gledalci zadovoljni razhajali, me je neki Siptar vprašal: »Kajne, da na odru niso bile prave ženske?« Ni mogel verjeti, da je na svetu kaka žena, ki bi si upala na oder pred ljudi...»

Predsedki, izvirajoči iz večstoletne suženjske podrejenosti žene, se postopoma umikajo novemu času. To je najbolj očitno v Debru, kjer so nove tovarne zaposlile

več sto žensk. Ekonomska enakopravnost jim omogoča, da se vse bolj osvobajajo suženjske podložnosti možu, ki jih je prej skrival pred ostalim svetom.

V mavrovski hidrocentrali dela tovariš Princič, tehnik iz mariborske Hidromontaže. Pri makedonskih tovariših je zelo cenjen, ne samo kot dober strokovnjak, temveč tudi kot iskren prijatelj. »Mavrovski hidroenergetski sistem,« je pripovedoval Princič, «je omogočil nesluhen gospodarski polet Makedonije. S 400 milijoni kilovatih ur električne energije letno napaja večino novih tovarn in na tisoče domov, kjer so doslej svetili s petrolejko ali pa še to ne. Sistem tvorijo tri hidrocentrale: Vrben, Raven in Vrutok. Po svoji moči se Mavrovo uvršča takoj za največjo hidrocentralo v Jugoslaviji - Jablanico.»

Preden je stekel mavrovski hidroenergetski sistem, je bilo treba skopati 40 km dovodnih kanalov in 30 kilometrov predorov. Šestdeset metrov visok jez je omogočil nastanek umetnega Mavrovskega jezera, dvakrat večjega od Blejskega. Hidrocentralo je gradilo 20.000 delavcev iz vseh krajev Jugoslavije in desetine mladinskih delovnih brigad. Skoro z golimi rokami so zgradili spomenik času, ki prizna ne samo obstoj makedonskega naroda, ampak mu omogoča nesluhen razvoj! o kakršnem stoletja zatirani rodovi še sanjali niso.

Slovenke Antonije Spicer, direktorice tekstilne tovarne »Pelister« v Bitoli, žal nisem našel doma. O njej mi je Dimitrije Dimitrovič, dopisnik »Nove Makedonije«, povedal tole:

«Antonija Spicer je najzaslužnejša žena v Bitoli. Iz majhne delavnice je ustvarila pravo tekstilno industrijo, ki zaposluje nad 600 delavk. Zaradi zasluga je bila izvoljena za ljudsko poslanko...»

V Bitoli živi precej Slovencev. Med njimi je tudi Dolenjec, major Jože Lužar, ki se nam je že večkrat predstavil z dopisi iz Makedonije. Tudi direktor velike vinske kleti »Tikveš« v Kavadarcih je Slovenec, inž. Miško Judež s Crikave pri Novem mestu. Zmogljivost te kleti je, kakor smo o tem že brali v podlistku izpod peresa tovariša Dobrška, pet milijonov litrov izbranih vin.

Direktor tovarne usnja »Boris Kidrič« v Bitoli, Sotir Gerakarovski, mi je ob slovesu stisnil roko, rekoč:

«Tovarna se ima za svoj uspešen razvoj zahvaliti izredni prizadevnosti kolektiva in pomoči strokovnjakov iz ostalih jugoslovanskih usnjarn, med njimi tudi slovenskih. Slovenci so marljivi in dobri: sprocite jim pozdrave in zahvalo našega kolektiva...»

Franca Mihalovič

MESTO MLADIH

Mladina je pripravljena delati, pri tem pa potrebuje pomoč in razumevanje starejših

Nedavni razgovor novinarjev s predstavniki mladinskih organizacij na občinskem komiteju LMS Novo mesto je pokazal, da mladina z velikim zanimanjem spremlja naš družbeni razvoj in da je pripravljena še v večji meri sodelovati v tem razvoju. Mnogokje pa se gledajo na mlade z nezaupanjem in s podcenjevanjem; menijo, da je dovolj, če ima mladina svojo organizacijo, v kateri se lahko izživlja. Mlade tudi boli razlika, ki se čuti med delavsko in šolsko mladino. Dosedanje oblike dela v mladinskih organizacijah in z mladino na sploh niso dale dovolj uspehov v odстранjanju razlik med fizičnim in umskim delom mladih.

»Nam očitajo, da nas veseli le pes,« so potolžile predstavnice mladinske organizacije z neke novomeške srednje šole. Pri tem so še dodale, da ima na šoli vsak profesor nekakšno svojo oblast, vzgojiteljska interneta pa še svojo, ki ji menda čez vse. Tako jih ne pustijo niti v kino ali kam drugam, recimo na predavanje ali podobno. Vedno vidijo pri tem samo »slabe namene« mladine. Nasprotno pa so povedale predstavnice mladinske organizacije druge interneta, da vzgojiteljska razume njihove težnje, se z njimi o vsem pogovori, one pa ji tudi vse zaupajo in cenijo njene nasvete in njeno skrb za njihovo pravilno vzgojo.

»Vajenci, ki delamo v družbenih podjetjih, se res ne moremo pritožiti glede nagajevanja po uredni in upoštevanja delovnega časa. Drugače je pa pri zasebnih obrtnikih. Se vedno je nekaj primerov (v občini Trebnje), da vajenci delajo pri zasebnih mojstrih po 14 in 15 ur na dan, da morajo poleti delati na polju in opravljati tudi druga težaška dela...«

Besede predstavnikov mladinske organizacije na Vajenski šoli v Novem mestu pričajo, da mladinska organizacija vodi skrb o vseh vajencih, ne glede kje so zaposleni. Mladinska organizacija na šoli je aktivna, ker ima vso podporo pri vodstvu šole. Na mladinskih sestankih se vajenci seznanjajo z družbenim upravljanjem, tam pretreduje vse nove oblike družbenega upravljanja, ki jih uvajajo na šoli. Mladinci smatrajo, da so te oblike zelo dobre; prav tako si z delom v šolskih delavnicah širijo strokovno znanje.

Glede delavskega samoupravljanja v podjetjih pa menijo mladi, da bi morali vključiti v te organe tudi vajence, predvsem vajence v zadnjem letu učenja. Ne želi se jim pravilno, da so vključeni v proizvodnjo in s tem tudi v ustvarjanje dohodka, nimajo pa pravice sodelovati pri razpolaganju z dohodki. Vključevanje mladih v organe delavskega samoupravljanja bi bila za njih hkrati

tudi šola družbenega upravljanja. Mladi tudi žele, da bi bili vedno seznanjeni z družbenimi načrti in z vsem, kar se dogaja v občini in okraju. Radi bi bili na tekočem, kaj so predlagali zbori volivcev, kako rešujejo razne probleme sveti in ljudski odbori, da bi lahko presodili, kje bi sami lahko največ pomagali. Soglasno so poudarili, da je mladina pripravljena delati povsod. Pri tem pa potrebuje pomoč starejših, ker se sama ne znajde vedno; predvsem želi pomoč v usmerjanju in organizaciji dela.

Mladi prav tako menijo, da je premalo povezave med Socialistično zvezo delovnih ljudi in mladinsko organizacijo. Ponekod, kot na primer na Trški gori, je sodelovanje med obema organizacijama prav dobro, drugod pa organizacije SZDL čestokrat pozabljajo na mladino.

Veliko je bilo govora o razlikovanju med delavsko in šolsko mladino. Opaža se celo, da šolska mladina včasih in ponekod nekako zviška gleda na vajensko mladino. To je opazno zlasti v mestu. Niso redki primeri, da se še na zabavi mladina deli po skupinah na šolsko in delavsko mladino.

»To razlikovanje je treba odpraviti,« so soglasno poudarili vsi predstavniki mladinskih organizacij. Da bi to dosegli, so predlagali več oblik. Predvsem bi bilo dobro, da bi predstavniki mladinske organizacije iz šol prihajali na sestanke mladinskih organizacij v podjetjih in obratno. Prav tako bi bilo koristno, če bi prirejali skupne sestanke mladine, da bi na njih obravnavali medsebojne odnose in tako skupno odpravljali vse tiste, kar dela razliko med njimi. V tej smeri bi morali vplivati na mladino tudi prosvetni delavci in ostale organizacije. Kot zelo primerno obliko za zblizevanje med mladino so predlagali tudi razna športna in druga tekmovalna, skupne prireditve in podobno.

Iz vsega razgovora sledi ena sama velika želja mladine, da bi ji zaupali še več nalog, da bi jo vključili še v večji meri v bogato dogajanje našega družbenega razvoja, da bi ji pomagali odstranjevati vse negativne pojave in razne slabosti, ki si je stavljaljo na pot. Zelja mladih, da bi se v večji meri vključevali v družbene organe in ji tako razširili možnosti dela in izobraževanja, je pogojna z našo celotno politično linijo in družbenim razvojem. Ne gledanje z viška in mimo tega še posmehovanje na račun mladih aktivistov, kar se žal tudi še dogaja v nekaterih podjetjih, pač pa tovariška pomoč in nasvet starejših, zlasti pa komunistov in članov sindikata ter SZDL, bo pripomogla, da bo mladina v našem družbenem dogajanju zavzela mesto, ki ji pripada.

Vojak iz Pančeva

lepo pozdravlja mamó, sestro in brata, prijatelje in prijateljice ter člane kolektiva podjetja KROJAC ter jim čestita za praznik dela! Alojz Mikec.

Čestitka vojaka

Za 77. rojstni dan, ki ga je stari oče TALEK-JOŽE PEZ-DIRC praznoval v letošnjem letu, čestitam! Pozdravljam tudi vse domače in ostale vaščane. Jože Pezdire, vojak iz Gusinja v Črni gori.

Na zadnjem sestanku Zvezne komisije za telesno kulturo, kateri je predsedoval član Zveznega izvršnega sveta dr. Slavko Komar, so sprejeli perspektivni načrt razvoja naše telesne kulture v prihodnjih petih letih. S tem načrtom je predvidena velika vsota — namreč kar 82 milijard in 250 milijonov za potrebe naše telesne kulture. Največji del te vsote je namenjen za telesno vzgojo v šolah. V šolsko telesno vzgojo bo investirano 25 milijard dinarjev, medtem ko je za športne in telesnovzgojne organizacije ter za nove objekte odrejena vsota skoraj 57 milijard dinarjev.

Razen tega je Zvezna komisija za telesno kulturo razpravljala še o drugih zelo važnih vprašanjih. Sprejeti so bili sklepi o minimalnem programu telesne vzgoje, o »Narodni športni značiji«, o šolski športni značiji in o Partizanski značiji vsestransosti. Sprejeti je bil tudi sklep, da se še s 15. majem uvede športna stava, imenovana »Športna prognoza«, ki bo velik pomen imela pri dohodkih športnih organizacij. Posebna zanimivost nove športne stave (pred leti je takšna stava že obstajala) je v tem, da bodo deli dohodkov ostali v komunalnih občinah, kar kaže, pomembna oblika pomoči našemu športu in telesni vzgoji. Znano je, da v Italiji ravno športna stava pomeni največji dohodek športnih organizacij in da veliki del sredstev, ki so jih letno vložili v ramsko olimpiado, izhaja iz športne stave — to ocale.

OBSEZEN NAČRT IZGRADNJE OBJEKTOV

Znano je, da je najvažnejši problem razvoju telesne kulture pomanjkanje športnih dvoran, telovadnic, igrališ in ostalih naprav. Po načrtu, ki smo ga že omenili, bo v letih od 1961 do 1965 izgrajenih pet novih kol za solenje telesnovzgojnih dvoran. To bo pomemben čimbel pri razširitvi naše telesne kulture. Dalje bo zgrajenih precej objektov pri že obstoječih šolah za telesnovzgojne dvorane, telovadnice in več igrališ mestih in industrijskih centrih, pri šolskih postojpih, in pre-

Mladi proizvajanci - upravljavci

Priprave za volitve novih delavskih svetov so zdaj v ospredju nalog vodstev gospodarskih organizacij, sindikalnih in drugih organov. Ne bo prvič, da na novo volimo člane kolektivov v delavske svete; številne dragocene izkušnje iz dosedanjega dela organov upravljanja pa kaže prav tokrat dobro porabiti. Ne gre namreč zgolj za to, da bomo volitve in njihov potek organizacijsko brezhibno pripravili. Veliko važnejše nam morajo biti priprave na blizvo volitve. Vsebinsko in kadrovskega moramo pripraviti volitve tako, da bomo imeli od njih in od dela novega delavskega sveta vsi kar največ koristi: tako kolektiv kot organi upravljanja v podjetju, kakor tudi komuna in sodelovanje, ki mora povezovati interese proizvajalcev in splošnega napredka občine.

Pri tem kaže opozoriti zlasti na dvoje: brez strahu moramo tudi tokrat kandidirati v nove delavske svete mlade delavce, tehnike in druge mlajše člane kolektiva, prav tako pa tudi žene. Pri vključevanju žena v organe upravljanja imamo v okraju marsikje žalostne izkušnje. Celotni kolektivni s pretežno žensko delovno silo prihaja od volitev na dan starokopitno naziranje posameznikov, češ »kaj bo ženska, te ne bomo volili« — oz. se nam vedno ponovno dogaja, da ženske ne volijo — ženskih kandidat, čeprav so jih prej predlagale. Tu naj

opravijo sindikati potrebno delo, da bo kolektiv kot celota razumel, da nam ni za formalno demokracijo (da bi volili ženske zato, ker je pač tako navadilo in ker imamo enakopravnost), temveč da gre za resnično odločanje o delu v kolektivu. In še tole: zvidi se, da naj bi izvolili 30 tovaršev, kandidira pa jih 70. Je to res demokracija? Komisije v podjetjih naj torej vsebinsko dobro pripravijo volitve in se o vsem pomenijo z ljudmi na predvolilnih sestankih.

☆
Mladinci so se v naših samoupravnih organih dobro uveljavili. Seveda ponekod z večjim, drugod z manjšim uspehom. Čeprav se nimajo izkušeni, so pokazali precejšnje napredek. Zato moramo omeniti, da niso povsod dobili tiste pomoči, kot bi jo potrebovali.

Pri letošnjih volitvah v organe delavskega samoupravljanja upamo, da bodo mladi popolnoma uspešni. Nimamo strahu, da bi se število mladih upravljavcev zmanjšalo. Dokazali so, da povsem opravčujejo zaupanje. Očitki, da starejši ne pustijo mladih, da bi se uveljavili, niso povsem upravičeni. Menimo, da mladinec, ki se izkaže s svojim delom, najde mesto v delavskem svetu. Le z delom se pokaže pripravljenost, ki jo člani kolektiva vidijo, in takim mladincem se ni težko uveljaviti. Mladinske organizacije so danes v podjetjih tako močne in delavne, da

dajo vsakemu mladincu možnost udeleževanja.

Letošnje volitve bodo pokazale, da se mladi vedno bolj zavedajo odgovornih nalog, ki jih bodo izvršili, v kolikor se bodo izobraževali. — Mladinska organizacija lahko pri tem le delno pomaga, v veliko pomoč pa so pri tem lahko občinski in tovarniški izobraževalni centri. Mladi upravljavci morajo iti skozi razne težaje, ki jim bodo dali teoretično znanje, saj jim daje podjetje dovolj praktičnih izkušenj.

Naloga vseh je, da mlade upravljavce vzgajamo, kajti pred njimi je dolga razvojna pot, ki naj jih pripelje do upavljanjcev, kot si jih želimo. Mladinske organizacije v naših podjetjih imajo odgovorne naloge. Uveljaviti morajo svoje najboljše mladince, ki bodo gotovo uspešni in opravili zaupanje. Takim bodo naši delovni ljudje zaupali in uspešen razvoj jim je zagotovljen.

S. Dold

Pozdrav mladini

»Za 1. maj pozdravljam vso našo mladino, ki dela na cesti Bratsva in enotnosti, vse sodelavce Dolenjskega lista in njegove bralce, posebno pa starše, brate, sestre, znance in prijatelje. Vsem želimo še mnogo delovnih uspehov! Ivan Kolenc, Jože Novšak, Miha Podraž, Vinko Rebolj, Robek Franc, Jože Mirtič, Franc Merlin in Stanko Pust, vojniki iz Našič.«

82 milijard za telesno kulturo

Na zadnjem sestanku Zvezne komisije za telesno kulturo, kateri je predsedoval član Zveznega izvršnega sveta dr. Slavko Komar, so sprejeli perspektivni načrt razvoja naše telesne kulture v prihodnjih petih letih. S tem načrtom je predvidena velika vsota — namreč kar 82 milijard in 250 milijonov za potrebe naše telesne kulture. Največji del te vsote je namenjen za telesno vzgojo v šolah. V šolsko telesno vzgojo bo investirano 25 milijard dinarjev, medtem ko je za športne in telesnovzgojne organizacije ter za nove objekte odrejena vsota skoraj 57 milijard dinarjev.

Razn tega je Zvezna komisija za telesno kulturo razpravljala še o drugih zelo važnih vprašanjih. Sprejeti so bili sklepi o minimalnem programu telesne vzgoje, o »Narodni športni značiji«, o šolski športni značiji in o Partizanski značiji vsestransosti. Sprejeti je bil tudi sklep, da se še s 15. majem uvede športna stava, imenovana »Športna prognoza«, ki bo velik pomen imela pri dohodkih športnih organizacij. Posebna zanimivost nove športne stave (pred leti je takšna stava že obstajala) je v tem, da bodo deli dohodkov ostali v komunalnih občinah, kar kaže, pomembna oblika pomoči našemu športu in telesni vzgoji. Znano je, da v Italiji ravno športna stava pomeni največji dohodek športnih organizacij in da veliki del sredstev, ki so jih letno vložili v ramsko olimpiado, izhaja iz športne stave — to ocale.

OBSEZEN NAČRT IZGRADNJE OBJEKTOV

Znano je, da je najvažnejši problem razvoju telesne kulture pomanjkanje športnih dvoran, telovadnic, igrališ in ostalih naprav. Po načrtu, ki smo ga že omenili, bo v letih od 1961 do 1965 izgrajenih pet novih kol za solenje telesnovzgojnih dvoran. To bo pomemben čimbel pri razširitvi naše telesne kulture. Dalje bo zgrajenih precej objektov pri že obstoječih šolah za telesnovzgojne dvorane, telovadnice in več igrališ mestih in industrijskih centrih, pri šolskih postojpih, in pre-

ko 500 manjših športnih objektov. Sole, ki nimajo možnosti, da bi ob njih zgradili večje objekte zaradi pomanjkanja prostora, bodo dobile preko 1000 manjših objektov.

Za potrebe organizacij za telesno kulturo izven šol so prav tako predvidena velika sredstva. Tu je še maloben del namenjen za funkcionalne izdatke, večji del pa za različne športne in telesnovzgojne objekte. Predvideva se, da bo do zgodnjih pretek 1000 že obstoječih objektov, na novo pa zgrajenih okoli 50 centrov za telesno kulturo v večjih mestih. Ti centri bodo imeli vsaj eno veliko športno dvorano, dalje odprti plavalni bazeni, letno telovadnico in več igrališ za različne športne panoge.

Marsikdo se bo pri vsem tem vprašal, kje bodo našli ta sredstva. Jih bodo v petih letih vložili v telesno kulturo. Sredstva bodo morala biti zagotovljena z dotacijami ljudskih odborov, z

nabirano akcijo in z dohodki »Športne prognoze«. Na že omenjenem sestanku je bilo poudarjeno, da se mora petletni perspektivni načrt razvoja telesne kulture vključiti v zvezní petletni plan in da se mu mora povsod posvetiti vsi pozornost.

VELIKA ODGOVORNOST

Glede na velika finančna sredstva, ki bodo vložena v telesno kulturo v prihodnjih petih letih, se postavlja velike obveze vsem družbenim čimbeljem, ki imajo na sebi telesno vzgojo. Posebno velika odgovornost sloni na organizacijski, posebno na komunalni. V okrajih in občinah bodo marsikje morali spreminiti odnos do telesne kulture, ker drugače so vsi načrti in vsa priporočila zaman. Najti bo treba več razumevanja in vsa privesti do spoznanja, da sta telesna vzgoja in šport življenjska kultura potreba mladega človeka — del njegovega standarda. V okrajih in

občinah bo treba takoj pričeti s pripravami za izvajanje petletnega načrta, da ne bo zastojev. Šola postaja sredi vsi osnovni, petni čimbel za zagotavljanje vsestranske telesne vzgoje in v razvijanju mladenja, da je telesna kultura vsakdanja potreba mladine. Zato bo treba zagotoviti, da bo imela vsaka šola, ki ima več kot tri učilnice, svojo telovadnico in igrališ in da se ne bodo ponavljali primeri, da graditve večje šole brez telovadnic.

Organi ljudske oblasti so tudi doslej dajali precejšnja sredstva za telesno kulturo — nekeje več, nekeje manj — vendar to še ni dovolj. Sredstva bodo sedaj še večja. Zagotoviti pa jih bomo lahko le na ta način, da se v bodočih finančnih planih izdvojijo potrebe naše telesne kulture v posebnih postavkah finančnega plana in da se postavijo čvrste obveznosti, da bo tak plan res izvršen.

FRANC MIKEC

Okrajno šahovsko prvenstvo posameznikov

Okrajna šahovska zveza je razpisala šahovski turnir za letošnje okrajno prvenstvo posameznikov. Turnir, ki bo imel izdruževanje iz šahovskih društev in klubov iz Brežic, Cromolja, Trebnjega in Novoga mesta, se bo pričel v soboto, 30. aprila ob 16. uri v Novem mestu — v mladinski 108b, zaključen pa bo v nedeljo 8. maja.

Vse ljubitelje šaha seznanjamo z razporedom kol, tako da bodo turinji lahko spremljali: Prvo kolo bo na sporedu že v soboto ob 17. uri, v nedeljo 8. maja ob 2. in 3. kolu (dopolnilno in popoldne), v ponedeljek 2. maja 4. kolo (popoldne), v torek 3. maja 5. in 6. kolo, v sredo 7. maja 7. kolo, v četrtek 8. maja 8. kolo, v petek 8. maja 9. kolo, v soboto 7. maja 10. kolo in v nedeljo 8. maja zadnje 11. kolo (vedno popoldne ob 17. do 21. uri).

REKORDNO ŠTEVILO GOLOV V BREŽICAH

Občinstvo iz Brežic je v nedeljo, 24. aprila, prišlo na svoj račun. Sodnik Klavž iz Novoga mesta je moral zasesti 13 manjših krogov kakršnega koli prekrška kar 106-krat. V tekmi TVD Partizana Brežice proti TVD Partizanu Radeče se je mreža zatresla kar 99-krat. Rezultat tekme pa je bil 4:2. Obe ekipi sta igrali zelo postrvovalno dvigatenatenturilno. Od 19 igralcev je bilo uspešnih 13. Največ zadetkov je dosegel Kneževič iz Brežic 13, sledijo Vidmar in Spasovec s 7 golov in Koren s 7 zadetki.

TVD PARTIZAN MIRNA : RK BELT CROMOLJ

Ekipa iz Mirne je dokončno RK Beltu prepredila, da bi postal okrajni prvak. Zmagala domačinov je povsem zasluženo. Rezultat tekme je bil 19:15 (0:0).

CROMOLJ : KLANJ 2:3

Pred približno 500 gledalci sta predtekmično izbrani ekipi mladosti iz Kranja ter domačine Partizana. Tekma ni bila na tehnični vsini, bila pa je ena najbolj borbenih, kar jih je bilo izigranih v Cromolju. Brežičani so izgubili predvsem zato, ker niso znale izkoristiti 3 sedemdesetiv. Sodni je Smetecar iz Cromolja. M-k

do 4. maja 7. kolo, v četrtek 8. maja 8. kolo, v petek 8. maja 9. kolo, v soboto 7. maja 10. kolo in v nedeljo 8. maja zadnje 11. kolo (vedno popoldne ob 17. do 21. uri).

PIČEK IN SITAR ZNOVA NA PRVEM MESTU

Na brzoopetnem prvenstvu Novoga mesta je zmagal Sitar pred Radovanovičem, Pičkom, Deem, Pinkom, Adamičem, Jenkom itd., v drugi pa Penko pred Bartoljem, Kostnikom, Jovičem, Keviarjem, Škerjem, Doklom, Cujnikom itd. V finalu sta bila najboljša Piček in Sitar. Tokrat sta delila prvo mesto s šestimi zmagami. Vrstni red brzoopetnega prvenstva:

Pionirke ELANA — prvakinje LRS!

Preteklo nedeljo je ekipa pionirke novomeškega namostotenskega kluba »ELANA« gostovala v Ravljah na Koroskem igrišču sodelovala na ženskem ekipnem prvenstvu Slovenije. Novomeške pionirke so zelo dobro »zagrale in zasluženo osvojile pokal in naslov ekipnega prvaka LRS v kategoriji pionirke, medtem ko so pri mladinkah zasedle 5. mesto. Zmagivo je, da so sledile za glavne favorite ekipno pionirke Odreda iz Ljubljane, ki je zmagala že na pionirskem državnem prvenstvu v Zagrebu. Tokrat so Odredovke premagale Elan s 3:1. Za ekipno prvenstvo LRS so se vnovič priprave morale pripravile. To se je poznalo na prvotni igri, ker je bila veliko bolj zahtevna kot pred meseci v Zagrabi.

Simultanka prvokategornika Radovanoviča na Senovem

Vabilu agilnih šahistov na Senovem se je odzval I. kategornik Aco Radovanovič. Nastopil je proti 20 mladim šahistom, ki so prvaku Novoga mesta nudili močan odpor. Po dveh urah igranja se ni končala niti ena partija. Po tretji uri so kapitulirali nekateri starejši mladinici. Prvi je zabeležil uspeh Slavko Košar, ki je remiziral. Po treh urah igranja je bil rezultat 6:5 (0:5). Kmalu so domači igralci precej popravili rezultat, saj so ga izboljšali na 7:5:3. Zmagala sta Doife Jevnik in Jože Jančovič. Posledično moramo pohvaliti borbenost senovskih pionirjev, ki se niso pustili ugnati. Celotna pionirska reprezentanca je zaigrala tako, da so bili vsi prisotni pre-

NK BELA KRAJINA bo zastopal naš okraj na zletnem tekmovalju v nogometu

Na prvi seji novega odbora Nogometne podzveze, ki je zmagala v našem mestu, je bil predeljan problem, da bo v Nogometni klubu »Bela krajina« iz Cromolja, Spužva je prišel v postve se NK »Brežice«, ker pa ta nima registriranih igralcev in jih tudi ni bil mogel registrirati s 8. maja, ko je prva tekma s prvokom občin Bihac (NK »Dobrovo« — Bihac), je klub iz Cromolja avtomatično postal predstavnik okrajna brez kvalifikacijskih tekem. Tako je odbor NK »Brežice« v prihodnje v postve igralcev, sam zakrivil da njegovo moštvo ne more tekmovali na zletnem tekmovalju. M-k

Le tako naprej!

V 9 društvi DPM občine Videm-Krško je že skoraj 1.200 članov, ustanovili bodo pa še 2 društvi

Občinska zveza prijateljev mladine Videm-Krško je v zadnjih dveh letih dosegla lep napredek. Pred letom je bilo le šest Društev prijateljev mladine, sedaj jih je pa že devet s 1171 člani. Mimo tega sta še dva pripravljana odbora, tako da bo v kratkem v občini 11 društev prijateljev mladine. Na plenumu so prišli do zaključka, da je treba število članstva še znatno dvigniti, saj ima to društvo vedno več simpatizerjev.

Pod pokroviteljstvom občinske zveze je 13 pionirskih odborov

Tiskovna konferenca o junijskem zletu

V torek, 28. aprila, je bila v Novem mestu tiskovna konferenca o pripravah za VII. zlet bratstva in enotnosti, ki bo junija v Novem mestu. Udeležili so se je predstavniki Tanjusa, Dela, RTV Zagreb in Ljubljana, Borbe in družin časopisov, okrajnih zvez Partizana in še nekaterih organizacij. Predsednik zletnega odbora Niko Belopavlić je prisotnim pojasnil pomen zleta, ki se ga stalno udeležujejo okrajni Karlovca, Ogulin, Gospić, Bihac, Prijedor, Banja Luka, Sisaak in Novo mesto, se pravi okraj, ki so se tudi med vojno borili ramo ob ramo in kateri so bili že od nekdaj med najbolj zvestimi in državi, danes pa skupaj dohitelja bolj razvite okraje. Ugotovljeno je bilo, da priprave za zlet zelo dobro potekajo.

Po konferenci so si udeleženci ogledali, kako napreduje gradnja zletnega stadiona, tovarno IMV in »Novoles« v Strah.

redov, ki so v zadnjih letih dosegli zavidljive uspehe. Pionirji so se kolektivno udeleževali raznih delovnih akcij; pogozdovanja, zatiranja raznih poljskih škodljivcev, čiščenja travnikov, olepšavanja bližnje okolice itd. Lani so bili vključeni vsi odredi v tekmovalne klubov mladih tehnikov, od katerih je bilo 11 nagradjenih. Podobne uspehe so dosegli tudi predani. Pred tremi leti je dobil odred maršala Tita iz Leskovca kot republiški prvak lep pionirski prapor. Letos so ustanovili 7 pionirskih zadrug in 4 kmetijske krožke, medtem ko v Kostanjevici deluje pionirska zadruga že drugo leto. Zelo uspešna je pionirska zadruga na Senušah, kjer so znali pri-

KOLEKTIV VELETRGOVINE
Mercator
LJUBLJANA
POZDRAVLJA DELOVNO LJUDSTVO DOLENJSKE!

tegniti k sodelovanju domačine, ki jim nudijo materialno in strokovno pomoč. V vseh enotah pionirskih odredov se vedno bolj uveljavljajo oblike pionirske samouprave in s tem se razvijajo pobuda, odgovornost, vestna disciplina in ustvarjalnost med pionirji. Za izboljšanje učnih uspehov dela v občini 22 učnih krožkov. Vse pa kaže, da bodo število teh krožkov podvojili. Vsako leto so letovanja pionirjev zelo dobro uspela. V letu 1958 je bilo v Poreču 100 otrok, lani pa že 202 otrok. Deset pionirjev je letovalo v Bosni. M.

Mladi jeklarji na Dolenjskem

Na dvodnevni izlet po Dolenjski so v soboto prispeli v Novo mesto mladi jeklarji tovarniškega akcija LMS Zvezarne Ravne na Koroskem, komiteja Občinskega komiteja LMS Novo mesto Toneta Remsa in Avgusta Sivaka so si ogledali mesto, Dolenjski muzej in drugo. Nato so se odpravili proti Otočcu in si ogledali grad Otoček. Zvečer so se odpravili proti Gorjancem. Prenočili so v planinskem domu Vinko Paderšič. Tu se je razvil med mladinci živahen razgovor. Ker smo ravno pred volitvami v DS in UO, se je razgovor razvijal prav o teh vprašanjih. V novem mestu smo se poslovlili od mladih jeklarjev, ki so nam izročili spominsko sliko Zvezarne Ravne na Koroskem in nas povabil k njim na obisk. R.

JUTRI: POLJSKI ODBOJKARJI V NOVEM MESTU!

Poročali smo že, da so v tekni pogajanja za gostovanje poljskih odbojkarjev — reprezentance mesta Lodza v Novem mestu, zvedeli smo, da je vse pripravljeno za nastop v Novem mestu, ob 20. uri, 29. aprila, ob 16. uri na Lokih. Na ta pomembni športni dogodki opozarjamo vse ljubitelje odbojke.

Poljski odbojkarji se bodo pomerili z reprezentanco LRS, v kateri bodo nastopili tudi Novomeščani Simič, Golč in Breščak. Kar dvakrat, Razen tega je predstavniki tudi priznanja in odbojke v Mariboru. Reprezentanca Lodza je večji del sestavljena iz članov prve in druge reprezentance Poljske, kar izgrajeno tudi gostovanje v Kranju, vrnost odbojke. Ekipa gostov iz Poljske sodi med najmočnejše ekipe, kar jih je doslej gostovalo v Novem mestu. M-k

Odlikovanja za tabornike

Na nedeljskem zasedanju starešinstva Zveze tabornikov Slovenije v Ljubljani so med drugim razdelili tudi priznanja in odlikovanja najzastojnejšim tabornikom. S področja našega okrajja so bili odlikovani: z zlato taborniško značko ing. Slobodan Rajčič, Elza Dobrovič, Branko Lukič, Marjan Moškon in Andrej Pelko; srebrno taborniško značko je dobil Andrej Penca (vsi iz Odreda gorjanskih tabornikov, Novo mesto);

po hvale v diplomati so dobili Janez Novak in Stane Zanit (Odr. belih brez, Cromolj) in Jelena Vimpolšek ter Oruč Eso (Odr. red Matije Gubca iz Brežic), medtem ko so tako priznanja prejeli tudi sledeči novomeški taborniki: Tomaz Dobrovič, Tit Dobrovič, Marjo Grein, Alenka Hren, Jože Klohečar, Darinka Lamut, Vili Pavlič, Vida Sparar, Franc Skof, Polona Valentincič in Stane Zlobec.

Na nedavni skupščini Okrajnega starešinstva ZTS Novo mesto je bilo izvoljeno novo okrajno

Izobraževanje odraslih

(Nadaljevanje)

Dela ustanov za izobraževanje odraslih si seveda ne moremo misliti brez slehernega stalnega osebja, čeprav so te ustanove bolj kot katerikoli druga sorodna prosvetna ustanova, vezane na zunanje sodelavce. Predavatelji bodo seveda tudi v bodoče kot do sedaj zunanji sodelavci: strokovnjaki iz proizvodnje, politični, znanstveni, kulturni in drugi javni delavci. Od teh bo v veliki meri odvisen uspeh delavskih in ljudskih univerz. V tem smislu mora biti delavska in ljudska univerza tudi tribuna vseh naših družbenih delavcev.

Po nepopolnih podatkih je pri 9 delavskih in ljudskih univerzah danes zbranih približno 230 predavateljev. To število sestavljajo v glavnem ljudje političnih, gospodarskih in oblastnih organizacij, prosvetnih delavci, zdravniki in drugi strokovnjaki. To so v glavnem tvariši, ki imajo izkušnje in znanje, toda mnogim bo treba pomagati, da si bodo pridobili metode, s katerimi bodo dobro posredovali svoje znanje in se prilagodili posebnostim odraslih poslušalcev. Zato moramo delavskim in ljudskim univerzam posvetiti veliko skrb v dobri pripravi in metodi obdelavi predavanj. Dolžnosti pri vzgoji predavateljev bo imel v prvi vrsti poleg močnejših DU tudi okrajni zavod za izobraževanje odraslih; gotovo pa bo to tudi ena izmed nalog Zveze delavskih in ljudskih univerz v Ljubljani. Zaenkrat bi seveda tem ustanovam morali vsaj zagotoviti za njihovo redno poslovanje take sodelavce, ki bodo sposobni organizirati izobraževalnega dela. Ustanovitelji LO in OBLO SZDL bi pač morali vedeti, da zoolj s podpisom odloka o ustanovitvi, registraciji in imenovanjem upravnega odbora še niso opravili svoje ustanoviteljske dolžnosti. Formalnemu aktu (na primer novomeške občina) bodo morali slediti še drugi ukrepi, da bo delavska univerza res zaživela.

Lani septembra se je začelo prvo sistematično arheološko izkopavanje obsežnega ilirsko-grobišča na Marofu v Novem mestu. Pri teh delih je bilo odkopanih 26 prazgodovinskih grobov z žarami. Po pravnem običaju in verovanju so Iliri, ki so takrat prebivali v naših krajih, mrtve sežigali, pepel pa polagali v velike glinaste žare, ki so jih zakopali v zemljo. Poleg pepela pa so dajali v glinaste posode ali žare še razne izdelke iz bron in gline, hrano in nakit, stvari, ki kažejo na življenjske pogoje in namreč, da bo to predmete pokojnik rabil še po smrti. Vse posode, ki so bile izkapano, so bile zaradi oranja močno poškodovane ali celo razbite. Spretno roke preporatorja so vse te črepinje spet zlepile, sestavile in dopolnile, tako da sedaj spet stoji pred nami cele posode. Posode so izredno velike, saj merijo v višino 50 cm in še več. Tako sedaj razstavljene v zbirkah Dolenjskega muzeja govorijo nemo govorico o nekdanjem življenju mogočnih Ilirov na Dolenjskem.

NOTRANJA UTRDITEV IZOBRAŽEVALNIH USTANOV

Večina delavskih in ljudskih univerz je že začela v letošnji sezoni izobraževalno delo. To ne teče več nenačrtno, saj imajo vse izdelane programe za to sezono. Žal pa se ti programi povsod ne izvajajo. Kot je znano so se letos tudi politične šole že začele na delavskih univerzah. V okraju imamo 6 političnih šol s 145 slušatelji. Razen tega pa so delavske in ljudske univerze skoraj v celoti prevzele organizacijsko, ekonomsko in vzgojno, kar se kaže tudi v programih, saj ima večina delavskih univerz prav ta sektor dela na prvem mestu.

Ureditev teh vprašanj je gotovo osnovna važnost za razvoj delavskih in ljudskih univerz. Toda hkrati morajo biti naši napori usmerjeni k temu, da notranje utrdimo te naše nove izobraževalne ustanove. Družbena odgovornost leži dosti na upravnih odborih teh ustanov. Povsod so upravni odbori imenovani, toda v njih je premalo zagotovljen vpliv tistih, ki jim te ustanove služijo, zlasti delavcev in zadrudnikov. Poglavitno je to, da so člani upravnih odborov naprednih družbenih teženj, ljudje, ki so sposobni zagotoviti pravilno usmeritev delavskih in ljudskih univerz.

podatkih do konca februarja 93 kmetijskih predavanj s 7.520 obiskovalci, 41 političnih predavanj s 3.849 obiskovalci, 29 gospodarskih predavanj z 2.225 obiskovalci in mimo rednih šol za starše 21 pedagoških predavanj s 1.675 obiskovalci. Poljudno - znanstvenih predavanj je bilo 40 s 5.975 obiskovalci. Različnih večdnevni seminarjev, predvsem za organe družbenega in delavskega upravljanja je bilo samo v okviru okrajnega zavoda 17 s 486 obiskovalci. Delavske univerze so pobudniki oddelkov za odrasle. V okraju imamo 34 oddelkov za odrasle pri osnovnih in strokovnih šolah s 1.130 slušatelji.

(Konec prihodnjič)

VELIK USPEH KOSTANJEVIČANOV

14. aprila so bili na povabilo Sentjakobskega gledališča kostanjeviški amaterji gostje tega gledališča. Gostovali so s Korenovko iz treh dejanj "Vohunka". Pol gledališča je bilo razprodano za teden dni pred prireditvijo in nekaj dni pred predstavo ni bilo več mogoče dobiti vstopnice. Na predstavi je bilo mnogo novinarjev, kulturnih in javnih delavcev, ki so po predstavi prišli med kostanjevski amaterje in se z njimi dali časa pogovarjati. Zelo laskavo se je o predstavi izrazil tudi znani dramatik in gledališki kritik, cigar dve gledališki deli izideta v kratkem v Parizu - Jože Javoršek. Po zanimanju sodeč, ki se je pokazalo ob povpraševanju po vstopnicah, so Ljubljanci veliko prekalno, vendar so kasneje enodušno priznali, da toliko ne. Po predstavi je gledališče priredilo slovesno večerjo svojim gostom, na odru poklonilo zlat lovorej vrec s posvetilom, igralcem pa lepega cvetja. Ravatelj gledališča Miran Petrovič je imel na odru krajši govor, v katerem se je tople zahvalil za obisk in izvajalcem čestital. Kostanjevičani, ki so se plaho odzvali vabilu poklicnega gledališča, so na predstavi, ko so ljudje navdušeno ploskali in ob koncu priredili pravo ovacijo, bili poplačani za ves trud, ki so ga zadnjih sedem let vložili v nepretrgano gledališko delo. Zavedali so se, da je bilo gostovanje v Ljubljani nagrada za njihovo dosedanje delo, hkrati pa spodbuda, katero bodo vsi upoštevali. - Kostanjevičani so ob tem iskreno hvaležni vsem gledalnikom, ki so doslej gostovali v Kostanjevici, ker se ob njih učili!

BREZ SODOBNIH UČNIH SREDSTEV NE BO PRAVIH USPEHOV

Ko govorimo o metodi in kadrih, je treba spregovoriti še nekaj besed o sodobnih učnih sredstvih, ki so pogoj za sodobno metodo izobraževanja. S temi so naše delavske in ljudske univerze slabo založene. Lastnih tehničnih pripomočkov pravzaprav delavske univerze sploh nimajo. Kolikor jih uporabljajo, si jih izposojajo pri drugih sorodnih ustanovah, šolah, če jih te kajpada imajo (kinoprojektor, diapro-

jektor, episkop, magnetofon). Delavske in ljudske univerze tudi niso edine, ki bi v našem okraju občutili pomanjkanje teh pripomočkov. Zato bodo potrebni skupni napor vseh izobraževalnih in prosvetnih ustanov, da bomo tudi v naših občinah dosegli kak napredek na tem področju. Zlasti bo treba smotno izkoristiti vsaj tisto, kar že imamo in kar si bomo še pridobili.

BREZ DENARJA IN PROSTOROV SEVEDA PRAV TAKO NE GRE

Najteže pa je bilo v preteklosti in bo tudi letos ostalo eno od pomembnih vprašanj - finančna sredstva. V lanskem proračunskem letu so te ustanove razpolagale za izobraževanje z okrog 1.800.000 din v okraju. Ta sredstva so dali občinski ljudski odbori in družbene organizacije, potrebno pa je poudariti, da nekateri ljudski odbori (na primer Trebnje) niso v lanskem letu dobile nikakršnih sredstev in da od celotne vsote odpade na brežiško delavsko univerzo 1.000.000 din, na Videm - Krško 500.000 d.n. tako da so z zelo redkimi izjemami živovarile in živele le od začasnih podpor, ki so znašale le nekaj tisoč din. Primerjave s prejšnjimi leti, ko se tega ni bilo, so nam sicer lahko v tolažbo, navzlic temu pa se moramo ob tem vprašanju resno zamisliti. S tako skromnimi sredstvi v bodoče ne bo mogoče storiti bistvenega premika in izobraževalno delo, ki je v lepem začetnem razmahu, nam lahko začne usihati, če ne bomo v letošnjem letu vsaj podvojili sredstva, s katerimi razpolagajo delavske in ljudske univerze. Res je, da se je praviloma treba orientirati na dohodke iz lastne delavnosti, zlasti na usluge gospodarskim organizacijam, na samopripravke slušateljev, oddelkov za odrasle itd., toda teh sredstev ne bo dovolj. Letošnji proračun delavskih in ljudskih univerz znaša 20.000.000 dinarjev. Gotovo je, da ljudski odbori vsega ne bodo mo-

gli zagotoviti. Toda politične organizacije, ki organizacijsko prenašajo skrb političnih šol, tečajev in seminarjev na delavske in ljudske univerze, bi morale čutili do teh ustanov prav tolikšno odgovornost kakor do drugih prosvetnih ustanov in jih morajo tudi pri delitvi sredstev enakopravno obravnavati. Delavske in ljudske univerze bodo uspele zagotoviti tudi finančna sredstva če si bodo poiskale podporo delavcev in če bodo izkoristile tribune delavskih svetov in zborov proizvajalcev za obrazložitev svojih nalog in potreb.

H gnotnemu vprašanju delavskih in ljudskih univerz sodi tudi vprašanje prostorov. V glavnem uporabljajo šolske prostore in razne dvorane organizacij. Lastnih prostorov zaenkrat v nobeni občini delavske univerze nimajo. Gotovo je, da bo vedno del izobraževalnega dela vezan na prostore drugih, tudi tedaj, ko bomo čez leta morda res imeli v občinah družbene domove. Pobudniki zanje bi morale biti prav delavske in ljudske univerze. Ponekod se razmišljajo o tem, pripravljajo načrte in zbirajo sredstva, na primer Senovo. Izkušnje iz preteklosti glede građenj zadrudnih in podobnih domov pa naj bodo opozorilo, da bomo gradili take domove, ki bodo zares uporabljivi in ki bodo služili zlasti družabnemu življenju in izobraževalnemu delu.

RAZSTAVA V METLIKI

V Belokranjskem muzeju v Metliki je bila 24. aprila za Teden muzejev odprta razstava "Partizanska Bela krajina - z bogatim fotografskim materialom, ki ga je bila posnela leta 1956 na terenu ekipa Muzeja narodne osvoboditve LRS.

Razstava bo odprta do 8. maja 1960. Vabimo Belokranjce, da si jo ogledajo.

"Pozdruvite domača"

Jože Kovacič, ki služi vojaški rok v Sarajevu, nam piše, naj prek domačega lista pozdravimo njegove domače, posebno mamo in prijatelja Naceta.

24. septembra 1959 izkopana žara šte. 3 na novomeškem Marofu - priča davnih ilirskih prednikov, je zdaj v Dolenjskem muzeju - Obiščite zanimivo razstavo DOLENJSKA IN NOVO MESTO V UMETNOSTI v prostorih Dolenjskega muzeja v Novem mestu!

to je že od nekdanj vabilo človeka, da se naseli na Marofu. Zato moramo na Marofu računati z obsežno prazgodovinsko naselbino s pripadajočim grobiščem skozi več stoletij. Grobne posode iz ilirskega grobišča iz časa najstarejše železne dobe v Sloveniji, ki so sedaj razstavljene v Dolenjskem muzeju, naj današnji mladini vzbujajo zanimanje in smisel za davno preteklost naših krajev. Prav letošnji teden muzejev poteka pod geslom: Spoznavaj svoj kraj! Dolenjski muzej ima v načrtu letos nadaljevati izkopavanje ilirskega grobišča na Marofu, njegovi znanstveni izsledki pa bodo razjasnili del najstarejše novomeške zgodovine.

Priče junaštva in tragedije

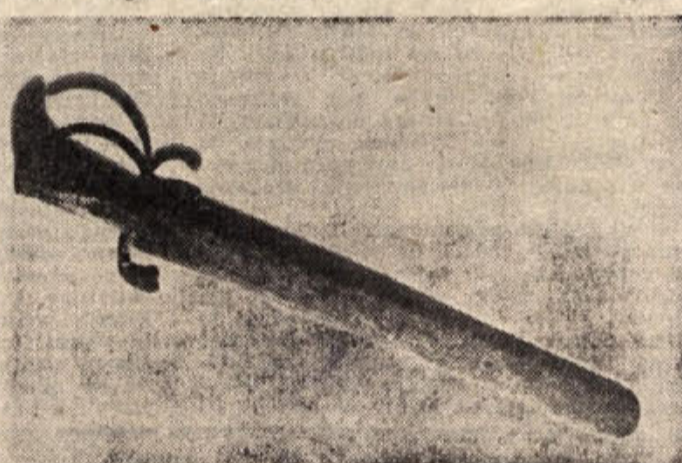
Letošnji muzejski teden od 24. do 30. aprila praznujemo pod naslovom "SPOZNAVAJ SVOJ KRAJ". Pod tem naslovom bodo v slovenskih muzejih najrazličnejše muzejske prireditve, ki bodo približale značilnosti in znamenitosti naših krajev najširšim krogom muzejskih obiskovalcev. Nekateri muzeji bodo z razstavami osvetlili našo davno preteklost, drugi zopet našo slavno pol-

pretkelo dobo, tretji bodo prikazali prirodopisno podobo ali poglavje iz umetnostnega razvoja naših krajev.

POSAVSKI MUZEJ V BREŽICAH je pripravil v svojih prostorih v brežiškem gradu novi zgodovinski muzejski oddelek "Hrvaško - slovenski kmečki upor 1573", ki je nedvomno eno najvažnejših poglavij v preteklosti Posavja in s čigar zgodovino so povezani mnogi pomembni kraji na področju muzeja od Dobove do Radeč in preko krajev na Bohorju do hrvaško - slovenske meje na Sotli in Kungurkom. Gradivo za to razstavo so začeli zbirati že pred leti in so prve predmete prikazali že na občasni razstavi v nekaterih krajih Posavja in Dolenjske. Tu se je pa tudi pokazalo, kaj vse je še treba dodati, da bi bil prikaz res popoln in zadovoljiv, ker so strokovnjaki odgovornarji in tudi obiskovalci pogrešali še to in ono. Občutna vrzel je bila posebno glede razvoja dogodkov na hrvaškem ozemlju. Vendar so pri zbiranju in dopolnjevanju gradiva za to področje z vsem razumevanjem in prijaznostjo šli na roko sednji zagrebški muzeji in sorodne ustanove JAZU. Kmalu je bilo gradivo izpopolnjeno v toliki meri, da so dejanja te zgodovinske tragedije na hrvaškem in slovenskem ozemlju enako tehtno prikazana. Razen bogatega in res zanimivega gradiva pa k popolnosti novega muzejskega oddelka

veliko pomaga tudi prostor, kjer je to gradivo razstavljeno. Dva obokana okrogla dvoja prostora v prvem nadstropju grajskega stolpa, kjer ni prav nobene simetrije in so kamniti zidovi debeli tudi do 4 metre, so najstarejši ostanki grajske arhitekture še iz 16. stoletja, torej iz stoletja, ko so kmečki panti na slovenskem ozemlju dosegli svoj višek. Ves ambient ustvarja vzdušje poznega srednjega veka in v ta edinstveni prostor je premišljeno in dogumno posebej zahtevah sodobne muzeologije postavljeno razstavno gradivo. Vsega na žalost v ne-

kaj vrsticah ni mogoče opisati. Z besedo namreč ni mogoče ustvariti tistega pietetnega in veličastnega vzdušja, ki nas zavlače, ko stojimo sredi teh mogočnih prostorov in si ogleujemo razstavljeno gradivo, ki nam govori o stavnih dejanjih in teži tragediji naših prednikov pred 400 leti. "Spoznavaj svoj kraj", ta klic naj velja posebno tsem šolskim vodstvom po Posavju, ki naj se čutiljo dolžna, da bo naša mladina videla na sodoben način prikazano in ponazorjeno vse tisto, o čemer smo se mi nekoč učili le iz knjig.

Kmečki meč iz XVI. stoletja - Iz zbirke Hrvaško-slovenski kmečki upor v novem oddelku Posavskega muzeja

Revija pevskih zborov v Brežicah

V nedeljo 24. aprila so imeli v Brežicah revijo pevskih zborov. Nastopili so pevski zbori vseh popolnih osnovnih šol iz brežiške občine. Na tekmovalju je strokovna komisija izbrala najboljšo pevsko zbor, ki se bodo pomerili s pionirskimi pevskimi zbori iz osemletnih šol ostalih posavskih občin. Na tem sektorju tekmovalju bodo izbrali najboljši pionirski zbor za mladinski pevski festival v Celju, ki bo meseca junija. Ni sicer še znano mnenje

strokovne komisije, prisotno občinstvo pa je kot najboljšo ocenilo pevsko zbor iz I. in II. osnovne šole Brežice ter iz osnovnih šol Globoko in Plišče. Vendar je treba pohvaliti pevovodje vseh nastopajočih zborov, ki so dokazali, da so v preteklem letu vložili mnogo truda za napredek pevskih kultur naših najmlajših. Za njihov trud so se jim prav pricrno zahvalili tudi njihovi učenci in jim podarili šopke nageljnov.

DOPIŠNA ŠOLA V LJUBLJANI razpisuje

vpis za borce, aktiviste, družbeno-politične delavce in otroke padlih borcev

V ODDELKE Z REDNIM POUKOM

pri Gozdarski srednji šoli v Postojni in ekonomskih srednjih šolah v Celju, Kopru, Kranju, Ljubljani in Mariboru. Solanje traja 2 leti.

Pogoj za vpis je dokončana osnovna ali njej ustrežna šola. Kandidati z nedokončano osnovno šolo se lahko vpišejo pogojno. Pogojno vpisani bodo postali redni slušatelji po uspešno opravljenih izpitih čez I. letnik.

Navodila in prijave za vpis lahko osebno dvignete ali pa pišete ponje na Dopisno šolo, Ljubljana, Likovarjeva 3, telefon 30-043. Izpolnjene prijave s prilogo (izpis iz matične knjige, overovljen prepis zadnjega šolskega spričevala) in s priloženo občinskega ali okrajnega odbora ZB oziroma občinskega ali okrajnega komiteja ZKJ, pošljite najkasneje do 10. junija 1960 Dopisni šoli, Ljubljana, Likovarjeva ulica 3

V Vukovcih na položaju

OD 28. APRILA DO 5. MAJA 1943

Od 28. aprila do 5. maja 1943 Spet smo se zagostili v dolini Kolpe. Položaj ni bil preveč rožnat. Na eni strani je tekla Kolpa, na drugi pa so bile italijanske postojanke v Starem trgu, Sinjem vrhu in v Vinici. Ker smo poslali proti vsem trem postojankam zasede, so bile naše moči hudo razcepljene. S sovražnikom se je spopadla le zaseda nad Sečjim selom pri Vinici. Trije Italijani, ki so nič hudega situč čofotali po Kolpi, so prišli tik pred zasedo. Seveda so fantje udarili po njih, da ni nobeden več prilezel na suho in jih je Kolpa sama odnesla v Vinico.

Po napadu naše zasede na Italijane so le-ti poslali iz Vinice večjo partuljo. Toda tudi te Italijane so tovariši iz zasede temeljito napodili, da so komaj odnesli zdravo kožo.

Danes smo odšli prvič po hrano s potrdili, ki nam jih je poslal Glavni štab. S temi potrdili se naša vojska zavezuje, da bo oblast po osvoboditvi v denarju izplačala vsoto, označeno v potrdilu. Hrano, živino in razne pridelke odkupuje komisija, v kateri so intendant, lastnik odkupljene potreščine in še dva tovariša.

Ko smo začeli potrdila uporabljati,

smo spoznali, da so jih revnejši kmetje sprejemali z večjim razumevanjem kot bogatini. Nekaj kmetič na Daljnjih njivah se nam je takole odrezal:

"Kar vzemite kravo! Bolje bo, da jo pojedete vi kot pa Italijani. Ti mi jo bodo, če bodo prišli sem, prav gotovo vzeli. Krave pred njimi ne morem skriti, ta listek bom pa že lahko!"

Drugi, zlasti premožnejši kmetje, pa so se upirali. Tako je začel neki premožnejši kmet vpiti in se pridušati:

"Vzemite kravo in še tele povrhu! Pred nami je raztrgal potrdilo in ga poteptal.

Mirko mu je odgovoril: "Ze prav, toda zapomni si, da si poteptal svojo lastno kravo!"

Na večer pred 1. majem je oddel skoraj ves bataljon pripravljat kresove, pevcy pa so se pripravljali za velik miting, ki ga je priredila brigada v Bojancih. Ostal sem kot bataljonski dežurni v Vukovcih in nisem bil deležen tistega veselja kot drugi tovariši. Videl sem le nekaj kresov na hrvaški strani in prav nad Vinico enega, ki je bil posebno mogočen.

Tovariši, ki so odšli v Bojanec, so se vrnili šele 1. maja okrog polnočja. Pripovedovali so o kresovih, ki so goreli na vsakem hričku okrog Maverlina in Semica, na Gorjančih in onstran Kolpe. Vsi so bili veseli in srečni. Na praznik dela so Italijani v postojankah molčali kot da jih sploh ni. Menda so čutili, da so kresovi znamenja prebujajočega se ljudstva. Popoldne so prišli k nam v goste tovariši iz Hrvaške in nam prinesli dve vreči tobaka. Starejši tovariši so z noži razrezali zlahtno travico, z užitekom puhali dim skozi nasmejana usta in zadovoljni pripovedovali, kako so pred leti praznovali ta delavski praznik. Mnogi med nami pa so ta 1. maj prvič občutili kot praznik delovnih ljudi.

V naslednjih dnevih smo posvetili največ časa vojaškim vežbam in političnim uram. Tovariši so se urili v zamujanju položajev, v metanju bomb, streljanju in drugih vojaških nalogah. Vojske so služili samo trije tovariši iz čete, bilo pa je več novincev, ki še nikoli niso imeli puške v rokah. Prav zaradi tega nas je poveljstvo poslalo v Vukovec. Vsak dan pa smo nalezeli na težave. Se vedno so bili namreč med nami tovariši, ki so si partizanstvo in našo borbo drugače predstavljali. Bili so celo taki, ki so prišli v partizane zaradi pustolovščin. Tik pred 1. majem smo obravnavali tri take primere. Dva tovariša smo zalotili pri kraji,

tretji pa je prekupeval s cigaretami. Vsi so dobili vojaški ukor z opominom. Kazen je po daljšem posvetovanju izrekel naš novi politkomisar brigade Janez Hribar.

Istočasno s pridobivanjem vojaškega znanja so se tovariši tudi politično izobraževali. Seznanjali so se z začetki in cilji naše borbe, z Osvobodilno fronto in njenim programom in z vlogo Komunistične partije v našem borb. Od tovariša Brkina sem dobil mnogo brošur in druge literature, ki jo je izdajal Glavni štab oziroma propagandni oddelček. Dobil val pa smo tudi literaturo iz drugih pokrajin in poročila o bojih vseh jugoslovanskih narodov. Med novejšimi brošurami, ki smo jih dobili v zadnjem času, sem tovarišem tolmačil brošuro "O slovenskih mejah". "Pri sestrah na jugu" in "Ali je vera res v nevarnosti?".

Cas v Učakovcih in Vukovcih sta dobro izkoristili tudi partijska in skolevska organizacija, ki sta se pomnožili z novimi zavodnimi in vdanimi borci. Midva z Aleksom, s katerim sva se zelo dobro razumela, sva imela kar precej dela. Seveda pa so nama pri tem pomagali tudi naši stari borci Olga, Roman, Aljoša, Matvez, Miran in drugi.

Odloček iz pravkar izišle knjige Hinka Bratožiča - "Dnevnik partizana" - Izdal Zavod "Borec", Ljubljana.

Praznik Šentierneja, Šentruperta in Dragatuša

Prebivalci naštetih krajev praznujejo tudi letos dvojno slavnost: dan dela in hkrati svoj krajevni praznik.

V ŠENTJERNEJU se bodo tudi letos spomnili ustanovitve Gorjanskega bataljona in množičnega odhoda domačinov v partizane, kar se je zgodilo 2. maja 1942. Krajevni praznik so zato že vsa zadnja leta povezovali s 1. majem. V soboto zvečer bo po trgu baklada, nato pa proslava v prosvetnem domu; mladina bo s kresovi pozdravljala dvojni praznik. V nedeljo zjutraj bo budnica krajevne godbe, ob 8. uri pa se bo začela povorka, v kateri bodo sodelovale vse gospodarske organizacije in društva. Sodelovala bo tudi KZ s traktorji in tako manifestirala napredek. Sledila bodo razna tekmovalna domača društva (kegljanje, odbojka in pod.). S prijetno zabavo na Prežek, kamor vabijo organizacije iz Orehovic, bo slavnost zaključeno.

ŠENTRUPERT z okolico vabi na slavnostno praznovanje 1. maja in krajevnega praznika, katerega so preložili s 28. decembra na 1. maj. Leta 1943 so za Dan dela enote Cankarjeve in Gubčeve brigade ter bataljon XIII. Proletarske brigade napadli belogardiistično postojanko v Šentrupertu. Krajevna organizacija ZB in ZVVI sta skupno s drugimi organizacijami in šolo poskrbeli za pester program. V nedeljo dopoldne bo pred spomenikom padlih borcev v Šentrupertu žalna svečanost, nato akademija v prosvetnem domu s sodelovanjem godbe na pihala in pevskega zbora.

DRAGATUŠ se spominja 5. maja in dveh obletnic: tiste iz leta 1935, ko so žandarji Jevtičevega režima streljali na zavedne kmete, ki so protestirali proti ponarejenim rezultata-

tom volitev in je padel kmet Gorše iz Sel. Devet let kasneje, 5. maja 1944, pa je sovražen vsled izdajstva kanonika Flajnika v Kočevju bombardiral Dragatuš in ga v treh nalezljivih popolnoma porušil. Mislili so namreč, da bodo uničili Glavnini štab NOV in POS, toda ta se je že nekaj dni prej preselil v drug kraj. — Letos bodo na sam krajevni praznik, 5. maj, začeli v Dragatušu kopati temelje za novo šolo, akademija v počastitev kraja praznika pa bo v soboto, 7. maja. Nastopili

bodo šolarji z recitacijami, mladinci z enodejanko MATI, pevski zbor odraslih, tamburaši in folkloristi. V nedeljo, 8. maja bo veliko zborovanje; govoril bo predsednik obč. odbora SZDL Franc Stajdohar. Po zborovanju bo prijetna zabava, kamor vabijo Dragatušani vse znance, prijatelje in tovaršice iz vojnih let.

Za 1. maj - v Orehovic!
Socialistična zveza v Orehovicah je zažvela. Vpisali smo

že 200 novih članov, pa se vpisovanje še nadaljuje. Novi odbor si je postavil nalogo, da bo SZDL res središče vsega dogajanja v Orehovicah. Za praznik delovnega ljudstva bo 1. maja na Prežeku prosta zabava. Že dopoldne bo v Orehovicah proslava, nato pa bo skupen odhod na Prežek. Za dobro in poceni postrežbo je poskrbljeno. Če bo lepo vreme pričakujemo veliko gostov, saj je Prežek znan kot izredno prijetna izletna točka v dolini gradov.

Pot je združila ljudi

O delu osnovne organizacije SZDL v Zalogu in Lokah pri Prečnici

Organizacija Socialistične zveze v vaseh Zalog in Loka pri Novem mestu je lani po večletnem mrtvulu spet zaživela. Ljudi je pritegnil poziv, naj sodelujejo pri popravilu že skoro neuporabne poti Češča vas—Zalog—Loka. Most preko Krke pri Zalogu bi prebivalcem močno skrajšal zdaj dolgo pot skozi Stražo ali Novo mesto. Pričeli so zbirati les in zdaj je treba most le še postaviti.

Enako je bilo s popravilom poti. Prebivalci so se radi odzvali: do zdaj so popravili 1 kilometer ceste, 400 metrov pa povsem obnovili. V drugi polovici marca je v nedeljskem prostovoljnem delu sodelovalo 172 članov SZDL. V 850 urah so naredili za 150.000 din vrednosti. Izkopali in premetali so 450 kubnih metrov zemlje ter opravili vsaj za 100 oddstotkov več kot najeti delavci.

Ko bodo dobili gramoz, bodo cesto posuli, da bo prevozna tudi za težja vozila.

Odmev uspehov pri popravilu ceste in zbiranju lesa za most je viden tudi v osnovni organizaciji SZDL. Ze lani so pripravili lepo proslavo dneva žena in otroke izmenadili z novoletno jelko. Proslava letošnjega 8. marca je bila še slovesnejša; v pestrem programu so seznanili žene z njihovimi

nalogami v bodočnosti, mladinci in pionirji pa so jih razveselili s kulturnim programom. Socialistična zveza je torej zaživela; precej zaslug za to ima sindikalna podružnica Opekarske Zaloge. Člani osnovne organizacije so sprejeli obširen program dela. Popravili bodo dve poti in olespali obe nasejši. Dosedanji uspehi so pokazali, da bodo sprejete naloge uresničili. D. J.

V Toplicah pridno delajo

Društvo Rdečega križa v Dol. Toplicah je na zadnji seji razpravljalo o krvodajalski akciji, ki bo potekala za naš teren v Straži letosnega poletja. Člani odbora se bodo potrudili, da bo pri oddaji krvi sodelovalo čimveč krvodajalcev. Društvo bo posebej posebno skrb tudi asanirali vasi in pripravljali, zlasti med mladino, naj ne pije alkoholnih pijač. Jeseni bo or-

ganiziralo vkuhanje sadja in z raznimi predavanji pojasnjevalo ljudem važnost zaščitenega cepiljenja proti nalezljivim boleznim. V povezavi z ostalimi množičnimi organizacijami bo RK sodeloval tudi pri proslavi 1. maja.

Zdravilišče Dolenjske Toplice se pridno pripravlja na otvoritev kopalne sezone v novem športnem bazenu. Dela pri olespavi parka okoli bazena lepo napredujejo. Pričeli so tudi popravljati vodovod, ker je bila sedanja vodovodna naprava zaradi preobremenitve električnega toka preslabša. Zgradili bodo tudi nov daljnovod, potem bo vode dovolj.

Dela pri regulaciji Sušice, s katerimi so morali jeseni zaradi dežja prekiniti, se bodo v kratkem nadaljevala. Upamo, da bo potok kmalu urejen in bo tako odstranjena velika hiba tega zdraviliškega in turističnega kraja. D. G.

Dolenjski fantje iz Novoga Sada

čestitajo za 1. maj vsem delavcem, delovnemu ljudstvu, naročnikom in bralcem Dolenjskega lista, zlasti pa mladini: Drago Prešeren, Martin Bele, Anton Robek, Franc Medle.

Pozdrav iz Makedonije

Dolenjski fantje, ki služijo vojaški rok v Kremenici, pozdravljamo vse Dolenjce, zlasti pa domače fante in dekleta, znanice in domače. Anton Mercina, Franc Rozina, Mirko Breč in Franc Prešeren.

Za Šentjanževce

Anton Kos, ki služi vojaški rok v Banatu, lepo pozdravlja vse Šentjanževce, zlasti pa domače in Simonu, ki mu je naročila Dolenjski list.

Srečanje z Bosno

Od krajev, važnih iz NOB, nas naštetje samo Bihač, Bosanski Petrovac in Drvar. Vsak vese, kaj je bil Drvar. Danes, 15 let po vojni, daje še vedno samo občina Bihač 11 milijonov letno za vojne sirote, pred nekaj leti pa je znašala ta vsota 50 milijonov dinarjev...

Povsod, kjer smo se ustavili, si sredi starega opazil, srečeval in doživljal silen, nezaustavljiv polet novega, modernega, naprednega Bosno.

Nema više stare Bosne! Oh, še je, še! Stara romantična Bosna se še vedno bori z novostmi. V mestih je staro romantiko zamenjalo nekaj novega — industrija. Delavci v začetku niso marali strojev, češ da jim bodo vzeli delo. Kjer so stroji ni treba ljudi. Danes že vedo, da jim je stroj prijatelj.

Bosna, za katero so včasih govorili, da je gospodarsko zaostala, da je brez bodočnosti, se razvija. Bosna je bila zapuščena, ne zaostala! Vsak ji je jermal in nič dajal. Bosna ima dovolj dragocenih bogastev, a se vedno nima dovolj ljudi, ki bi znali vse to pravilno izkoristiti.

V občini Bihač imajo zaenkrat le štiri inženjere (včasih niso imeli nobenega), študentov pa 120 strokovnjakov. V okraju so lani zgradili 60 šol, kar je več kot za časa Av-

V TEM TEDJU VAS ZANIMA

Čedenski koledar

Cetrek 28. aprila — Zivan Petek 29. aprila — Marmara Sobota 30. aprila — Katarina Nedelja 1. maja — Praznik dela Ponedeljek 2. maja — Zivana Tora 3. maja — Aleksander Sreda 4. maja — Florjan Cetek 5. maja — Mirana Petek 6. maja — Janez Sobota 7. maja — Stanislav Nedelja 8. maja — Viktor Ponedeljek 9. maja — Grez Tora 10. maja — Izidor Sreda 11. maja — Zica

PREKLETI

Preklicujeva, kar sva govorili o Turku Kristini iz Sel. V nedeljo, 8. maja, bo v dolini pri Zalcem vrhu 9. Preklicujemo vse, kar sem govoril v Vel. Podlujbna, ker je nerisno. Rozalija Gasper, Vel. Podlujben.

KINO

CRNOBELI: ... IV. in V. amer. barv. film ZBOGOM OROZJE. 4. V. sov. barv. film KOCUBEJ. 6. in 8. V. ameriški barv. film POSLEDNI LOV. 11. V. franc. film ZLOCIN IN KAZEN. DOL. TOPLICE: 30. IV. jugosl. barv. film POP CIRA IN POP SPIRA. 4. in 5. V. amer. barv. film PUSTOLOVŠINE PER DELICA. 7. in 8. V. amer. film PRINC IGARALCEV. 11. in 12. V. franc. film LJUBIMEC STARIH DAM. KOSTANJEVICA: 1. V. ameriški barv. film GORA. 4. V. franc. film BELEZNIKA MAJORJA TOMPSONA. 8. V. ital. film BELE NOCI. 11. V. sovjetski film DVOBOJ. METLIKA: 1. V. francoski film VELIKI MANEVRI. 4. V. češki film NA KONCNI POSTAJI. 7. in 8. V. franc. film SVET TISINE. 11. V. ROBIN HOOD AVANTUR. NOVO MESTO: KRKA: Od 29. IV. do 2. V. nemški film ROMAN NEKEGA GINEKOLOGA. Od 8. do 9. V. jugosl. film SAM. Od 10. do 11. V. slovenski film NE ČAKAJ NA MAJA. SEMIČ: 1. V. amer. barv. film AVANTURE DON JUANA. 8. V. amer. barv. film DO PEKLA IN NAZAJ. SENOVCI: 30. IV. in 1. V. argentinski film ANDALUZIJSKA LJUBEZEN. 4. in 5. V. franc. film LJUDJE BREZ VAŽNOSTI. 7. in 8. V. ital. film ODSEJ. 11. in 12. V. jugoslov. film TUJA ZEMLJA. SEVNICA: 30. IV. in 1. V. amer. barv. film BOSONOVA GROFIČA. 7. in 8. V. francoski film HERC. 11. V. utrjeni. VIDEM-KRŠKO: 1. in 2. V. amer. film PESEK UOJ JIME. 4. in 5. V. franc. barv. film TABAREN. 7. in 8. V. nemški barvni film KJE IN KAM. 8. V. češki in 9. V. franc. film VELIKA ILUZIJA. ZUZEMBERK: 1. V. češki barvni film KJE IN KAM. 8. V. češki film KRAKATIT

OBVESTILA

RAZPIS
Uprava za ceste LRS razpisuje delovni mesti pri Tehnični sekciji Novo mesto:
NOVO MESTO
V času od 18. do 28. aprila je bilo rojenih 18 dečkov in 15 deklet.
Poročili so se: Jože Malenšek, kmetovalec iz Semčica, in Ana Kambič, kmetovalka iz Frelg. Ivan Jaklič, delavec iz Dol. Straže, in Marija Bobnar, delavka iz Koroške vasi. Florjan Gazdova, trgovski pomočnik iz Birčne vasi, in Milena Blatnik, delavka iz Uršnih sel. Jože Rukša, delavec iz Kočevja, in Ana Kristan, tkalica iz Češke vasi.
Umrli so: Janez Mušič, kmet iz Dragovanje vasi, star 81 let. Karel Čretnik, upokojenec iz Vidma-Krškega, star 71 let. Ana Selko, delavka iz Daljnje vrha, stara 37 let.

IZ NOVOMEŠKE RODNOLJUBNE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Vera Mravinc iz Kanizarije — dečka, Ana Kupljenik iz Krškica — deklečko, Nada Horvat iz Buharjevca — deklečko, Marija Zagorac iz Dol. Stare vasi — deklečko, Marija Dragovan iz Grabrovo — deklečko, Ljudmila Senukovič iz Podboča — deklečko, Jožeta Pahinč iz Starh žag — deklečko, Danica Kováč iz Črnomlja — dečka, Ana Suštaršič iz Semčica — dečka, Fani Vintar iz Regerte vasi — dečka, Anica Vivotda iz Metlike — dečka, Nežka Juršič iz Igenca — dečka, Anica Kotar iz Dobrnica — dečka, Ana Brečar iz Homa — deklečko, Terezijska Lah iz Vapče vasi — deklečko, Jožica Vardjan iz Črnomlja — deklečko, Martina Mohorčič iz Draščev — deklečko, Katica Strumbelj iz Straže — deklečko, Boža Bukovec iz Trebnjega — deklečko, Anica Pezdirc iz Črnomlja — deklečko, Helena Butala iz Zemlja — deklečko, Marija Gazdova Hriba — deklečko, Anica Saje iz Kamanja — deklečko, Anica Skubic iz Celineca — dečka, Karolina Veselič iz Metlike — dečka, Stojan Vidmar in Lopatec — dečka, Terezijska Makše iz Dečje vasi — deklečko, Fanka Snelar iz Sel — dečka, Jožeta Zugej iz Dobravce — dečka, Sonja Plavec iz Pule — deklečko, Ivanka Sisk iz Dolge njive — deklečko.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Grmšek iz Dobnega — dečka, Marija

Službo dobe takoj

Službo dobe takoj: 4 trgovski pomočniki železninske ter ostale tehnične stroke, dva šoferja tovornih avtomobilov. Opremljena samska stanovanja priskrbljena. Pisemne ponudbe pošiljate takoj na naslov: Trgovsko podjetje »Universal«, Jesenice.

DOBER SKLADISČNIK

DOBER SKLADISČNIK dobri stalni mesto. Javite se osebno v Hotelu Metropoli v Novem mestu. DVE PARCELI ODDAM v najemu za kobiljo vena in ovate. Kastelec, Ragovo.

MIZARSKA DELAVNICA

MIZARSKA DELAVNICA TREB-NJE išče dva kvalificirana mizarška pomočnika, 1 nekvalificiranega in delavca za pručitev in knjigovodjo. Plača po tarifnem pravilniku. PRISJE, PRVORAZEDNO: frankonijske in rivanec, razpoložljiva Toplak Ivan P. Juršič, Cena 28 din. UGODNO PRODAJ 10 salomnih plošč 1,24 x 0,94 m, 40 centim. streešnikov, debelejših (35 x 35 cm) in 10 žebnikov, vse pripravno za kritje manjše strehe. Naslov: upravi lista.

NAJEMNO NUDIM

NAJEMNO NUDIM za eno leto vnaprej sistem, ki mi odstopi prazno sobico v okolici mesta. Naslov: upravi lista. (45-46) V SLUŽBO SPREMEMO kvalificirane ključavničarje in strugarje, voljaščne proste. Samsko stanovanje priskrbljeno. Nastop službe takoj. Plača po tarifnem pravilniku. »Kovinar«, Črnomelj. PRODAJ MOTORNO KOLO 175 ccm, registrirano za leto 1960, starejši tip. Zanja vas 3 pri Novem mestu.

OBVESTILA

Uprava za ceste LRS razpisuje delovni mesti pri Tehnični sekciji Novo mesto:

GIBANJE PREBIVALSTVA

Zorko iz Šentienarta — deklečko, Marija Gramoz iz Strančice — dečka, Anica Koman iz Vučkovega sela — dečka, Antonija Požun iz Dolskega — dečka, Pavla Kurešević iz Laduca — dečka, Stefanija Zorko iz Pradolca — dečka, Marija Arh iz Štrnega rebra — dečka, Vera Pirnat iz Zg. Pohance — deklečko, Terezijska Korber iz Krškica — dečka, Rozica Lapuh iz Pripiš — dečka, Marija Petrovič iz Brednje — dečka, Ana Zam iz Nemške gore — dečka, Marija Urek iz Sp. Starega grada — deklečko, Marija Markovič iz Senkova — dečka, Stefanija Prošeniček iz Čemehovca — dečka, Katica Magdič iz Trstenika — deklečko.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoč v novomeški bolnišnici: Branko Suštaršič, sin posestnika z Jame, je padel s kolesa in si poškodoval glavo. Alojz Macedoni, mizar iz Brčljina, si je na krotki šari poškodoval prst doma; roke: Franca Skrajneca, sina kmetu z Čužnje vasi, je mati pri delu po nesreči sunila z vilama. Alojz Kastelic, mizar iz Gradaca, je padel z motorja in si poškodoval glavo. Francka Husič, hči posestnika iz Purge, je doma padla in si poškodovala levo roko. Mihaela Erman, hči kmetu iz Širovnice, je padla po stopnicah in si poškodovala glavo. Avguštin Uršič, posestnik iz Škrlijeva, je padel z voza in si poškodoval glavo in desno roko. Janeca Zupančič, sina kmetu iz Preske, je krava vrgla po tleh in mu poškodovala glavo. Nada Madle, hči posestnika iz Otovca, je padla in si poškodovala desno roko.

Brežiška kronika nesreč

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoč v brežiški bolnišnici: Fric Gračner, ključavničar iz Krškega, si je poškodoval nogo pri delu. Siemonek Franca, delavec s Polkeka, je nekdo napadel in mu prizadel težje poškodbe. Nikolič Antonu, delavcu iz Sevnice, so vagončki v tovarni stanih iz Slivnice, desno nogo. — Ivan Gaburčič z Senovega si je pri padcu s kolesa zlomil desno roko. Alojza Bljajka, upokojenca z Vel. Trna, je zasulo v kamnolomu, pri čemer je dobil težje poškodbe.

Raka napreduje

NOV TELEVIZOR

Minuli teden je Kmetijska zadruga s pomočjo vseh množičnih organizacij nabavila televizijski sprejemnik. Ko je prišel v vas, so ga vsi ogledovali in kaže, da bo dobro služil svojemu namenu. Naš ponos je še toliko večji, ker je ta televizor eden največjih in najkvalitetnejših v naši občini.

STANOVANJSKI BLOK ZA UČITELJE

Velika dejavnost se je začela tudi z gradnjo učiteljskega stanovanjskega bloka, ki je v tem kraju res nujen potreben. Prebivalstvo je to z razumevanjem sprejelo na znanje in prispevalo les za gradnjo.

PROSVETNO DRUŠTVO

Lani je prosvetno društvo lepo začelo ob izredno uspešni upravitelji Nušičevega »Pokojnika«, s katerimi si je dramska skupina ustvarila na Raki in v bližnjih krajih velik ugled in žela obilo priznanj. Za 1. to tradicijo letno niso mogli nadaljevati, ker je mnogo mladih ljudi odšlo v svet in je primanjkovalo sposobnega kadra.

SOLSKA MLADINA

Zadnje dni je prijetno presenetila solska mladina, ki je z uspehom zaigrala veseloigro »Jeziki doktor Petelin«. Čisti dobiček bodo učenci porabili za eksterkurzo po Sloveniji in severnem Primorju. Ves učiteljski kolektiv je nanje ponosen in jim skuša v vsem pomagati. Milko Vahčič

VEČERNA ŠOLA ZA ODRASLE

Večerna šola za odrasle je pokazala, da se pomena izobraževanja prebivalstvo v polni meri zaveda. Zaključni izpiti so dokazali, da je bil pouk kakovosten, zato so bili uspehi temu primerni.

MLADINSKI KLUB

V novo osnovanemu klubu ima mladina svoje sestanke, prireditve in zabave. Število članov v organizaciji se je v zadnjih mesecih podvojilo in

Novomeška kronika

Novo mesto za 1. maj. Delovni kolektiv nekaterih večjih in manjših podjetij bodo pripravili izložbo, v katerih bodo z grafikoni in s slikami prikazali vzpon podjetja v času 10-letnega delavskega upravljanja in svoje izdelke.

bodo krajsali čas v zimi, pa tudi v deževnih dneh. Živilski trg je bil v ponedeljek pred prvim majem zelo dobro založen. Dobliti je bilo vsega: jajca po 14 din, solato po 30 din merica, špinačo prav tako 30 din merica, orehe po 180 din firkl, peteršilj v šopkih po 10 din, razno južno zelenjavo, vse vrste semen, rože, rdečo redkev po 10 din šopek, čebulo po 40 din kg, volnene izdelke, okrasne predmete in lesene igrače. Tudi drva so že začeli voziti na trg — po 2400 do 2500 din meter.

V soboto zvečer bo ob 19. uri na Glavnem trgu miting z govorom in krajšim spredom, nato pa bo igrala godba JLA. Po okoljskih hribih bodo prizgali kresove, okoli katerih se bo razvilo prvomajsko rajanje. Kulturni program s prosto zabavo ob 20.30 uri bo tudi na Loki.

Novomeški delovni kolektivni so v akciji za olespavo mesta za 1. maj in za Zlet bratstva in enotnosti opravili mnogo prostovoljnih ur. Posebej se je izkazal kolektiv Tovarne zdravil Krka, ki se je delu odzval 100%, dalje Pionirjevci in uslužbenci Okrajnega ljudskega odbora in Direkcije za ceste. Slabo pa se je izkazal železničarski kolektiv, ki je po številu močnejši od mnogih drugih, pa je poslal le štiri zastopnike na delo.

Pionirski hišni svet v blokih na Znančevih njivah je zadnje čase spet zaživel. Otroci se pridno pripravljajo na prvomajsko proslavo, ki jo bodo priredili za stanovalce blokov; organizirani so tako, da večji pazijo manjše pri igri, razen tega pa zbirajo prostovoljne prispevke za projektor in filme, ki jih bodo predvajali vsak teden. Filmi bodo poučne vsebine in jim

Gibanje prebivalstva: rodila je Marija Rebernik iz Jebebove 14 — deklečko. Poročili so se: Rudolf Rifelj, šofer iz Smihela, in Veronika Žagar, uslužbenka iz Kristanove 15. Janez Segedin, šofer iz Kostialove ulice, in Rafaela Krušič, trgovska pomočnica iz Dol. Toplic.

MLADINA: ŽE NAD 6.000 DELOVNIH UR ZA UREDITEV NOVEGA STADIONA!

Niti slabo vreme ne vpliva na razpoloženje mladine Novega mesta, da ne bi z največjim poltom delala pri dokončni ureditvi športnega stadiona. Dan za dnevom srečujejo mlade ljudi, ki grede veselo preko lesenega mostu na Loki, nazaj grede pa nekoliko utrujeni. Res je, dnevi neverjetno hitro bežijo. Če pregledamo dosedanje delo pa vidimo, da je prispevale mladike precejšnje. Do 28. aprila je bilo opravljenih na stadionu 4713 delovnih ur, razen tega pa je še mladina iz JLA prispevala 1332 ur. Dostojni je opravljeno 6065 delovnih ur, kar je že precejšen prispevek. Zlasti je treba pohvaliti prosvetne delavce, ki delajo skupno z mladino. Ne bi mogli točno reči kolikšen delež bo prispevala mladina iz naših srednjih šol, delovnih kolektivov in JLA. Lahko pa smo veseli. Delovni učinek bo velik in s tem bo naša mladina opravila za vsega izpolnila bo dano besedo. S tem bo pomagala sebi in vsem mladim pionirjem, ki bodo dobili športni park, kakršnega mladina

Pozdrav domačim

Tone Zidar, ki služi vojaški rok v Strumici prav lepo pozdravlja svoje, prijatelje in prijateljice, ki se jih često spominja.

Za krajevni praznik

5. MAJ čestitajo vsem prebivalcem

DRAGATUŠA

Kmetijska zadruga DRAGATUŠ KRAJEVNI ODBOR Osnovna organizacija ZK Osnovna organizacija SZDL Osnovna organizacija 7B Osnovna organizacija ZVVI Osnovna organizacija ZROP Prosvetno društvo »OTON ZUPANČIČ« GASILSKO DRUŠTVO

Fantje iz Prištine

pozdravljajo svoje domače, vse znanice in prijatelje ter kolektiv Dolenjskega lista, želeč jim še nadaljnjih uspehov pri delu. V imenu vseh Rud Uč iz Šentruperta.

iz Sombora

Ze dalj časa prejemamo vaš tednik. Prav veselimo se ga, ker nam prinese mnogo novic od doma. Vaškokrat vsega preberemo in se veselimo nad

uspehom in napredkom domačih krajev. Lepo vas pozdravljamo, kakor tudi vse domače, bralce našega lista in vse Slovence, ki so pri vojakih: Jože Pečak, Jernej Pekoč, Anton Plut, Feliks Zupančič, Stanko Sintič, Drago Poljanec, Milan Vodopivec, Marko Šurla, Matija Vidic, Stane Hočevar, Jože Drnač, Dino Dular, Rajko Robek in Jože Colarič, so nam pisali fantje iz Sombora.

Gostinsko podjetje Črnomelj

čestita vsem delovnim ljudem za 1. MAJ, zlasti pa Belokranjcem in svojim gostom ter se jim še nadalje priporoča!

NUDIMO TOPLA IN MRZLA JEDILA, IZBRANA VINA IN OSTALE PIJAČE!

»ŽITO«

LJUBLJANA
SKLADISCE
NOVO MESTO
ISKRENO POZDRAVLJA SVOJE ODJEMALCE IN DOBAVITELJE TER OSTALO DELOVNO LJUDSTVO IN ČESTITA ZA 1. MAJ — PRAZNIK DELA!

Okrajni ljudski odbor NOVO MESTO

Okrajni odbor Socialistične zveze — Okrajni komite ZKS —
Okrajni odbor Zveze borcev — Okrajni komite LMS —
Okrajni odbor Zveze ženskih društev — Okrajni odbor
ZROJ — Okrajni Sindikalni svet — Okrajni odbor ZVVI —
in vodstva vseh drugih organizacij in društev novo-
meškega okraja

posiljajo tople tovariške prvomajske pozdrave vsem
delavcem, kmetom, ljudski inteligenci, mladini in
ženam, vsem nekakšnim borcem za svobodo in
skitvost našega okraja! Pozdrav oboježenim silam
FLEJ! Pozdrav vsem delovnim ljudem naše so-
cialistične domovine!

Velika zmaga delavskega razreda naše domovine vzbujajo upravičeno
obudovanje po vsem svetu, nas pa zadožujejo, da vztrajamo na tej poti
in se borimo za nove uspehe v proizvodnji, gospodarstvu, kulturi, prosveti,
zdravstvu in na vseh drugih področjih našega življenja! Ob PRVEM MAJU
se s ponosom odramo na čistej prehojeno pot, polni novih bednih sklepov,
da bomo z usmihi, enotni in strupeni v vseh Socialistične zveze,
nadaljevali izgradnjo socializma v našem okraju

**Naj živi solidarnost
proletariata vsega sveta!**

Naj se krepi in razvija enotnost jugoslovan-
skih narodov in bratska skupnost naših
delovnih ljudi v skupnih naporih za zgra-
ditev socializma, za mir in enakopravno
sodelovanje vseh narodov sveta!

Za 1. maj čestita in se
priporoča
GAZVODA JOZE
MIZARSTVO
GOTNA VAS

MESARIJA
NOVO MESTO

pozdravlja svoje stran-
ke in jim čestita za
1. MAJI

Vsem svojim in
delovnim ljudem čestita
za Praznik dela
KMETIJSKA ŠOLA
G R M
NOVO MESTO

Za delavski praznik
1. MAJ čestita vsem
delavcem, cestarjem,
cestnim nadzornikom
in uslužbencem in jim
želi veliko uspeha pri
nadaljnem delu

KOLEKTIV
SPLOŠNE
BOLNIŠNICE

NOVO MESTO
ČESTITA ZA PRAZ-
NIK DELA VSEMU
DELOVNEMU LJUD-
STVU!

VEDNO SVEŽE MESO IN PRVO-
VRSTNE MESNE IZDELKE NUDI
SVOJIM ODJEMALCEM PODJETJE
MESOIZDELKI — MOKRONOG

TER ČESTITA ZA 1. MAJI

DIREKCIJA
ZA CESTE
OLO NOVO MESTO

SVOJIM STRANKAM
ČESTITA IN SE JIM
ŠE NADALJE
PRIPOROČA

SPLOŠNO
TRGOVINSKO
PODJETJE
ČRNOMELJ

KMETIJSKA ZADRUGA
KOSTANJEVICA NA KRKI

S SAMOSTOJNIMI OBRATI VINSKA KLET IN
POSESTVO POZDRAVLJA OB PRAZNOVANJU
PRVEGA MAJA VSE SVOJE ODJEMALCE, DO-
BAVITELJE IN POSLOVNE PRIJATELJE!

Tovarna šivalnih strojev MIRNA
NA DOLENJSKEM

PRIPOROČA SVOJE IZDELKE IN TOPLO ČESTITA ZA PRAZNIK DELA
VSEM DELAVCEM, USLUŽBENCEM IN STROKOVNJAKOM!

Krka tovarna
zdravil
NOVO MESTO

čestita za 1. MAJ — Praznik dela, vsem delov-
nim kolektivom in posameznikom!

NOVOLES

DOLENJSKA LESNA INDUSTRIJA

Novo mesto

z obratom
vezanih plošč v STRAŽI

IZDELUJE: LESNO GALANTERIJU, DROBNO POHLI-
ŠTVO, MASIVNI IN LAMEL PARKET, VEZANE PLOŠČE,
FURNIRSKE ŠIVANE ZABOJE IN RAZNI REZAN LES.

PRVI MAJ POZDRAVLJAMO Z MNOGIMI NOVIMI
USPEHI! DOSEGLI SMO JIH VZLIC OGROMNIM
TEŽAVAM, KER SMO BILI TRDNO ZDRUŽENI V
VSEH NAŠIH NAPORIH ZA ZGRADITEV NOVEGA,
SREČNEJŠEGA ŽIVLJENJA!

VSEM SVOJIM DELAVCEM IN USLUŽBENCEM IN VSEM OSTALIM
DELOVNIM LJUDEM VOŠČIMO ZA NAŠ NAJVEČJI PRAZNIK —

1. maj!

VELIKE ZMAGE DELAVSKEGA RAZREDA NAŠE DOMOVINE VZBUJAJO UPRAVIČENO OBUČDOVANJE PO VSEM SVETU, NAS PA ZADOLŽUJEJO, DA VZTRAJAMO NA TEJ POTI IN SE BORIMO ZA NOVE USPEHE V PROIZVODNJI, GOSPODARSTVU, KULTURI, PROSVETI, ZDRAVSTVU IN V VSEH DRUGIH PODROČJIH NAŠEGA ŽIVLJENJA!

Občinski ljudski odbor Metlika

Občinski komite ZKS — Občinski komite LMS — Občinski sindikalni svet — Občinski odbor ZROJ — Občinska gasilska zveza — Občinski odbor SZDL — Občinski odbor ZB — Občinski odbor ZVVI — Občinski svet Svobodo — Občinski odbor Društva prijateljev mladine

1. MAJ, mednarodni praznik dela, POZDRAVLJAJO:

KMETIJSKA ZADRUGA BIRČNA VAS

ODKUPUJE KMETIJSKE PRIDELKE, LES, ŽIVINO, PRAŠICE IN TRGUJE Z REPRODUKCIJSKIM MATERIALOM SVOJIM STRANKAM, ZADRUŽNIKOM IN OSTALIM KMETOVALCEM ČESTITA ZA 1. MAJ!

ODKUPUJEMO VSE KMETIJSKE PRIDELKE, ŽIVINO, LES, SVINJSKE KOŽE! RAZPOLAGAMO S STROJNIM PARKOM ZA OBDELAVO ZEMLJE! VABIMO KMETOVALCE NAJ Z NAMI POGODBENO SODELUJEJO!

Kmetijska zadruga Vinica

ZADRUŽNIŠTVO — SEMELJ
NAPREDKA NA VASII

TOČILNICA VINIŠKA KLET

VINICA

IMA STALNO
NA ZALOGI
PRVOVRSTNA
DOMAČA IN
SORTNA VINA!

CENJENIM STRANKAM
ISKRENE ČESTITKE ZA
1. MAJ!

VINO

Občinski ljudski odbor ČRNOMELJ

Občinski komite ZKS — Občinski komite LMS — Občinski sindikalni svet — Občinski odbor SZDL — Občinski odbor ZB — Občinski odbor ZVVI — Občinski odbor ZROJ — Občinski svet Svobodo in prosvetnih društev — Občinska gasilska zveza — Občinski odbor DPM

POZDRAVLJAJO PRVI MAJ, VELIKI PRAZNIK DELOVNIH LJUDI NAŠE DOMOVINE IN VSEGA SVETA! — DELU ČAST IN OBLASTI!

Splošno
predelovalno
podjetje

»LIPA«
PREKOPA

ČESTITA
VSEM
DELOVNIM
LJUDEM
ZA 1. MAJ!

KMETIJSKA ZADRUGA ČREŠNJEVEC

SE PRIPOROČA ZA ODKUPE KMETIJSKIH PRIDELKOV, LESA, ŽIVINE, PRAŠICEV IN ZA NAKUPE V TRGOVINI Z MESANIM BLAGOM!

SVOJIM ODJEMALCEM, KMETOM IN OSTALEMU PREBIVALSTVU ISKRENO ČESTITA ZA 1. MAJ!

Brežice — Klet METLIKA

PRIPOROČA BOGATO IZBIRO RAZNIH PRVOVRSTNIH VIN IN SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAM ZA 1. MAJ!

Lesno predelovalno podjetje Metlika

Z MIZARSKIM OBRATOM V GRADACU, ZAGO NA SUHORJU IN OBRATOM ZA PREDELAVO LESA IN LESNE GALANTERIJE — POZDRAVLJA ZA 1. MAJ VSE SORODNE KOLEKTIVE IN JIM ZELI PRI DELU SE MNOGO USPEHOV!

Odkupujemo vse kmetijske pridelke, zelišča, živino in les in se priporočamo svojim dobaviteljem in odjemalcem!

ZA 1. MAJ POZDRAVLJAMO IN ČESTITAMO VSEM ZADRUŽNIKOM, KOOPERANTOM IN OSTALEMU PREBIVALSTVU, ŽELEČ JIM SE MNOGO DELOVNIH USPEHOV!

Kmetijska zadruga Gradac

KMETIJSKA ZADRUGA SUHOR

NAJ ŽIVI 1. MAJ — KI GA PETNAJSTO LETO PROSLAVLJAMO V SVOBODNI JUGOSLAVIJI!

SVOJIM STRANKAM NUDIMO USLUGE HITRO, SOLIDNO IN POCENI!

Mizarско podjetje DOBOVA

ČESTITA VSEM DELAVCEM, KMETOM IN USLUŽBENCEM V SPODNJEM POSAVJU ZA 1. MAJ!

POZDRAVLJA VELIKE USPEHE SOCIALISTIČNE GRADITVE V NAŠI DOMOVINI IN ČESTITA VSEM KOLEKTIVOM IN POSAMEZNIKOM V OKRAJU ZA MEDNARODNI PRAZNIK DELA!

ZA 1. MAJ ČESTITAJO

OBRтна PODJETJA V METLIKI

Kovaško podjetje — Šiviljsko podjetje — Pekarija — Foto — Kino — Mestna klavnica

IN SE PRIPOROČAJO

Agroservis Brežice

POZDRAV VSEM KOLEKTIVOM V SPODNJEM POSAVJU, BELI KRAJINI IN NA DOLENJSKEM!

VELIKI USPEHI V RAZVOJU SOCIALISTIČNE DEMOKRACIJE, INDUSTRIJE, KMETIJSTVA, ŽIVLJENJSKE RAVNI IN ZNANSTVENIH DOSEŽKOV, SO MEJNIKI NA NAŠI POTI V SOCIALIZEM — ZATO SE JIH VESELE VSI DELOVNI LJUDJE NOVE JUGOSLAVIJE!

Splošno mizarstvo

Dvor pri Žužemberku

Pečarija Gradac

POZDRAV DESELETNICI DELAVSKIH SVETOV! PRVI NA SVETU SMO V PR. KSI MILIJONOV NAŠIH DELOVNIH LJUDI URESNICILI ZGODOVINSKO GESLO: TOVARNE DELAVCEM!

Splošno trgovsko podjetje METLIKA

S PODRUŽNICAMI V METLIKI, GRADACU, PODZEMLJU IN RADOVICI ČESTITA ZA MEDNARODNI PRAZNIK DELA — 1. MAJ VSEM SVOJIM DOBAVITELJEM, ODJEMALCEM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM IN SE JIM SE NADALJE PRIPOROČAI!

VSE SILE ZA BOLJŠE IZKORISČANJE ZEMLJE!

Kmetijska zadruga Cerklje ob Krki

ODKUPUJE KLAVNO IN PLEMENSKO ŽIVINO, LES, VINO, PRAŠICE IN VSE POLJSKE PRIDELKE. — KMETOVALCEM NAŠEGA PODROČJA NUDIMO KVALITETNO STROJNO OBDELAVO IN REPRODUKCIJSKI MATERIAL!

»BETI« BELOKRANJSKA TRIKOTAŽNA INDUSTRIJA

IZDELUJE MOŠKO IN ŽENSKO TRIKOTAŽNO PERILO TER ZAVESE.
POZDRAV VSEM ORGANOM DELAVSKEGA UPRAVLJANJA V NAŠEM OKRAJU!
KREPIMO, SPOPOLNJUJMO IN NADALJE RAZVIJAJMO DELAVSKE SVETOVE IN VSE DRUGE SAMOUPRAVNE ORGANE PROIZVAJALCEV!

Komunalna banka NOVO MESTO

OB PETNAJSTEM PRAZNOVANJU 1. MAJA V SVOBODNI JUGOSLAVIJI ISKRENO POZDRAVLJAMO VSE DELOVNE KOLEKTIVE V PODJETJIH IN USTANOVAH, VSE DELAVCE IN USLUZBENCE, KAKOR TUDI OSTALO PREBIVALSTVO NOVOMEŠKEGA OKRAJA IN JIM ČESTITAMO ZA NAŠ NAJVEČJI PRAZNIK — PRAZNIK DELA!

VLGAJTE SVOJE PRIHRANKE PRI KOMUNALNI BANKI NOVO MESTO! NUDIMO 5 ODSOTKOV OBREŠTI! TAJNOST VLOG ZAJAMCENA!

Krojaško podjetje

»KROJAČ«

NOVO MESTO

IZDELUJE PO MERI
MOŠKE OBLEKE
IN ŽENSKE PLEŠČE
TER NUDI SOLIDNO
IN MODERNO
KONFEKCIJO!

TRGOVSKO PODJETJE

„GORJANCI“ ŠENTJERNEJ

POZDRAVLJA VSE SVOJE ODJEMALCE IN DOBAVITELJE TER SE JIM SE NADALJE PRIPOROČA!

VSEM PREBIVALCEM DVORA IN OKOLICE IN VSEM SVOJIM STRANKAM ČESTITA ZA 1. MAJ — PRAZNIK DELA

TRGOVSKO PODJETJE

„SUHA KRAJINA“ DVOR

POZDRAVLJA VSE DELAVCE IN USLUZBENCE V GRADBENIH KOLEKTIVIH, KAKOR TUDI VSE OSTALE DELOVNE LJUDI NAŠE DOMOVINE IN JIM ISKRENO ČESTITA K DOSEŽENIM USPEHOM V IZGRADNJI SOCIALIZMA IN BOLJŠEGA ŽIVLJENJA DELOVNIH LJUDI!

Delovni kolektiv

ELEKTRARNE BRESTANICA

Čestita za Praznik dela vsem delovnim ljudem!

SVOJE USLUGE
PRIPOROČA

MIZARSKA
DELAVNICA

BROD

pri Novem mestu

IN ČESTITA ZA 1. MAJ!

Radioservis

NOVO MESTO

PRIPOROČA
SVOJE USLUGE
IN ČESTITA
VSEM
DELOVNIH LJUDEM
ZA 1. MAJ!

Naš pozdrav 1. MAJU —
mednarodnemu
prazniku dela!

Živel 1. MAJ —
Praznik dela!

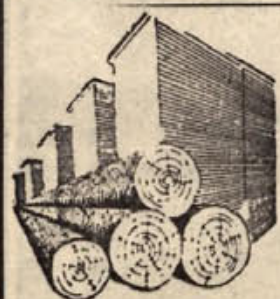

POZDRAV PRVEMU MAJU — VELIKEMU
PRAZNIKU DELOVNIH LJUDI NAŠE DOMOVINE
IN VSEGA SVETA!

Občinski ljudski odbor SEVNICA

Občinski komite ZKS — Občinski odbor SZDL
— Občinski komite LMS — Občinski odbor
ZROP — Občinski sindikalni svet

Belokranjsko gradbeno podjetje CRNOMELJ

GOZDARSKO LESNA POSLOVNA ZVEZA NOVO MESTO

SE BAVI Z GOJITVIJO GOZDOV IN PRODAJO LESA TER POZDRAVLJA ZA 1. MAJ VSE GOZDNE DELAVCE, ZELEC JIM NADALJNIH DELOVNIH USPEHOV!

ZA 1. MAJ POZDRAVLJAMO
VSE DELOVNO LJUDSTVO FLRJ!

KLAVNICA IN
MESARIJA

Črnomelj

MESTNI
VODOVOD
ČRNOMELJ

INDUSTRIJA
OBUTVE

NOVO MESTO

pozdravlja vse sorodne
kolektive, katerim želi
novih uspehov v so-
cialistični graditvi!

Izdelujemo moške, otro-
ške, ženske čevlje v flex
lepljeni in zbiti izdelavi
ter gozjerje in delovne
čevlje!

ČESTITKAM ZA 1. MAJ
SE PRIDRUŽUJEJO:

MIZARSKA
DELAVNICA

TREBNJE

☆

KROJAŠKO
PODJETJE

TREBNJE

☆

ČEVLJARSKO
PODJETJE

TREBNJE

☆

OBČINSKA
ŽAGA

TREBNJE

☆

PEKARIJA

TREBNJE

ELEKTROINSTALACIJA — MEHANIKA — AVTO
ELEKTRIKA — VSA SERVISNA POPRAVILA!

ELEKTROTEHNIČNO
PODJETJE
NOVO MESTO

ČESTITA ZA 1. MAJ IN SE PRIPOROČA SVOJIM
STRANKAM!

ODKUPUJEMO VSE VRSTE KMETIJSKIH PRIDELKOV, ZDRAVILNA ZELIŠČA,
OLJARICE, ŽIVINO, PRAŠIČE, LES IN NUDIMO USLUGE STROJNEGA ODSEKA.
PRODAJAMO REPRODUKCIJSKI MATERIAL, SEMENA IN ZASČITNA SREDSTVA!

KMETIJSKA ZADRUGA ŠKOCIJAN

pri Novem mestu

se priporoča in čestita vsem kooperantom, članom zadruga
in vsem naprednim kmetovalcem na svojem območju!

HOTEL OTOČEC pri Novem mestu

NUDI CENJENIM GOSTOM RAZNA GOTOVA JEDILA IN PO NAROČILU TER PRVO-
VRSTNA DOMAČA IN SORTNA VINA!

POZDRAVLJAMO VSE KOLEKTIVE IN POSAMEZNIKE V NAŠEM OKRAJU IN JIM
ZELIMO PRIJETNO PRVOMAJSKO PRAZNOVANJE!

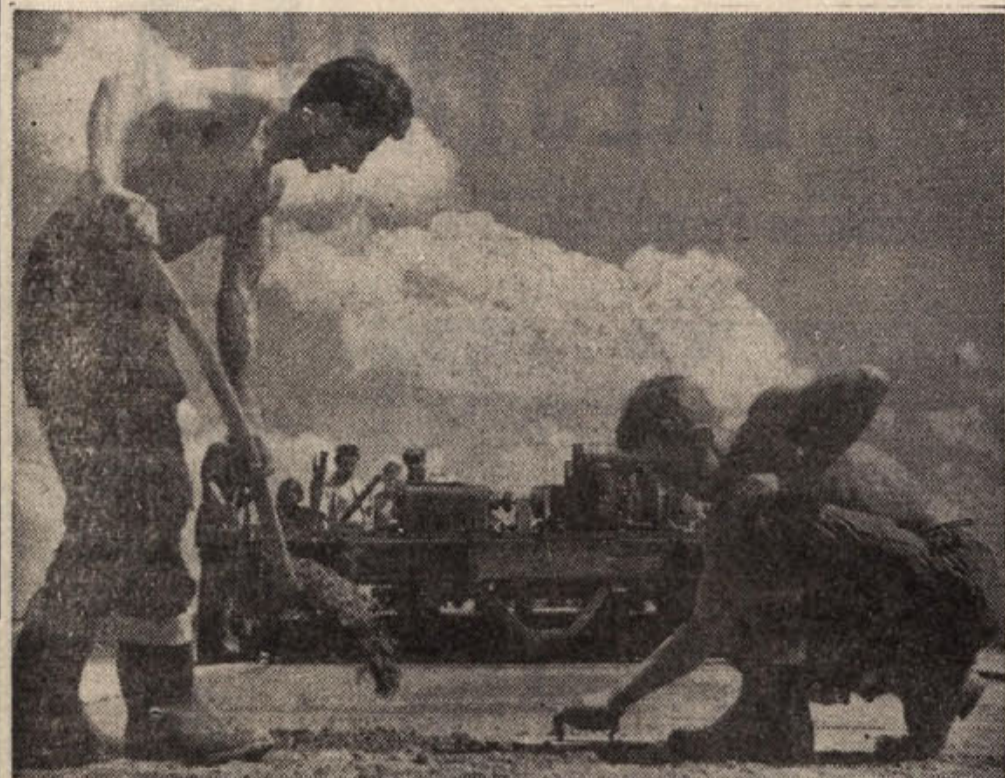
Pozdrav desetletnici delavskih svetov! Pozdrav
1. MAJU — mednarodnemu prazniku dela!
Pozdrav vsem rudarjem in njihovim svojcem!

Rudnik rjavega premoga SENOVO

SINDIKALNA PODRUŽNICA
RUDARJEV SENOVO in
RUDNIŠKI KOMITE ZK SENOVO

PRVOMAJSKI POZDRAV VSEM GOZDNIM DELAVCEM, USLUŽBENCEM IN STROVOVNJAKOM!

Gozdno gospodarstvo Brežice

VAŠIM ODJEMALCEM
SE SE NADALJE
PRIPOROČA

SPLOŠNO TRGOVSKO PODJETJE

DOBOVA
pri Brežicah

IN JIM POŠILJA
ISKRENE PRVOMAJSKE
POZDRAVE!

IEV LJUBLJANA

obrat
UPORI ŠENTJERNEJ IN
KONDENZATOR SEMIČ

ČESTITAJO ZA 1. MAJ IN POZDRAVLJAJO VSE KOLEKTIVE V OBČINI,
ZELEČ JIM SE NADALJNIH USPEHOV V IZGRADNJI SOCIALIZMA IN
BOLJŠEGA ŽIVLJENJA DELOVNIH LJUDI!

PRVI MAJ POZDRAVLJAMO Z NEŠETIMI NOVIMI USPEHI! PRIZADEVALI PA
SI BOMO SE V NAPREJ ZADOVOLJITI SVOJE ODJEMALCE IN JIM NUDITI
DOBRO IN SOLIDNO BLAGO PO ZMERNIH CENAH!

Trgovsko **OTOK KOSTANJEVICA**
podjetje
s poslovalnicami:
V PREKOPI, PODBOČJU, ŠUTNI IN ČERNEČI VASI

Trgovsko
podjetje

»PODGORJE«

mizarsko podjetje

ŠENTJERNEJ

pozdravlja velike
uspehe v razvoju sociali-
stične demokracije, indu-
strije, kmetijstva, življenjske
ravni, ki so mejniki
na naši poti v socializem!

NADOMESTNE DELE ZA AVTOMOBILE, MOTOR-
JE IN KOLESA NUDI

Avtotrgovina Krško

Hočevarjev trg št. 5 - Telefon 18

Pozdrav vsem organom
delavskega upravljanja v
našem okraju! Pozdrav
vsem delovnim kolektivom
v podjetjih in usta-
novah! Pozdrav vsem de-
lovnim ljudem naše do-
movine!

Živel 1. MAJ!

Trgovsko izvozno podjetje »VINO« BREŽICE

IMA NA ZALOGI ODLIČNA SORTNA VINA, KI
JIH ZELO CENLJO INOZEMSKI KUPCI!
Za 1. MAJ pozdravljamo vsa podjetja in kolektive
v Spodnjem Posavju!

»Ljudska potrošnja« Brežice

S POSLOVALNICAMI V BREŽICAH, LENARTU, CERKLJAH IN KRŠKI VASI ČESTITA
ZA 1. MAJ - MEDNARODNI PRAZNIK VSEH DELOVNIH LJUDI - VSEM SVOJIM
ODJEMALCEM IN DOBAVITELJEM!

1. MAJ, mednarodni praznik dela, POZDRAVLJAJO:

Za praznik dela čestita vsem kmetovalcem

KMETIJSKA ZADRUGA ŠENTJERNEJ

Odkupujemo vse kmetijske
pridelke, les, živino in
gozdne sadeže. Opravljamo
vse vrste uslug s kme-
tjskimi stroji!

Naj živi in se razvija
nerazdružna zveza de-
lavcev, kmetov in ljud-
ske inteligence v so-
cialistični FLRJ!

VSEM, KI Z ZADRUGO
POGODBENO
ALI KAKORKOLI
SODELUJEJO,
ČESTITAMO
ZA 1. MAJ!

KMETIJSKA ZADRUGA URŠNA SELA

Občinski ljudski odbor SENOVO

vse občinske množične organizacije

pozdravljajo prvi maj, ki ga petnajsto leto
proslavljamo v svobodni Jugoslaviji, ki so jo
ustvarjalni naporl resnično združenih narodov
naše socialistične skupnosti popolnoma pre-
obrazili!

Vsem občanom iskrene čestitke!

Kmetijska proizvajalna poslovna zveza Brežice

ČESTITA ZA 1. MAJ VSEM KMETIJSKIM ZADRUGAM IN NAPREDNIM
KMETOVALCEM NA SVOJEM OBMOČJU!

LANI SMO V KMETIJSTVU DOSEGLI MNOGO USPEHOV, LETOS PA MORAMO
PRAV TU NAREDITI SE ODLOČNEJŠE KORAKE, DA BOMO DVIGNILI KME-
TIJSKO PROIZVODNJO IN DOKAZALI POLNO VREDNOST UKREPOV, KI SMO
SE JIH LOTILI!

Kmetijska zadruga Semič

POZDRAV MEDNARODNEMU PRAZNIKU DELA!

ZA 1. MAJ ČESTITA VSEM SVOJIM
STRANKAM IN OSTALIM ČRNOMALJČA-
NOM IN BELOKRANJCEM

KNJIGARNA IN PAPIRNICA ČRNOMELJ

KMETIJSKO POSESTVO METLIKA

PROIZVAJA IN PRODAJA SADNE IN
TRSNJE SADIKE, SEMENSKO ŽITO, HMELJ
ITD. TER SE PRIPOROČA CENJENIM
STRANKAM TUDI V BODOČE IN JIM
ČESTITA ZA 1. MAJ!

GRADBENO PODJETJE

»SAVA«

VIDEM - KRŠKO

POZDRAVLJA ZA 1. MAJ VSE INVESTITORJE,
OSTALE STRANKE IN POSLOVNE PRIJATELJE
TER ČESTITA VSEM GRADBENIM DELAVCEM
ZA NJIHOV DELAVSKI PRAZNIK!

POSLOVNA ZVEZA ČRNOMELJ

POZDRAVLJAMO IN ČESTITAMO ZA DELAVSKI PRAZNIK VSEM
SORODNIM KOLEKTIVOM NAŠE STROKE, KATERIM ZELIMO
NOVIH USPEHOV V SOCIALISTIČNI IZGRADNJI!

»ZORA«

VSEM DELOVNIM LJUDEM V FLRJ, KOLEKTIVOM IN
POSAMEZNIKOM, ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA -
1. MAJ IN SE PRIPOROČAMO!

LESNA INDUSTRIJA ČRNOMELJ

Kmetijska zadruga DOBOVA

ODKUPUJE POLJSKE PRIDELKE, OPRAVLJA STROJNE USLUGE
IN PRODAJA REPRODUKCIJSKI MATERIAL!

SVOJIM ČLANOM IN ZADRUŽNIKOM POŠILJAMO PRVOMAJSKEPOZDRAVE!

Mizarska delavnica Semič

IZDELUJE
SOLSKO OPREMO
IN CEBELNE PANJE
TER OPRAVLJA
VSA MIZARSKA DELA
PO NAROČILU!

SVOJIM STRANKAM
SE PRIPOROČA
IN JIM ČESTITA
ZA 1. MAJ!

KMETIJSKA ZADRUGA

ŽUŽEMBERK in Sela-ŠUMBERK

POZDRAVLJATA OB PETNAJSTEM PRAZNOVANJU PRVEGA MAJA VSE SVOJE ČLANE, KOOPERANTE, ZADRUŽNIKE IN OSTALO PREBIVALSTVO NA SVOJEM OBMOČJU, ZELEC JIM SE NADALJNIH USPEHOV PRI DVIGU KMETIJSTVA V SUHI KRAJINI!

ZDRAVILIŠČE DOLENJSKE TOPLICE

NUDIJO CENJENIM GOSTOM TERMALNE KOPELI V ZAPRTIH BAZENIH, KOPELI V MODERNEM BAZENU NA PROSTEM, RAZEN TEGA PA PRVOVRSTNA TOPLA IN MRZLA JEDILA TER IZBRANE PIJACE.

OBISČITE NAS ZA 1. MAJ!

GRADBENO PODJETJE ŽUŽEMBERK

GRADI VSE VRSTE OBJEKTOV IN SE PRIPOROČA!

SKLEPI V KONGRESA SOCIALISTIČNE ZVEZE NAM KAŽEJO POT K SE VEČJIM USPEHOM NAŠE GRADITVE, ZATO JIH POZDRAVLJAMO IN SPREJEMAMO KOT NAPOTILO ZA NOVO DELO!

1. MAJ, mednarodni praznik dela, POZDRAVLJAJO:

KMETIJSKA ZADRUGA DOLENJSKE TOPLICE

REMONT PODJETJE MOKRONOG

OPRAVLJA VSA V STROKO SPADAJOČA DELA IN SE PRIPOROČA ZA NADALJNJA NAROČILA!

POZDRAV MEDNARODNEMU PRAZNIKU DELA!

NAPREJ ZA BOLJŠE ŽIVLJENJE!

KMETIJSKA ZADRUGA DOBRNIČ

Železniška postaja Trebnje

POZDRAVLJA IN ČESTITA ZA 1. MAJ VSEM SVOJIM ODJEMALCEM, POSLOVNIM PRIJATELJEM IN ZNANCEM!

ODKUPUJE VSE VRSTE KMETIJSKIH PRIDELKOV IN SE PRIPOROČA SVOJIM ODJEMALCEM IN DOBAVITELJEM TUDI VNAPREJ!

PRVOMAJSKE POZDRAVE POŠILJAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM NAŠE FLRJI!

MOŠKE IN ŽENSKÉ VOLNENE PLETENINE

PLETILNICE v DOBOVI

SO SI ŽE UTRLE POT NA VSA DOMAČA TRZIŠČA!

ŽIVEL 1. MAJ!

PEKARIJA DOLENJSKE TOPLICE

ČESTITA ZA 1. MAJ VSEM SVOJIM STRANKAM, KAKOR TUDI OSTALEMU PREBIVALSTVU TOPLIŠKE DOLINE IN SE ŠE NADALJE PRIPOROČA!

SVOJIM ODJEMALCEM ČESTITA ZA 1. MAJ — MEDNARODNI PRAZNIK DELA

TRGOVSKO PODJETJE STRAŽA

S POSLOVALNICAMI V TOPLICAH, VAVTI VASI, PODTURNU IN SOTESKI VELIKA IZBIRA — NIZKE CENE JE NAŠE GESLO!

KMETIJSKA ZADRUGA DVOR

POZDRAVLJA IN ČESTITA ZA 1. MAJ VSEM KMETOVALCEM, KI Z NJO POGODBENO SODELUJEJO, KAKOR TUDI ZADRUŽNIKOM, ŽENAM ZADRUŽNICAM IN AKTIVOM MLADIH ZADRUŽNIKOV!

POZDRAV PRVEMU MAJU, VELIKEMU PRAZNIKU DELOVNIH LJUDI NAŠE DOMOVINE IN VSEGA SVETA!

Podjetje za popraviljanje železniških voz

DOBOVA

KMETIJSKA ZADRUGA STRAŽA

Čestita vsem delovnim ljudem naše socialistične domovine k njihovim uspehom in jim pošilja tople prvomajske pozdrave!

OBRTNO GRADBENO PODJETJE

PREMOGOKOP IN GLINOKOP

GLOBOKO

NUDI PREMOG, LIGNIT IN GLINO PO UGODNI CENI!

Delu čast in oblast!

POZDRAVLJAMO VSE KMETE, DELAVCE, LJUDSKO INTELIGENCO, MLADINO IN VSE DRUGE DELOVNE LJUDI V NAŠI OBČINI! PRIZADEVAJMO SI TUDI VNAPREJ ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN DVIG NAŠEGA PODROČJA!

Občinski ljudski odbor ŽUŽEMBERK

Občinski komite ZKS — Občinski komite LMS — Občinski odbor SZDL — Občinski odbor ZB — Občinski odbor ZVVI — Občinski odbor ZROJ

SKRB ZA LJUDI JE IN OSTANE V SOCIALIZMU NAJVAŽNEJŠA STVAR!

SVOJE USLUGE PRIPOROČA

Komunala Brežice

VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM V SPODNJEM POSAVJU, NA DOLENJSKEM IN V BELI KRAJINI ISKRENO ČESTITAMO ZA 1. MAJ!

„REMONT“ STRAŽA

OPRAVLJA VSA GRADBENA IN REMONTNA DELA TER ČESTITA ZA 1. MAJ VSEM INVESTITORJEM IN SVOJIM STRANKAM!

VSEM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN ZNANCEM, KAKOR TUDI VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO ZA NAJVEČJI PRAZNIK VSEH DELOVNIH LJUDI NA SVETU — 1. MAJ!

PRIDRUŽUJEMO SE MANIFESTACIJI DELOVNEGA LJUDSTVA ZA 1. MAJ IN POZDRAVLJAMO OB TEJ PRILIZNOSTI VSE SVOJE STRANKE IN PREBIVALSTVO NAŠE OBČINE!

VALVASORJEVA TISKARNA VIDEM-KRŠKO

KMETIJSKA PROIZVODNJA MORA BITI VEČJA IN KVALITETNEJŠA!

Kmetijska zadruga HINJE

DOSEŽENI USPEHI, PLOD NAŠIH SKUPNIH NAPOROV, KAŽEJO, DA UTIRAMO PRAVILNO POT!

ELEKTRO KRŠKO

Videm - Krško

POZDRAVLJA OB PETNAJSTLETNICI PRAZNOVANJA PRVEGA MAJA V NAŠI SVOBODNI DOMOVINI VSE DELAVCE, USLUŽBENCE IN STROKOVNJAKE V ELEKTRO STROKI IN ČESTITA VSEM DELOVNEMU LJUDSTVU K DOSEŽENIM USPEHOM V IZGRADNJI SOCIALIZMA!

S L A V A PROLETARSKIM REVOLUCIONARJEM VSEH ČASOV!

OBRTNA ZADRUGA „DOLOMIT“ BRESTANICA

Minerec Zvonko o Prvem maju v partizanih

To, kar sledi, mi je pripovedoval iz svojih bogatih spominov star partizan, sedaj kapetan I. kl. Tone Drečnik, doma iz Bele cerkve pri St. Jerneju, ki je bil skoro dve leti komandir minerskega voda v Istrskem partizanskem odredu. Priljubimo pripovedovanju o praznovanju Prvega maja v njegovi enoti.

»Na Primorsko sem prišel jeseni 1943. leta. Poslal me je komandant Glavnega štaba slovenije Stane v Istrski partizanski odred, da kot komandir minerskega voda, katerega sem moral ustanoviti, preizkusim trdnost okupatorjevih prometnih naprav, cest, železnic, mostov in drugega in da svoje izkušnje v razbijanju sovražnikovih prometnih zvez prenesem iz našega dolenjskega konca v Brkine na Primorskem, kjer se je zadrževal odred, v katerega sem bil poslan. Partizansko ime Zvonko sem imel že od samega začetka partizanskega življenja. V Istrskem partizanskem odredu so mi dali 15 mož, katere sem sam zbral. V novoustanovljenem minerskem vodilu sem prevzel dolžnost komandirja. V vodu so bili fantje iz raznih krajev, med njimi tudi nekaj domačinov, ki so dobro poznali vsako stevo v teh krajih, kar je bilo zelo važno za opravljanje naše dolžnosti, saj smo bili stalno na poti sedaj na eno, sedaj na drugo progo, most in podobno. Ker je bilo tam okrog polno prometnih zvez, ki so bile zelo važne za okupatorja, smo imeli vedno polne roke dela in široko polje delovanja. Tam v bližini »pri roki«, so bile železniške proge, ki vodijo v Trst in naprej za Italijo, potem za Reko, Pulj in

Gorico. Naš vod je bil kmalu znan povsod v tem kraju. Leteli so v zrak mostovi, proge, lokomotive in cele kompozicije nemškega vojaškega materiala in vojaštva. Pod naše udarce so prišli tudi tramvaji v samem predmestju Trsta, kamor smo tudi večkrat zašli.

Prvič sem 1. maj dočkal v odredu 1944. leta. Minerici smo ga praznovali v vselem razpoloženju, kakor tudi ostale enote. Sovražnik je tudi zelo dobro vedel za ta praznik, samo, da se ga je bal in s strahom ga je pričakoval v utrjenih postojankah. Praznika nismo praznovali v počitku, ampak s pomnoženimi akcijami na sovražnika. Tudi naš vod 16 minerev je pripravil tega leta sovražniku »pozdravje«. Prvi maj, in to prav svoje vrste. Nismo šli rušiti prog, ker smo to delali skoraj vsak dan, ampak smo odšli v neposredno bližino okupatorjeve postojanke Gornje Ležeče, na hriček Kozjane, in zakurili velik ogenj. Ker nas je bilo malo, a želeli smo pri sovražniku napraviti vtis, da nas je veliko, smo dolgo časa hodili v svetlobi ognja drug za drugim v koloni. Hodili smo v krogu in to tako, da smo šli mimo ognja in prvi so potem zavili v temi spet nazaj in za zadnjimi. Tako smo se vrteli in dajali vtis, kot da nas je dolga kolona, ki ves čas neprenehoma nekam nadaljuje pot, morda v napad na njihovo postojanko. Cilj, ki smo ga imeli, smo dosegli. Čeprav nismo bili daleč stran od sovražnika, si oni niso upali oglašiti in streljati na nas. Mi pa smo se veselili, peli partizanske pesmi in po tako storjeni akciji odšli nazaj v odred.

Prvi maj 1945. leta je bil že v znamenju zmage nad sovražnikom. Okupatorjeva moč se je lomila na vseh koncih in ravno na terenu, kjer smo se nahajali z Istrskim partizanskim odredom, so bile takrat velike borbe za osvoboditev. Sovražnik je še krčevito držal posamezne utrjene točke, posebno se je krčevito otepal in držal prometne veze, da bi po njih lahko zbežal v svoj brolg. Zvečer pred prvim majem smo se z vodom zopet pripravili, da sovražniku zagodemo na svoj način. Tokrat smo si zbrali velik utrjen bunker zraven postojanke Gornje Ležeče. Preskrbeli smo si veliko kolo od voza, na špice smo navezali plastični eksploziv, ki samo gori, ako brez kapsule zažgeš, in daje veliko svetlobo. V očišče smo vtaknili z eksplozivom napolnjeno patrono z vžgalno vrvico, zračunano tako, da bo eksplodirala šele takrat, ko se bo kolo prikotilo k bunkerju. Ko smo odhajali na našo akcijo, smo gredoč streljali, povzročali detonacije min, ki smo jih sami napravili iz eksploziva, tako da je bilo, kot da pokajo možnarji na

kaki bogati ohceti, ali včasih na kakem žegnjanju. Odšli smo z našim kolesom na vrh hriba pod katerim je stal bunker, zažgali vrvico, in eksploziv na špicah in kolo spustili navzdol proti bunkerju. Ko se je kolo začelo točiti navzdol, je zažgani eksploziv dajal praskajočo in slepilno močno svetlobo. Ko se je kolo dokotalilo z vso hitrostjo k bunkerju, je v zaletu preskočilo žično ograjo in eksplodiralo v sami bližini bunkerja. Kolo se je razletelo na drobne kose. Mi smo se na hriček smejali, sovražniku pa smo pripravili precej strahu, iz bunkerja so vsi pobegnili. Samo še nekaj dni potem pa je bila vsa proga in vsa domovina svobodna. In danes svobodno v delovnih zmagah praznujemo veliki delavski praznik, kot smo ga nekoč v borbah, akcijah in zmagah nad sovražnikom praznovali v partizanih.

Zvonko je končal pripovedovanje in dodal, da se še danes marsikdo v krajih, kjer je deloval z minerskim vodom spominja neštevitih akcij minerskega voda Istrskega partizanskega odreda.

Peš. major JOŽE LUŽAR

Kapa zamenjuje človeka

V davni (pavzaprav ne v tako davni) preteklosti življenja v Jugoslaviji je imela kapa nenavadno velik pomen. Sprva so delali kape iz kož »demonjskih živali« in niso bile samo zaščita pred slabim vremenom, temveč so jih smatrali tudi kot protisredstvo proti hudobnim močem. Glede tega so posebno močne čaravnije pripisovali tako imenovani kapi od treh volkov.

Pomembno vlogo je imela kapa pri vsakovrstnih urokih domačega kulta. Tako se je bilo dolgo ohranilo običaj, da je božar krščencu podaril kapo. Predpisano vabilo na svatbo je moral povabljeni sprejeti samo pokrit s kapo.

Splošno je znano, da je kapa v mnogih krajih sveta znamenje dostojanstva. Na področju Jugoslavije je pa imela še prav izjemno funkcijo: polnoveljavno in polnopravno je namreč predstavljala svojega lastnika tam, kamor iz opravičenih vzrokov ni mogel osebno priti, na primer v cerkvi, pri svatbah, slavnih, a zborovanjih in tako dalje.

Stare posode

Kolar Stojnović iz Slatinskega Drenovca ima najstarejšo posodo v vsej Slavoniji. Posoda izvira iz leta 1561, narejena je iz porcelanu podobne snovi in z okraski, ki prikazujejo lov. Pri Stojnoviću ta posoda še vedno uporablja.

DANES DVE

— Ne boj se, dragica! Če ženina ne bo, bomo že našli kakega prostovoljca!

— Oprost, če moram prekinit, toda vse se mi zdi, da je Boštjan postal lačen...

Ali poznate domače kraje?

Objavljamo sedmo slikovno uganko; tokrat je treba odgovoriti na sledeči vprašanji:

- 1. KAJ PREDSTAVLJA OBJAVljena SliKA?
2. ZA KATERO PLANINSKO POSTOJANKO JE ŽELEZNIŠKA POSTAJA V KRAJU, KI GA PREDSTAVLJA SliKA, NAJBližJE IZHODIŠČE?

Rešitev s kuponom vred nam pošljite vsaj do ponedeljka, 9. maja, na kuverto pa napišite v spodnji lev kot: SLIKOVNA UGANKA.

Na šesto slikovno uganko smo dobili razumljivo največ rešitev iz kraja, kjer so slika najbolj poznali — iz Kostanjevice in tamkajšnje okolice. Odgovoriti je bilo treba: slika predstavlja dvorišče kostanjeviškega gradu (ali kostanjeviški grad), največja dragocenost tamkajšnje osemletke pa je Gorjupova galerija umetniških del slovenskih slikarjev in kiparjev.

Morda bo tudi tokrat najlaže odgovoriti našim mladim bralcem iz kraja, ki ga slika predstavlja — kdo ve? Izmed pravih rešitev 6. slikovne uganke smo izžrebali v torek opoldne:

- 1. nagrada — 1000 din: Tomaž Štebe, Kostajevica na Krki, Kambičev trg 2, 2, in 3. nagrada (dve knjigi) pa prejmeta: Frančiška Jurečič, Ostrc 46, p. Kostanjevica na Krki, in Justina Udvanec, Ostrc 46, p. Sentjerne.

TRGOVSKO PODJETJE

„GRADIŠČE“

TREBNJE

s svojimi poslovalnicami: TREBNJE — DOLNEMSKA VAS — STEFAN — DOBRNIC — ŠENTLOVRENC — ČATEŽ — VELIKI GABER — PRISTAVCA čestita svojim odjemalcem za 1. maj in se jim priporoča za nadaljnje zaupanje!

GOSTINSKO PODJETJE TURIST HOTEL SREMIČ VIDEM-KRŠKO

● NAJSODOBNEJE UREJEN HOTEL, PRVOVRSTNA KUHINJA, PRISTNA VINA, ZMERNE CENE IN

OBRATA CETINKA in BIFE NA BAZENU

ČESTITAJO SVOJIM GOSTOM ZA PRAZNIK DELA — 1. MAJ!

Kupon št. 7

SVOJIM GOSTOM ZELI PRIJETNO PRVOMAJSKO PRAZNOVANJE

GOSTINSKO PODJETJE

RESTAVRACIJA

SENOVO

Zivel Prvi maj, mednarodni praznik dela!

TRGOVSKO PODJETJE NA VELIKO IN MALO

„KRKA“ BREŽICE

S SVOJIMI POSLOVALNICAMI ČESTITA DELOVNEMU LJUDSTVU ZA 1. MAJ TER SE PRIPOROČA SVOJIM ODJEMALCEM IN DOBAVITELJEM!

PRVOMAJSKA NAGRADNA KRIZANKA

Objavljamo nagradno križanko in sporočamo njenim reševalcem: odgovore v kuverti, na katero napišite »KRIZANKA« (v spodnji lev kot), pošljite vsaj do ponedeljka 9. maja 1960 uredništvu našega lista. Križanko izrežite in jo čitljivo izpolnite; zamazanih, čitljivih ali pokvarjenih rešitev ne bomo upoštevali. Premalo frankiranih pism na pošti ne bomo sprejemali; bralci iz Novega mesta ali okolice lahko oddajo rešitve tudi osebno v upravi našega lista. Izmed pravih rešitev bo 15 bralcev nagrajenih:

- 1. nagrada — 3.000 din
2. nagrada — 1.000 din
3.—15. nagrada — 13 lepih knjižnih daril.

Ne pozabite: zadnji dan za sprejemanje rešitev je 9. maj 1960!

Vodoravno: 1. Gora v Karavankah, 5. omotičen, 12. vrsta kamenine, 14. nesrečen, 15. žalosten, jezen, 15. izviren, 17. začetnici slovenskega slikarja in arhitekta, 18. kratica za partizansko obveščevalno službo, 19. ustno iznašanje misli, 20. glavni števniki, 21. okrajšani veznik, 22. znojen, 23. uje-

da, 24. mesto v Hrvaški, 28. posoda za vodo, 29. šahovska figura (dvojina), 30. prisklednik v panju, 31. naselje sotočarjev, 32. gora v Kamniških Alpah, 33. vrsta boleznin, 34. moško ime, 35. rastlinstvo (množina), 37. glavni števniki, 38. vrsta morskoga raka, 39. golmani, 41. muslimanska ver-

Veteran burske vojne živi v Ljubljani

(Nadaljevanje in konec)

Hiapci so bili črnci in z njimi so ravnali kakor s sužnji. Plačevali so jim zelo malo, jih pretepali in nasilno zadrževali na posestvih, kadar pa so potrebovali nove, so jih hodili loviti. Drugače pa so bili zelo pobožni. Kot lovci so bili tudi v vojni dobri strelci. Na kmetijah, oziroma farmah so bili zaradi velikih medsebojnih razdalj prisiljeni, da so izdelovali večino predmetov, ki so jih potrebovali za življenje, kar sami. Pot v mesto je pogosto pomenila mesec dni odsotnosti. Drugače pa je bilo v deželi dosti potokov, gozdovi so bili bolj redki, podnebje znošno, zemlja pa rodovitna. Zato so bili Buri zelo premožni in siromakov ni bilo. Kdor je živel med njimi, je moral delati.

Prostovoljec, med katerimi je bil Miro, so taborili zdaj tu, zdaj tam. Imen krajev ne ve več, ali pa si jih ni zapomnil. Včasih jih je bilo več, včasih pa so ostali tuji sami. Navadno so postavili preproste šotore iz platna v kako dolinico, ker je svet tam grčevnat. Včasih so si izvolili za taborišče tudi gozd. Stradali niso, hrano so jim vozili kmetje z vozmi, pred katerimi so bili zapreženi volji z velikimi rogovi. Miro se spominja, da so bili po-

gosto mokri, ker so morali čez številne potoke. Nekoč, ko so tako s konji bredli čez potok, se je Miro izognil preveč strme obale in odšel s konjem nižje po potoku. Ko pa se je konj vzpenjal na breg, je Miro zagledal pred seboj drobno glavico hudo strupene mambe. Njen pik pomeni v nekaj minutah za človeka smrt. Udaril je kačo po glavi z jahalno palico in jo ubil. Za ranjence so imeli v skupini dva konja z nosili, zdravili pa so jih pri kmetih v odročnih krajih.

Streliva so imeli dosti, plače pa niso dobivali. Le od časa do časa so dobili kako nagrado ali darilo v čistem zlatu. Kadar jim je zaradi hrane predla trda, so šli na lov za divjadjo ali pa so iz številnih čred vzeli živčine in ga pobili. Buri so bili preveč ponosni, da bi jemali od Angležev plen. Orožja so tudi imeli dosti, zato mrtvim pušk niso pobirali, zajeti angleški pratež pa so uničevali, vozove zažgali, hrano pa napravili neužitno. Le kake puške ali strelivo, če je bilo na vozovih, so vzeli s seboj.

Sedem mesecev je bil Miro pri Burih. Udeležil se je kakih petnajstih spopadov. Pogosto so postavljali Angležem zasede in jahali do tja tudi dan ali dva, potem so

konje poskrili in čakali. V zadnjem spopadu je bil Miro pri mestu Bloemfonteinu. Zbralo se je kakih 5—6 tisoč Burov, ki jim je poveljeval general De Wet. Tuji prostovoljci so bili pod njegovim neposrednim poveljstvom. Buri so organizirali nekakšno bojno črto proti Angležem, dolgo več kilometrov. Angleži so imeli že strojne in močno topništvo, bilo jih je kakih 10 tisoč, pa so kljub temu pretrepali hude izgube. Toda v tem boju je padel Vilbaud Marielle. To se je pripetilo takole:

Skupina, v kateri je bil Miro in ki ji je poveljeval Marielle, je v strelski črti prodirala proti majhnemu gozdičku. Marielle je bil med prvimi, v ustih je imel pipo. Nenadoma je iz gozdička na gosto zapokalo. Marielle je dal z roko znamenje, ali borci položijo. Mira je z roko potisnil proti zemlji. V tem pa je padel, zadel od več strelcev v prsa. Takoj je izdihnil. Ranjena sta bila tudi dva Bura. Angleže so sicer z naskokom pregnali iz gozdička, toda Mirov zaščitnik je bil mrtev.

Sam se Miro ni hotel bojevati. Star je bil šele dobrih osemnajst let, pri Burih pa disciplina ni bila oreveč stroga. Najbrž tujih prostovoljcev niti zapisanih niso imeli nikjer, če so sploh imeli kake spiske

borcev. Enostavno je povedal, da gre domov in odjezdil. Med potjo je srečal še geodeta, Nemca iz tedanje nemške kolonije Togo, ki se je pisal Munsch.

Skupno sta ju ubrala proti severovzhodu, proti mejam portugalskega Mozambiqua. Več kot poldurja mesec sta jahala. Hranila sta se z lovom, nabirala sta sadeže in uživala gostoljubnost farmerjev. V zračni črti je bilo do njunega cilja več kakor 1800 km! Miro je imel s seboj zlato, ki ga je dobil od Burov, kakih 120 luidorov, pa tudi Mariellovo zapuščino je nosil s seboj. Imel je še nekaj konzerv, ki sta jih pripeljala s seboj iz Evrope.

Tako sta prišla srečno v mesto Mozambiq. Nemec je odjezdil dalje, Miro pa se je vkrcal na neko nemško ladjo in se odpeljal v Zanzibar. Konja je še v mestu prodal, puško pa vrgel v morje. Iz Zanzibara se je spet z drugo nemško ladjo odpeljal skozi Sueški prekop in mimo Gibraltarja v Hamburg. Od tam se je z vlakom potegnil do Ljubljane. Prihodnje leto pa se je vpisal na vojno akademijo.

Imel je fotografijo z ladje »Roussie«. Slikan je bil skupaj z Mariellom in tistim velikim danskim oficirjem, ki je v Afriki pri Burih podlegel dezinteriji. Toda ob koncu I. svetovne vojne so mu ukradli na zgornjem Stajerskem sliko. V kovčku je imel tudi album s slikami, med katerimi je bila tista s potovanja k Burom.

Tudi pozneše življenje Mira Pekareka je bilo polno doživljanj. Ko je končal avstrijsko vojno akademijo, je služil pri

ulanch. Leta 1911 je bil dodeljen turškemu generalnemu štabu v italijansko-turški vojni v Libiji in Tripolisu kot vojaški opazovalec. Ko se je vrnil, je bil slabega zdravlja. Nekaj časa je služil pri cesarjevi gardi na Dunaju, nato pa je odšel na okrevanje k znancem na Krim. Tam ga je zatekel začetek I. svetovne vojne. Odšel je v Carigrad in ostal tam, dokler se niso v Romuniji turške čete srečale z nemškimi. Nato je bil komandir eskadrona Poljske legije, ranjen na Karpatih, nato pri vojni cenzuri, potem pa kazensko premeščen na Soško fronto, kjer je pomagal nekemu vojnemu ujetniku. Bil je komandant bosanskega »šturmbataljona«, spet je bil ranjen, nato je bil tolmач pri štabu Balkanske fronte ter poveljnik arabskega ujetniškega taborišča v Ohridu.

Po razpadu Avstroogrške je služil nekaj časa v češkoslovaški vojski, nato pa se je vrnil v Jugoslavijo. Tu so ga upokojili kot nezanesljivega. Dolga leta je bil nato upravnik grofovskih posestev v Avstriji. Po anšlusu leta 1938 pa je spet moral na pot. Znašel se je kot logar na Kočevskem. Leta 1941 je bila njegova hiša zavetišče prvih partizanov, ki jim je dal tudi svojo bogato zbirko orožja.

Marca 1942 pa je odšel tudi sam k partizanom — star 59 let. Postal je partizan Bradač, strah in trepet Italijanov, neprekosljivi strelac in iznajdljiv vojak. Leta 1944 je postal prvi slovenski polkovnik. Takrat je bil že pri SNOS Toliko na kratko o Pekarekovih dogodivščinah po burski vojni. Mile Pavlin